

BEZÜVVAR

Kültür-Sanat ve Edebiyat Dergisi Haziran-Temmuz-Ağustos 2012 Yıl: 3 Sayı: 11

Fadıl ÖZTÜRK
Deniz BİLGİN
Ahmet Can AKYOL
Selma TAŞBAŞI
Ahmet CEMİL
Sayme KOŞAR
İbrahim DEMİREL
Sibel TAŞ
Fatma SENİK
Aygül KILIÇ YILDIZ
Serkan ERDOĞAN
İffet DİLER
Yusuf BUDAK
Servet Üstün AKBABA
Ali BUL
Semahat DOĞAN
Pir Ahmet KARABULUT
Murat İNCELER
Gülperi YIKMIŞ
Cafer DEMİRTAŞ
Sevim YAĞMAZ
Fuat KAPLAN
Mehmet ERCAN
Haydar SALHOŞI
Güllüşan Sinem BULUT
Bedri GÜNDOĞAN
Lizge ÇETİN
Benav EZİM
Fuat DOĞAN
Yusuf CENGİZ
İrfan TEMEL
Hejar GİMGİMİ
Şenol KOZAN
Torne THUJİ
Burhan GÜNDOĞAN
Hüseyin KAYAŞ
Cemal YEŞİL
Mehmet DEĞİRMENCİ
Fırat KARACAGİL
İ.Sabır KARAYAZILI

BEZUVAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Haziran-Temmuz-Ağustos 2012
Yerel Süreli Yayın
Yıl: 3 Sayı: 11

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Burhan GÜNDOĞAN
 burhan-gundogan@hotmail.com

Yazı İşleri Müdürü
Ender Can CEVAHİR
 endercancevahir@hotmail.com
Gsm: 0534 980 95 90

Denetleme Kurulu
Ahmet CEMİL
Burhan GÜNDOĞAN
Endercan CEVAHİR
Murat İNCELER
Sayme KOŞAR
Sevim YAĞMAZ

Kapak Fotoğraflar
Burhan GÜNDOĞAN

Kapak Tasarım
Bülent YILMAZ

Mizanpaj
YILMAZ MATBAACILIK

Adres
 Belediye Karşısı
 Dayı-Yeğen İş-Hanı Kat: 2 No: 6
TUNCELİ

Baskı & Cilt
YILMAZ MATBAACILIK
 Yeni Sanayi Sitesi 3. Cad. 1. Sk. No: 19 MALATYA
Tel: 0422 336 22 21 Gsm: 0536 870 94 75

Dergi Yazışma Adresi
 bezuvar@hotmail.com

Katkı payı için posta çeki
06033937 Burhan GÜNDOĞAN adına

Bezuvar Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi ticari değildir. Gönderilen eserlere telif ücreti ödenmez, yazarlar bunu önceden kabul etmiş sayılır. Yazılarından eser sahipleri sorumludurlar.

İçindekiler

Gece Yarısı Kuşları / Deniz BİLGİN
Aşk ve Hesap / Ahmet Can AKYOL
Mülteci / Sibel TAŞ
Ey Kösnül Nekrofil! / Cafer DEMİRTAŞ
Önce İnsanlar Sonra Kuşlar Gittiler / Fatma SENİK
Baba Berta'nın Anısına / Hasan SÖNMEZ
Bizim "Ora"nın Çocukları / Sayme KOŞAR
Mutluluğun İmparatorluk Tutacağı / Barnas AŞAR
Bir Gözyaşıymışım / Fadil ÖZTÜRK
Dersim'de Antikite / Serkan ERDOĞAN
Gece / Pir Ahmet KARABULUT
Şoğayık / Burhan GÜNDOĞAN
Gahê Bor / Yusuf BUDAK
Koza / Aygül KILIÇ YILDIZ
Uyku Sonrası / Murat İNCELER
Dersim Ji Mira Teng Te / Hejar GİMGİMİ
Ap Bolosoy Hona Vake!.. / Niviskar: Torné QERECE
Niviskar: Torné QERECE
Vate: Mehmet KAPLAN (Memo Ateş)
Dür / Nusret GÜRGÖZ
Kapanır Zamanın Gözleri / Pir Ahmet KARABULUT
Karıncı "C" / Selma TAŞBAŞI
Çınar Aşk ve Fidan / Mehmet ERCAN
Kül / Ali BUL
Yağmurun Gizlediği Yüz / Servet Üstün AKBABA
Bir Gece Sohbeti / Güllüsan Sinem BULUT
Usar Amo Sar Sono Dewe / Torné THUJİ
Üşüyorum / Hasan GÜYÜLDAR
Sandığın Kiliti / Semahat DOĞAN
Ağır / Gülperi YIKMIŞ
Şairin Çılgılığı / Fuat DOĞAN
Dersim / Sevim YAĞMAZ
İsimsiz/ Benav EZİM
Hamamlık Arif / İrfan TEMEL
Doğum / Gülperi YIKMIŞ
Düşünmeye Karşı Düşünme / Benav EZİM
Unutuşun Yanılgısı / Lizge ÇETİN
Ağır / Gülperi YIKMIŞ
Daha Büyümedim Anne / Fuat DOĞAN
Serüven / Ahmet CEMİL
Bir Avuç Hüzün Biraktım Gökyüzüne / Kenan TOSUN
Geride Ne Kaldı? / Yusuf CENGİZ
Harfimi Unutanların Cümlesiyim / İffet DİLER
Elif / Derleyen: Ahmet CEMİL, Kaynak Kişi: İpek KALKAN
Mayıstı Sol Yanımın Kudurma Vakti Yanı / Fuat KAPLAN
Anılar (V) / Torné QERECE
Su Gibi Acelecil/ Özlem ŞENGEZER
Sarı Kavanoz / Şenol KOZAN
Kal-Fa Kompleks/ İbrahim DEMİREL
Ben Bir Kasım Ayıyım / Memed DEĞİRMENCİ
Sevdamın/ Haydar SALHOŞI
Düşbeyazım Mahru CAN III / Fuat KAPLAN
Dudaklarımdaki Küskünlük / İ. Sabır KARAYAZILI
Sana / Bedri GÜNDOĞAN
Öyle Sanıyorum Kıl / Fırat KARACAGİL
Rızalar Şehri / Cemal YEŞİL
Hiçliğin Senfonisi/ Hüseyin KAYAŞ

BEZUVAR'dan

11. sayı ile karşınızdayız yine. Yüklü zamanlar içinden çıkıyoruz yolculuklara. Okurlarımıza ulaşmaya çabaladıkça, Dersim'in adeta evrensel bir coğrafya olup genişlediğini fark ediyoruz. Onca savruluş içinde, Dersimliler uzak ya da yakın, birbirlerini özleyiyorlar. Bezuvar'dan haberdar olanlar, bizimle olmanın heyecanını yaşamak istiyor, Sevinç ve özlemle uzaklardan bize selam yolluyorlar. Dergimize ses veriyor, omuz veriyorlar. Mutlu oluyoruz.

Dergimize birçok yerden yazılar geliyor. Bazılarını da biz bulup taşıyoruz sayfalarımıza. Bezuvar'da, çokça genç arkadaşlar yazıyor, daha çok onlar buradan seslerini duyurmanın çabası içindeler. Biz de sayfalarımızı açıyoruz. Bununla birlikte, en büyük hastalığın popülizm olduğunu bu yazın dostlarımıza bir kez daha anımsatmak durumundayız. Üretmek için öncelikle okumak, araştırmak, gözlem yapmak gerekli. Bu, yazın yolculuğumuzun mesafesini uzatır, yeni eserler yaratma çabamızı besler.

Okurun hep yeniye koştuğunu, hep yeniye soluyacağını düşünerek ve her okuyucunun buna hakkı olduğunu bilincinde olarak, tekrara düşme tuzağından uzak durmaya çalışıyoruz.

Dergimize yazan dostlarımıza şunu da anımsatmayı yararlı görüyoruz: Dersim son görücüye çıkılan yer değil. O nedenle, sevgimizi ve heyecanımızı bu yönüyle de değerlendirmemiz gerekiyor.

Bu sayımızda da yazarlarımızı diledikleri konuda yüreklerinden kaynaklanan duygu ve düşünceleriyle baş başa bıraktık.

Dergimizi çok güç koşullar altında okurlarımıza ulaştırıyoruz. Posta ile adreslere gönderdiğimiz dergilerin büyük çoğunluğu okuyucuya ulaşmıyor ya da ulaştırılmıyor. Yüzyılımızda ayıplanacak bir durum. Ama zaten yaşanan her yüzyılda Dersim'imiz hep ayıplanacak uygulamalarla iç içe yaşamadı mı?

En temel insan hakkını bize vermemeyi kendilerine hak bilenlerin zalimliklerine inat, yaşamanın bu denli zor hale getirildiği doğa harikası Dersim'de, sanatın yaşatılması daha da önem taşıyor. Ve biz, yaşama biçimimizi unutmadan, ufkumuzu ve hayal gücümüzü zenginleştirerek var olmayı sürdürüyoruz.

"Dağ ne kadar yüce olsa da aşılacak bir gediği vardır."

İyi okumalar.

Deniz BİLGİN

GECE YARISI KUŞLARI

Yüreğin oluklarında akışkanlığını koruyan bir acının hatırlanmasıydı hayat. Suskunluk nehrinden içe akan çığlıklar. Yüzleşilmemiş ölümler, sürgünler, acılar, ayrılıklar... Kimsesiz kalmış topraklar, 'unutulmaya' yüz tutmuş bir dil, yakınlarını kaybetmiş insanlar ülkesi. Yaşlıların derinden bir iç çekerek, suskunluğa gömüldükleri yer. Giderek uzayan uykusuz gecelerdir zaman. Yüzünü gökyüzüne kaldırıp, ellerini açarak yakarmaktır. Bu karanlığın bitmesi için ağıt yakmaktı ince ince.

Mevsimlerin, çiçekler zamanı, karlar zamanı, sararan yapraklar zamanı, meyveler zamanından ibaret olduğu mekanlardı. Yıllar, bu zamanların içinden yürümekten ibaretti. Henüz küçük dilimlere bölünmemişken zaman, Merxo köyü ile Axvanos vadisi, Zargoitler ile Laç Deresi arasındaki süreyle ölçülürdü. Gece karanlık, gündüz aydınlık iken. Suni ışıklarla donatılmamışken hiçbir yer, bu yüzden yıldızlar daha güzel görünürdü.

Her mevsim güzel kuşların mekanıydı. İnsanların yaşadığı acıların izlerini taşırdı kuşlar da. Öyküler hep iç içe geçerdi bu yüzden. Acıdan kuşa dönüp de diyar diyar uçan insanlar; insanlara hayatı öğretmek için dile gelen kuşlar... Meşe ağacının dallarına konup uzun saatler otmeden duran kuşlar; ötüşüyle cümle alemi mest eden kuşlar... Yanıp kavrulduğunda köylerdeki hayat, insan misali göçmek zorunda kalan kuşlar... Gündüzün ve gecenin, karlı dağların ve yeşil ovaların, uzun yolların ve kendi mekanlarının, aşkın ve hüznün kuşları... Baharda özlemle beklenen çeşit çeşit göçmen kuşların, sabun 'hırsız' kargaların, evlerin saçaklarını dolduran serçelerin, güzel ötüşlü keklıkların, gecenin sesi baykuşların, yüksekleri mekan eyleyen kartal ve şahinlerin, daha nice renkte ve cinste masal kuşlarının mekanı...

Gece yarısı kuşlarının yurdu...

Orada bir masaldı hayat, ama bir türlü sona gitmeyen, masal içinde masal... İyi ile kötünün sonsuz gibi

görünen savaşı içinde... Düşler, düşlere giden yollar, puslu dağ başları ve açlıklar vadisini aşmak, pusulu yolları yürümek, ateş püskürten demir yaratıklardan sakınmak, yeraltındaki tuzakları geçmekti. Durmadan birilerinin eksildiği masallar.

Bu yüzden 'kötü'nün mekan eylediği şehirlerden hep doğaya ve geceye sığınarlardı gece yarısı kuşları.

Çiçekler zamanında bir kadın, ufka dek dayanan meşe ormanlarının ortasında bir kayaya tünemiş şarkı söylüyor, mırıldanarak... Gün ışığında kırlangıç kuşları eşlik ediyor ona. Beyaz köpüklü çağlayanlar... Gecede ay ışığı ve suya yansıyan aksi eşlik ediyor, yeryüzüne yakınlığıyla yıldızlar...

Sesi dağlarda değil içinin ıraklarında yankılanıyor. Eksilen düşlerini onarmak istercesine dalıyor uzaklara... Biliyor ki, düşler de yavaş yavaş solar, yaşanacaklar bir bir çekip gittiğinde.

Bir tek Merxo köyünün gece yarısı kuşları ötmeye başladığında susuyor. Gecenin, börtü böceğin, suyun, ormanların sesiyle tamamlanıyor bu güzel ezgiler... Belki de suskun coğrafyanın dili oluyorlar her gece sürdürdükleri ötüşleriyle. Kimi zaman hüznün, kimi zaman sevinç, kimi zaman umarsız bir boşluk oluyor gece.

Ömründe duyduğu en güzel seslerdi. İsimlerini bilmediği ve bedenlerini hiçbir zaman görmediği, hep merak ettiği gece yarısı kuşları. Sık ormanlıklarda meşe ağaçlarıydı sahneleri... Gün ışığında duyulmamıştır sesleri, neresidir mekanları bilinmemiştir.

Gözlerini kapayıp ormana baştan başa hayatı dolduran gece yarısı kuşlarının sesine bırakıyor kendini. Ninesinin anlattığı kadim zamanların kuşlarını düşünüyor.

Bir zamanlar her bahar köylerinin göğünü saran göçmen kuşlar düşüyor gönlüne. Çığlık çığlığa.. Resim defterlerine ellerine aldıklarında maviye boyadıkları gökyüzüne çiziktirdikleri siyah çizgiler gibi... Küçük kaldıkları yeryüzünde epeyce yüksekte uçarlardı. Katar katar, ya sıcak yurtlara doğru giderken ya da soğuk yurtlardan gelirlerdi. Kuşların gelişiyse kafalarında kurdukları

rı hikayeleri hatırlıyor. Kuşların uçuş hizasında koştuklarını yeşil kırlar boyunca... Çocuklarla hep birlikte "rese rese rese" (kalm iplik) diye bağırdıkça, onlar uzun bir sıraya girerlerdi. "Purezin purezin purezin" (elek) diye bağırdıkça, onlar yuvarlak olurlardı. Kendilerini duyduklarına o kadar eminlerdi ki, çocuk kalpleri onları nefessiz bırakana dek koşarlardı artlarından... Bazen farklı şekillerde uçtuklarında dahi sesleri kısılana dek bağırılmayı sürdürürlerdi, olur ya belki sesleri ulaşmamıştır diye düşünerek... Çiçekli kırlarda koştuktan soluksuz kalınca, kuşların dağların ardından kayboluşunu izlerlerdi.

Biliyor kadın, az sonra gözlerini açtığı anda yeniden başlayacak geceyi bölen korkunun sesleri, toprağı yaracak, çiçekler tutuşacak, insan çığlıkları gece yarısı kuşlarının sesine karışacak. Susacak şu az aşağıda çağlayan ırmak, yatağında kıvrıla kıvrıla akarken bedenler taşıyacak. Belki koca gövdeli bir çınar ikiye bölünecek, soluk ışıklı köy evinde dizleri üzerine çökmüş bir kadın ağıt yakacak, bir kuş döne döne toprağa düşecek...

Yine de susmayacak gece yarısı kuşları... O kadından önce de sonra da meşe ağaçlarına konup şarkılarını söylemeye devam edecekler. Sabah güneş doğduğunda dağların ardından, gövdelerine yayılan sıcaklık ile uykuyla dalacaklar. Rüya içinde rüya, masal içinde masal misali devam edecek hayat...

Ahmet Can AKYOL

AŞK VE HESAP

Bu yollar bu dallar bu ağır akşamlar
Bu rüzgar bu yağmur seni demiyor
Bu yüzden beterim bu yüzden keder

Kendime seni dedim diyeli
Böyle sabretmek zoruma gidiyor

Sevdikçe sen için suçumla çok oldum
Hep sustum sus pustum kimse bilmiyor
Bu yüzden yorgunum bu yüzden vurgun

Gönlüme seni dedim diyeli
Böyle yaşamak zoruma gidiyor

Giden gitti ah yakıp yıkıp da gitti
Aşk dediğin illetin vicdanı yok ki
Ne bir bahar gördüm ne bir yaz yüzü
Yalan oldu bana umudun sözü

Bu nasıl hesap be bu nasıl kitap ki
Ömrümün tamamı sensizlik etti

Sibel TAŞ

MÜLTECİ

Son zamanlarda hep yaptığı gibi yatağına uzanmış, tavana bakıyordu. Tavanı ezberlemişti.

Bu pütürlü beyaz, sadece hastanelerde ve hapishanelerde olur sanıyordu. Sabrı sınayan yerlerdi buralar. Mülteci kamplarını da ekledi insan sabrının sınıdığı yerlere. Coğrafi haritalardaki nehir çizgileri gibi ince, susuz, sessiz ve görüntüsüz uzayan bu küçük çatlaklar, birazdan duvara inecek, yatağına uzayıp etrafını dolayacak, sarıp sarmalayacak her yanından bir güzel, onu kozasında yaşayan ipekböceğine çevirecek. Duvarlara ne zaman gölge düşer, tavan ne zaman kararmaya başlar oda ne zaman onu içine çeken bir yatak olur toptan, iyi ezberlemişti.

Başını az çevirince pencereden kendisini karşılayan manzarayı görmek için gözlerini açmasına bile gerek yoktu. Burada hiçbir şeyin, hizasını aşmaya imkanı yoktu. Ağaçlar bile terbiyeli dallar uzatıyorlardı bahçelerden.

İlk geldiğinde, her karışı cetvelle çizilmiş gibi duvar parklara, sokaklara, kaldırımlara nasıl da hayran olmuştu. Tüm bunlar, bir kadının kusursuz güzelliği gibi bıktırıcıydı şimdi. Çekici bir koku salgılayan resimlerdi hepsi. Gerçekliklerini yitirmişlerdi. İnsanlar da öyle. Mükemmel güzellikteki bacakları, insan icadı gibi muntazam tenleriyle kadınlar, ilk geldiğinde kendisini eciş bücüş hissetmesine neden olmuşlardı. Oysa güzel sayılırdı memleketinde.

'Yalnızım, öyle ki geçmişim resimlere bölünmüş, yerli yersiz önüme düşmekte. Ben bir ananın, bir babanın evladı mıyım yoksa mühendislik icadı mıyım? Bilim-kurgu filmlerindeki gibi içimde yanlışlıkla duygular mı unuttumlar? Tenimi unuttum, değmeyeli çok oldu birine, kahve fincanıyla paylaştım dudaklarımı. Oldu olacak, plastik bir kaba gireyim, üstümü kapatsınlar jelatinle, üzerime bir etiket yapıştırınlar, market vitrininde... Fark etmez. Mahpus değilim, mülteciyim.' diyordu yan ranzada gramer kitaplarıyla oturmuş, henüz rengini yitirmemiş, dilinden anlamayan Sudanlıya.

Sudanlı daha yeni gelmesine rağmen, geceleri Almanca cümlelerle fırlıyordu kabuslarından.

Hani insanlar ana dillerinde rüya görürlerdi? Sudanlı rüyalarında da uyuyamıyordu anlaşılın. Duuuur, daha tazeee. Seni buraya süren sebepler her neyse, bu kurtuluş meşalesini eline verip seni mülteci yapan, ya duygularını alacak ya benliğinin tamamını!

„Önce saçlarım döküldü, sonra dişlerim“ dedi, meczubun biri.

Bir resim düştü önüme tavandan. Bir nişan resmi. Kabarık, sapsarı, sadece bir kız çocuğunun, şatafatıyla güzel bulabileceği bir elbise. İçinde fırlak elmacık kemikleri ve dişleriyle Emine. Köyün en çirkin ama en akıllı kızı Emine. Almanya'ya gelin gidecek. Çesmeye su almaya giderken hiç etrafına bakmadığı için, durmadan ve sessizce çalıştığı için 'akıllı' Emine. Annemin dizinin dibinde bir çocuktum o nişanda. Emine'nin dudakları kıpkırmızı, üstü başı, yüzü gözü sim içerisinde. Aynı sükunetle duruyor elbisenin içinde. Gözleri yerde. Ben de gözlerimi yere dikiyorum akıllı olmak için. İçim sıkılıyor akıllılıktan. 'Emine çok çirkin' diyorum. Almanya'ya hep güzeller gidebilmeli.'

Güzellik, biraz da yalnızlıktır. Yıldızı aşınan çikolata ambalajları gibi içi boşalır sonra. Bir sokak geldi aklına. Akıllı, duvara resmetti bu kez o sokağı... Mülteciler sokağı... İltica, mülteci sözcüklerinin havada uçtuğu bir yerin de mülteci olur muymuş? Dar ve uzun bir sokak. İp ucu vermez varlığına dair. Kürsü, çay ve esmerliktir baştan başa. İnsanlar orda sabahın köründen akşamın darına kadar saçak saçak otururlar. Boş mideler çay kaşığı şangırtısıyla, bol şekerle avunur. Eve gittiğinde mülteciler sokağı sakinleri, sigara ve çay kokan nefesleriyle anlatırlar hararetili hararetili cimrileri, kimin çayını içtiklerini, kimin bir çay söylememek için geberdiğini. Mülteciler sokağı sakinleri işsizlerdir. İnşaatlarda çalışıp pencerelerine naylon çekilmiş odalarda, tahtaların üzerine serilmiş süngerlerde yatarlar. Peynir, karpuz ve ekmekle idare

edip çok nüfuslu ailelerine para biriktirirler. Ankesörlü telefonlarda bağıra bağıra Kürtçe konuşarak, ne kadar para yolladıklarını ailelerine söylerler.

Bizim orda, herkes kendi batısına mülteci.

Deminden beri doğrulup oturduğu yatağından kalktı, ketılda su kaynatıp bir kendine bir Sudanlıya iki fincan çay hazırladı. Oysa eskiden hiç sevmezdi çay kahve. Boşluktan...Hep boşluktan...Fincanla yarenlik etmek için. Sudanlı baktı şaşkın şaşkın eline dostane tutturulmuş fincana. 'Hepimiz aynı bokun laciverdiyiz. Biz sizi beğenmeyiz, onlar hiçbirimizi...'dedi hınzır hınzır. Sudanlı anlamadı, minnet duygusuyla başını eğdi, Almanca 'Danke.'dedi.

Bir şapka düştü dizlerinin üzerine. Dedesinindi. Dedesi demlik demlik çay biriktirirdi koca yaşına.

- Bir çay kaynatın. Ağır olsun...

Demlikler, şakkur şukkur bardaklar tepsiye konur, kibleleri dedem. *Sahi bu bir masal mı kendime söylene yaptığım ya da bir dedem var mıydı benim? Mülteci dediğin üryan bir soğan. Zaman geçtikçe kabukları bir bir soyulan. Dedem „Bu kız adam olmaz“ demişti. İyi de bak ne güzel üniversite kazandı. Daha nasıl adam olsun demişler. Tamaaaaam, ama adam olmaz, bunu bilir bunu söylerim...Durduğu yerden bu kadar bilmek, nasıl bir şey dede...*

Şu halime bak... Aynı hırkayla uyuyorum, uyanıp dışarı çıkıyorum, sonra gene uyuyorum... Kol ağızları epridi artık. Geldiğimde pepyenyidi, lazım olur diye elime tutuşturuvermişti arkadaşım.Yıllar burada güve yeniği. Bir umut bir umut bir umut ...sonra umutsuzluk. Evrak bekle, bugün git bir ay sonra gel, eksikler gedikler, bitmiyor. İnce sorular sorup duruyorlar buz mavisi gözleriyle. Yeterince tekin bulmuyorlar beni. Emine olup memlekete geri mi dönsem...Köprüleri yaktığıma bakmayıp...Olmadı gidip hapis yatayım memlekette. Böyle ölü balık gibi sürüklenmekten iyidir. Burda insanın omuriliğini donduruyorlar yavaş yavaş. Bir tatsızlık bir tuzsuzluk. Niye varım, niye buradayım, niye bu kadar yalnızım...

Bir bıçak geldi saplandı ta içine. Hengamenin ortasında, yönünü bilmeden koşuyor, herkesin koştuğu yere, sonra azala azala ara sokaklara dalıyorlar. Önünde birkaç kişi. Polis arkalarında, etraf yakıcı bir dumanla kaplı, ciğerleri ağzından gelircesine koşuyor. Göğsü ciğerlerine dar geliyor, dünya başının etrafında dönüyor, arkasında polis, çelik, çelik, GAZ. Yere kapaklanıyor birden. Bitti işte! Karardı dünya. Bir el kolunda. Hızla kavrayıp kolundan, ayağa kaldırıyor onu Barış. Barış Barış! Neden geri döndün Barış! Koşmaya başlıyor yeniden. Barış yanında yok. Barış çelik ve kan içinde...Küçükken oynadıkları yakan top olsaydı hayat. Elde bir can fazlam var. Barış'ı kurtarıyorum o zaman. Olmadı, benimkini alsın...

Bir gülüş düştü içine, kor gibi yandı her yanı. Sudanlı bile gördü yangınını. Arkadaşları nasıl da çırpınmışlardı onu yurt dışına çıkarmak için.

-Cezan gelecek! Gün verecekler sana. İyisi mi..

Ne iyisi! Önce saçların dökülür burada, yavaş yavaş dişlerin de dökülmeye başlar demişti meczubun birisi. Meczup olan o değilmiş aslında.

Annem hep beyaz tenli bir kızı olsun isterdi. Nasıl beyazladığımı görse...gene ağlardı. Üniversiteyi kazandığımda da ağlamıştı, dışarıya çıkmak zorunda kalışıma da, Barış'a da çok ağlamıştı, kaç yıl verdiler o çocuğa deyip deyip. Her telefon açışında da ağlıyor. Alışmıyor hiçbir şeye. Annem olamadım, ben alışverişim yığılıp kalmaya. Keşke hep ağlasaydım da uyuşup kalmasaydım böyle.

Sahi ne oldu Emine'ye? Amcasının oğluydu nişanlısı, sonra kocası, sonra yarası. Almanya'ya gitmiş, sonra geri gelmişti. Kocası tatile gidiyoruz diye getirip bırakmış, vizeyi pasaportu da çantasından almayı unutmuş. Bırakmış gitmiş işte. Sonra hiçbir şey olmamış gibi çeşmeden su taşımaya devam etti Emine. Herkes unuttu onun terk edilmesini. Bir akşam balkonda oturmuş, göz yaşları ay ışığından iki ip, boynuna akarken bedduaya kestiğini gördüm. 'Beni heder ettin, gün göremeyesin...'

Bir adam, alır götürür bir kadını, evinden, ocağından, insanlığından uzağa, körü olur onun.Bir kadın

doğuştan yazgılıdır „el kapısına“. Bir ülke kapatıverir kapılarını keser bütün damarlarını köklerini. Kalıverirsin dımdızlak. Mültecilik çok mu?

Çaydırmak için uzatıyorlar, nasıl olsa verecekler oturumu. Bekle bekle bekle... Bakacaklar korkulur mu senden. Bakacaklar dillerini öğrendin mi iyice. Yeterince değiştirdin mi derini, derinini. Kurudun mu iyice. Alıp güzel bir resmin ortasına oturtacaklar seni kokusuz ve sessiz.

“Konuşma dilimle yazı dilim koptu birbirinden.“ demiş bir yazar. Varlığım la ruhum koptu benim de.

Tavanın küçük çatlağı açıldı açıldı ve küçük kara bir taş düştü önüme.

-‘Anlat!’ dedi. Bırak Sudanlı Almanca çalışsın, bizi duymaz o.

Başladı anlatmaya o zaman.

-*Sen sabır taşı olmalısın. Annem mi yolladı seni buraya?*

.....

‘Yalnızım, o kadar ki... duymak istemezsin. Dinleme beni, çatlarsın. Bu, ölü bir şehzadeyi yıllarca bekleyen kızın masalı değil. Varsay ki kendi kendime konuşuyorum. İçimde boş bir testi, ağzı yitik, uğul uğul uğuldamakta. Satırını kaybetmiş cümleyim. Boşlukta dolaniyorum. Nereyi mekan tutsam, kelimelerim sarkıyor. Neyi giyinsem, omuzlarım düşüyor. İçimdeki Hint fukarası fırlayıveriyor ruhumdan. Dünyanın ortasında öylece duruyorum, tek başıma! Artık kimseye benzemiyorum, değilim kimseden. Suret fukarasıyım. Sanki koca bir dağmışım da birden insan suretinde belirmişim, koca yüküm hala sırtımda. Kayalıklar, akarsular ve ağaçlar, eteklerimden sarkmaktalar. Eyleyecek kucacağım kalmamış. Tüm umduklarım, ağlamış ağlamış ve susmuşlar. Beklememeyi öğrenmişler. O kadar yalnızım ki, kaldırmak için dağ olmam gerek. Beni dağ yapar mısın yeniden?’

Cafer DEMİRTAŞ

EY KÖSNÜL NEKROFİL!

Yazgını bir ettiğin kuşlar
Ve duvarsız kalacak başı telekli ikonlar.

Sen ki tozuycaksın
gözlerine kan akıtan şer odaklarınla.

Ey ayetlerin şahdamarına kösnül salyalar akıtan Nekrofil!

Ve günü karartmaya yeminli
Mitin geç zamanlı taciri:
Pek yakındır
Tarihin b.k kokan mezbelesinde
Adına lanetler yağacak...

Ey maroken koltukların oblomov kellesi!
Hurafe fetişi arsız jargonun hacı babası!
Pek yakındır;
Kitab-ı Mukaddes'in solgun sayfalarında
Gizlediğin zulümlerin minyatür labirentlerinde
Gün ortasında karanlığın
Kalbine gömüleceğin günler; yakındır.....

Fatma SENİK

ÖNCE İNSANLAR SONRA KUŞLAR GİTTİLER

Yıllar geçmişti aradan, acıyı içimize gömüp, hasreti içimizde büyüterek düşmüştük köy yollarına. Nice zamanın uzaklığı, nice sevmenin boynu büküklüğünden sonra düşmek köy yollarına... İçimin denizleri aralıksız çırpınıyordu. Oraya gidememenin sancısı yakıyordu bedenimi ve yol uzadıkça uzuyordu. İç denizimin kıyılardan bir midye gibi sahilime vuruyordum. Hep böyle olurdu vakitsizliğimin gidişleri. Uzayıp kısalıyor, kısalıp dalıyordum.

Uzun yollardan gelmişim, bindiğim uçağın gökyüzünden süzülüşünü yaşayıp, yeryüzüne düşmüşüm. Zamana tutsaktım şimdi. Benim heyecanım çocuklarıma geçmiş, ikide bir dönüp bana soruyorlardı. Anne daha çok var mı, daha çok gidecek miyiz, diye. Göreceğim gelmiş memleketimi, şimdi çok var mı, sorusuna vereceğim yanıt nasıl olabilirdi? Ellerimi başlarında gezindirirken köy çocukluğumu anlatmıştım onlara. Kızlarımın saçlarında elim gezinirken, sanki köyümün ormanlarında kendime yol arar gibi oluyordum. Neleri geride bıraktık, neler bizimle yürüdü, neler neler bizimle düştü o da işin bambaşka bir yanıydı. Göreceğim gelen köyümün yolu nasıl da uzuyordu, yoksa bana mı öyle geliyordu, ben mi yanılıyordum, pek karar veremiyordum.

Yola düşeli beli çocuklarda tatlı bir telaş, tatlı bir heyecan vardı. Onların soruları döndüğümüz her dönemeçten sonra, hiç değişmiyordu. "Anne yolumuz daha var mı? Her soruya ortak olan şoför, çocukları yanıtlıyordu benim yerime. Çok kalmadı şu tepeyi de dönelim köy görünecek, diyor, böylece meraklarına merak katıyordu. Tepeler, tepelerin ardında tepeler... Güneşle girmek istiyordum dolambaçlı yollardan, köyümün içine. Daha dağların omzundayken güneş, o kızillik dağların doruklarından içine çekilirken görmek istiyordum köyümü. Çocuklarımin elinden tutup; işte benim ve sizin doğdu-

ğunuz köy, işte benim doğduğum ev burası küçüklerim, demek istiyordum. Hep içimden güneş batmadan köye varsak ne kadar iyi olur, deyip durdum.

Aşkirek sevdasını içimde bir sevgiliye olan özlem gibi büyüttüm. Kışın aylarca karlar altında kalan, baharda domur domur çiçekle donanan yaylaların mekânı köyüm. Göz ile gönül sevdalanırdı burada dağlara. Beş duyu bir arada olmayınca eksik kalır, onu anlatmaya, diye düşünürdüm. Şimdi içimi bir bir diziyorum yollara... Erzincan'dan çıkmıştık. Gurbetten gelenlerle, Erzincan'a uğrayan köylüler çarşılarda pazarlıklar yapmış, eşyalarını yığımlardı minibüsün üstüne. Minibüs dolunca, yük de ağırlaşmış, ağırlaşan yükü birlikte araba da ağırlaşmıştı böylece.

Kızlarım köyü hayal meyal hatırlıyorlardı; çünkü gurbete gittiğim zaman henüz çocuklardı, her şey onların gözlerinde pembe bir hayal olmalıydı. Nihayet güneş dağların omzundayken girdik köye. Daha çok sevindim dağları gündüz gözüyle görünce. İçimden bir sevgi büyüttüm şoföre. Ne hoş ettin de akşam güneşi dağlardayken gelmekle, diyordum. Dağları net görebiliyor, onları çocuklarıma gösteriyordum bir bir.

Dağları gösteriyordum çocuklarıma, dağlarımızı anlatıyordum onlara. İşaret parmağımı uzatarak, Şu Meydan dağı, şu Buyer dağı... Ben böyle konuşurken kızlarım daha bir heyecana gelip parmaklarını uzatarak buranın adı yok mudur, diyorlardı başka yerlere bakarak. Oradan Kepir yaylasına gidilir, diyordum. Her nesneyi adlandırmalıydım, her sevincin adını koymak nasıl zorduysa, her adı şimdi anımsamakta zordu. Onca yıl gurbette kalmıştım, birçok arkadaşımın yüzünü bile unuttuğum olmuştu; ama dağlarımın adını unutmadım hiçbir vakit. Başımı yastağa her koyuşumda o dağlarda koşan çocuk, o

dağlarda hayvanların ardında giden berivan oluyordum çünkü. O nedenle onlara dağları göstermeliydim, onlara köylerindeki her tepenin, her koyağın, her derenin adını söylemeliydim. İçim sara nöbetine tutulmuş, köpürüp ağzımdan geliyordu sanki. Ömrümüzün en güzel yıllarını gurbet yaptık da onandı bu. Yıllarca en sevdiğimiz yanımdan ayrıldık, yıllarca en sevdiğimiz yüzünden uzak düştük. İçim bu kurmacalar içindeyken, birden heyecanla bağırdı çocuklar: Köy göründüü. Bu köy göründü sözüyle onlar köyün içine girdiğimizi anlatmak istiyorlardı. Onlar böyle bağıırken benim içimden sanki bir şeyler kopup gitti. Geçtiğimiz yoldan benim doğup büyüdüğüm ev görünüyordu. Evimizin damları çökmüş yan duvarları yıkılmıştı. Biz oraya Mezre, diyorduk, Mezra Nexseno, Mezra Çe Qalik... Sessizleştim, mahzunlaştım, gözlerimden yaşlar dökülmeye başladı. Gözyaşları göz pınarlarımdan çıkıp dudaklarıma doğru geliyordu. Dudaklarıma değen tuzlu suyu hissediyor, içimi içime hapsediyordum. Köy değil her taraf bir harabeydi gözlerimle gördüğüm. Sessizdim içimi gözyaşlarıyla dışarı verirken. Kaç acının koynundan çaldıksa kendimizi, çaldığımız her acı misliyle bize döndü yine. Bir kıyımın ardından, yaşadığımız onca talan ve onca yağmadan son-

ra dedelerimiz dönmüşlerdi köyelerine. Onlar her şeyi sil baştan yaptılar, her şeye yeniden döndüler; ama aradan yarım asır geçmeden yeniden o acılara döndü torunları. Bu ne bitmez acıydı, bu ne bitmez tramvaydı böyle bize. Köyüm eski köy değildi. Her taraf harabe görünümünü almıştı. Benim doğduğum ev...

Minibüs köyün içine doğru ilerlerken bütün meraklı gözler minibüse dönmüştü. Nihayet minibüs kahvenin önünde durdu; indik minibüsten; ama ben o kadar etkilenmişim ki gözlerim köyün yaşlılarını arıyordu. Bir yaşlı görürsem köyüm olduğuna inanacaktım ancak. Minibüsten inip kahvenin önüne doğru yürüdüm. Yaşlılarımız oradaydı, gördüğüm her bir yaşlıya sarıldım, ağladım, kokladım. Yüzlerindeki çizgileri gittikçe daha derinleşmişti. Sanki herkesin yüzünü hüznün biraz daha kendilerinden alıp götürmüştü. Öyle olmasın da ne olundu. Yaşlılardan başka kimse kalmamıştı ki! Eve doğru yürüdük, bizim ev yerle bir olmuştu. Sanki o evde yıllarca kimse yaşamamış anılar silinmiş gibiydi. Süleyman amcaların evi ile bizim ev yan yanaydı, oraya geçtik. Nede çok özlemişim dağları, nede çok özlemişim yaylaları, nede çok özlemişim köyün içinden akıp giden arkları...

Gözlerim bir yere takılıp kalıyor, gözlerim bir yerden ayrılıp gidiyor, gözlerim bir yerden dönüp bana geliyordu. Ahh hasretlik, diyordum. Ah insanı yerinden yurdundan eden göçerlik! Her gidişin bir nedeni vardı, her dönüşün bir sebebi olmalıydı. Nereye gidersek gidelim, nerede yaşarsak yaşayalım, gece başımızı yastığa koyduğumuzda, hep kendimize, şehrimize, köyümüze hatta mezarlarımıza dönmez miydik? Gurbet ki bizim içimizi nasırlaştırmıştı, her birimiz ayrı bir acıyla içimizi savurmuştuk. Doğruydum belki çok şeylere de sahip olduk, doğruydum ayaklarımız çok farklı araçlar tanıdı; gözlerimize çok farklı fotoğraflar göründü, şehirler gördük, Avrupa'nın çok değişik yerlerini gezdik; ama hangimiz gulik kokusunu bir sigara dumanı gibi burnumuzda tutturmeydik ki? Hangimizin gecelerine şimdi orada o kayanın başında olaydım, şimdi kar yağarken bacası tüten duman olaydım, demedik ki? Sahte gülmelerimize, gerçek olan hasretleri vurduk. Ve biz öylesine sevmiştik uzaklara düştüğümüz Dersim dağlarını. Ahh uzaklık!

İlk iki üç gün etrafı gezdik, hasret giderdik köylülerimizle; ama aklım doğup büyüdüğüm evde kalmıştı yine de. Gidip görmeliyim, diyordum kendime. Köyün etrafındaki toprak işlenmeyince yabancı bir hayat boy vermiş, işlenmeyen topraklarda bu kez başka ağaçlar bitmişti. Kesim yapılmadığı ve insan eli değmediğinden, her tarlanın içinden, önceleri tarla açmak üzere temizlenen yerler, aslına dönmüş, yeni bir orman çıkmış ve ormanlar giderek büyümüşü. Ormanlık alanları seven ben bir tek buna seviniyordum. Evimizin yanındaki dereye kadar her yer kavak ağacı ve meşe ağaçlarıyla kaplanmıştı. Doğa ile bütünleşmeyi çok seviyordum. En sevdiğim etkinliklerden biri de ormanda odun toplamaktı. Her sabah ormana doğru yürür, kurumuş dalları toplar, istifler, sonra kucaklar getirip evin önüne bırakırdım. Elif'in dışarıda kurduğu sobada yakardık odunları. Odunun ayrı bir kokusu vardı, onun ısıyla pişen ekmeğin, onun ısıyla kaynayan suyun, o suyla yapılan çayın ayrı bir güzelliği vardı. Yaz yağmurlarından sonra yanan ateşe karşı oturur, yanan odunları seyredirdim çocukluğumda. Şimdi şu kuzinede yanan ateş de sanki bir yaz yağmuru sonrası yaktığımız ateş kadar sevimli geliyordu bana. Biz bu kokuları unutalı nice olmuştu.

2

Aşkirek'in aşağı mahallesinde, Mezre'deki, çocukluğumun evine bakıp içleniyordum. Orada doğmuş, orada büyümüşüm; on altı yaşında, çocuklukla genç kızlık arasında çiçeği burnunda bir gelin olurken o evden çıkmıştım. İnsan sevmenin ve sevincin de kokusunu duymışım. Şimdi ben hangi kokuyu çekeyim içime. Ailemden kimse kalmadı seksen sonrası mecburi gidişlerle. Her birimizin düşlerine yağma girdi, alıp götürdü başka yerlere. Nasıl

savurdu bizi ki yıllardır görmediklerimin yüzünü unutturdum.

Gelişimin üstünden bir hafta geçmiş olmasına rağmen hala cesaret edip de doğup büyüdüğüm evi görmeye gidemedim. Neden korkuyordum, galiba çıplak gerçeği gözlerimle gördüğüm zaman çok üzüleceğimden korkuyordum. Kendi kendime gitmeliyim ne olursa olsun, dedim. Bir akşam çocukluk arkadaşlarımdan birini yakaladım. Mezre'yi çok özledim, benimle beraber oraya gelebilir misin, dedim. O da beni kırmadı, bir arkadaşı daha yanımıza alıp öyle gidelim, dedi.

Sabahtı, kapının önündeki çardakta yanan sobanın karşısında kahvaltımızı yaptık. Sobada ekmeğimizi ısıtıp, peynirle yemeğe başladık. Sıcak ekmeğe peynir ne güzel oluyordu. Peynir ekmeğin tadı damagınızda kalmıştı.

Gitmesine gidecektik de, niyatsız yola düşülmezdi, bunu biliyorduk. Elif'le yanımızda çocuklar ve köyümüzden bir kadın... beraber niyaz yapıp öyle düştük yola. Her adım atışında çocuklaşıyor, sonra büyüyordum. Hep beraber Mezre'ye doğru yürüydük, adımlarımı attığım yol, çocukluk ve yeni yetmeliğimin geçtiği yerlere yaklaşıyordu beni. Gittikçe heyecanlanıyor, kalbimin hızlı hızlı çarpmasına engel olamıyordum. Hiçbir şey aynı olmayacak, diye geçiriyordum içimden. Etrafı dikkatlice izleyerek yürüyor, sanki bir şeyler arıyordum. Çocuklar, anne neden herkes evlerini terk etmiş, diye bir soru sorunca tıkanıp kalıyordum. Ne diyebilirdim? Mecburi yasalar vardır ya da yasaların yerine geçen hükümler... Mecbur kaldıkları içindir desem yine nedenini soracaklardı. Sustum bir şey diyemedim; ama içime de bir hüznün çökmemiş değildi. Sanki bir daha gelip de göremeyeceğim gibi geliyordu bana Mezre.

Bir zamanlar şuralarda bir yerde bir değirmen vardı, diye söylendim. Her akşam yaylalardan eve dönüşte, hayvanları eve getirdiğimde, gider değirmen taşının karşısında durur, buğdayın öğütülüşünü izlerdim. Buğdaylar azar azar dökülüyordu, hatta sanırdım ki sayı ile dökülürdü değirmen taşından. Her akşam ayrı bir güzelliği, her akşam ayrı bir gizem, her akşam ayrı bir korku taşırdı kendi suretinde. Hayvanların evlere doğru dönüşünde, sesler sarardı etrafı, seslerle dolardı her yan. Bir kenara çekilir hayvanlara bakardım. Her hayvan kendi evinin yolunu bilir, evlerin ahırlarına doğru yönelirken sesler içlere çekilirken, annelerimiz kovaları ellerine alarak inekleri, keçileri ve koyunları sağlamak üzere ahırın yoluna düşerlerdi. Başları rengârenk vâlelerle süslenmiş annelerimiz... Aşkirek'e bağlı yedi hanelik bir mezreydi bizim yaşadığımız yer. Her taraf çocuk sesleriyle cıvılcıdı o zamanlar; oysa şimdi yollar bile belli değil, saki hiç yaşanılmamış buralarda.

Mezre'ye yöneldik. Köprü'nün yeri değişmiş ilk görünen evin üst katı yıkılmıştı; ama alt kat çökmemişti; demek ki sağlam yapılmış, diye içimden geçiriyordum. Ne kadar sessizdi her taraf, tüm evler yıkılmıştı. Bizim evin önünde durduk o sessizliğin egemen olduğu yerde. Evin yan tarafı yıkılmış, üstü çökmüş; ama kapının olduğu duvar bütün yıkımlara isyan edercesine ayakta kalmıştı. Kapalı kapılar... bir an kapiya vurursam sanki biri kapiya açacak hissine kapıldım. Ne büyük bir acıydı içim eziliyordu, evin etrafını gezdim, götüremedikleri eşyalar hep yıkıkların altında kalmıştı. Odalardan birinin üstü çökmemişti henüz, ben yıkılan yerden çökmeyen odaya geçtim. Ayakkabılar, ceketler, götüremedikleri tencereler, kıl çuvallar, hepsi duruyordu odada. O an çok kötü oldum. Bu ayakkabılar... bu ayakkabıların sahipleri... hatta tanıdıklarımın bazıları artık hayatta değildiler, diye geçirdim içimden. İyi ki bu evin yıkılışını görmemiştiler onlar. Odanın her yanını inceliyordum. Burada, çocukluğumla, genç kızlığımın anıları vardı. O kadar dalmıştım ki ki çocukluk yıllarımı yaşar gibi oluyordum. Uzun kış geceleri hep bu odalarda toplanırdık, bu odalarda anlatılırdı masallar bize. Kendimizden geçerek dinlerdik o masalları dinlerken, kış gecelerimizin vazgeçilmeziydi masallar. Bazen de çekilir odama kitap okurdum. O zaman "Eba

Müslümi Horasani" kitabı çok meşhurdu bizim insanlarımızın arasında. Defalarca o kitabı okumuş vecde gelmiş, gözlerimden yaşlar akmış ve ezberlemiştim. Kim nereye gitmiş, kim nerede kalmıştı şimdi. Gözlerimin önünden bir sinema perdesi gibi gelip de geçiyordu düne dair anılar.

O anların hepsini birer birer yaşarken, bir ses duydum. Sakın o tarafa gitme çöker, diyen ses... İrkilerek döndüm; bir uykudan uyanır gibi. Bu kıl çadır ne emeklerle yapılmıştı, nice eller o kıl ipliklerle haşır neşir olmuştu. Sonbaharda naftalinleyip sarar, sonra saklardık; çünkü çok değerliydi bizim için. Yayla zamanı açar havalandırır, sonra alır yaylaya çıkardık. Ya şimdi? bakıyorum ki artık terk edilmiş her şey. O gözümüz gibi koruduğumuz kıl çadırlar da çürümüştü, kimsecikler yoktu. Dayanamıyor, hıçkırarak uzaklaşıyorum oradan, amcamların evlerine doğru. Etrafıma bakınıyordum durmadan. O güzelim kavaklar kurumuş, kuruyan kavaklar düşmüştü yerlere. Nice emekler yıkılıp düşmüştü yerlere. Kim bilebilir, kim sorgulayabilirdi ki bunları. Ceviz ağaçları da öyleydi. Kuruyan ağaçları kuşlar da terk etmişlerdi. Bir kuş sesi bile duyulmuyordu

Hasan SÖNMEZ

BABA BERTAL'IN ANISINA

Aramızdan sessiz ve sakin göçüp giden, munzur suyu gibiydi Baba Bertal.

Üç yaşındaki bir çocuğun mahsumiyeti ile seksen yıl yaşadı ve o mahsumiyeti asla bozmadı gençliğinden beri. Ötelendi, horlandı, kimisine dalga konusu oldu; ama asla duruşunu bozmadı ve o mahsumiyetini korudu hep. İçinde gizli olan Hakk'ın sırrını asla ifşa etmedi ve içindekini gizli görene sadece gösterdi ve onlara da ben ölünceyeye kadar da sakla dediği sırlarından bir tanesini müsadenezle artık yazacağım ;çünkü onu bana öyle dedi. Ben 33 yaşında iken rüyamda Baba Bertal'ı Munzur gözelerinde gördüm bir kürsünün üstünde oturuyordu ve biraz aşağısında ölen babam ve amcam da yanımdaydı. Ben aşağıdan yalın ayak suyun içinden yürüyerek kendilerine doğru yürüyordum. Çağardı beni, gel oğlum gel dedi ve bana sen bu yola kabul edildin bundan sonra Hakk'a talipsin dedi ve çiralık olarak benden bir miktar hakula istedi. Ben de o hakulayı verdim kendisine ve rüyam burda bitti. Uyandığım günün sabahı çarşıya gittim. O gün Sultan Hıdır ziyaretine gidecektim, arkadaşlarım gelmişti, birlikte bir çalışma yapacaktık. Çarşıya geldiğim zaman Baba Bertal, Şewuşen' nin heykelinin aşağısında oturuyordu. Beni görünce bana bakıp güldü. Ben hemen yanına gidip elini öptüm, himet eyle Piro, ben Sultan Hıdır ziyaretine gidiyorum dedim. O da elindeki sopa ile üç defa sırtıma vurarak ya Allah, ya Muhammed, ya Ali dedi. Git dedikten sonra, elini ağzının üstüne koyarak sus işareti yaptı ve ben bu anımı şimdiye kadar hiç kimse ile paylaşmadım. Sadece her zaman kendisi isterdi bazen sigara alırdım. Onun dışında hiç bu konuları konuşmadık. Değerli Bezuar okurları aranızda Baba Bertal'la ilgili anıları olan vardır elbette bu anılarınızı yazmanızı rica ediyorum. Bu masum insanı gönlümüzde yaşatma adına önemlidir.

Doğru yaşayan ve masumiyetini koruyan her insan benim için Baba Bertal gibidir. Hak masumların gönlündedir, kendisinin dediği ile yere göğe sığmaz. Ben eşğim, fakat bir masumun gönlüne sığarım derdi. Göç verse de dünyadan, bazen gönlümüzde görünür. Baba Bertal, bazen davulunu çalar gizli gizli, yeni murat almış gençlerin düğününde üç yaşına gelmiş Dersimli çocukların oyunlarında olur bazen. Bizden Hallaca selam, bizden Pirsultan'a Nesimi'ye hak için, halk için dara çekilenlere selam bizden Şewuşen'e, bizden adını bilmediğimiz her cana selam olsun.

Biz seni unutmayız sen de bizi unutma lütfen.. Berfin Gül'e

İnsan, doğası gereği bir olgudan mahrum bırakıldığında, içinde yaşanan şey kendisinin özlem duyduğu en şiddetli duygudur. Bundandır ki; mahrum bırakılan duygusal ihtiyaç, konum gereği gözlem yapıp eleştirmesi en tarafsız düşünce sistemidir. Çünkü ayrıntılar, sık sık görülen bir bakış açısında değil de nadiren görülen bir motifte saklı.

Ressamlar ilk fırça darbesini vurup da bakir tuvale baktığında önce zihninde çok uzak bir yerin/şeyin hayalini canlandırmaya çalışır. Renkler tuvale yerleşmeye başladığında ise özlemle kendine doğru gelen bir aşkı hisseder gibi renk armonisinde doğayla insan özünün iç içe erimesini/ kaybolmasını yakalar. Bunu da sadece içsel dünyasında yaşayıp elinden geldiğince eş yapmaya çalışır.

Biz ise görünüşte hiçbir şeyi ifade etmeyen, sadece kalabalık, birbiri içine girmiş renkler görünen bir tabloyu zihnimizin ve duygularımızın yoğunluğuyla bir veya birden çok ifade etmeye çalışırken, ressam, umursamazlığıyla kendi bildiğini çizip bunu bize/ruhuna sunar. Her hangi bir simge boyutunda saklarken kendi hayal dünyasını cimrice tek kalıbın içine sığdırır.

Sayme KOŞAR

BİZİM "ORA" NIN ÇOCUKLARI

Kim çizdi kaderimizi, kim bizi geçmiş zamanların donukluğuna mahkum etti ? Neden baharlarımız bahar güzelliği değil de hep kırimla gelir bize? Bir nefes hayati bizden kim neden kıskanır?

O Büyük Savaş sonrası yok edilen şansımız neye mahkum eder bizi?

Yapay sınırların iki yanında neden dünya dar edilir bize ve neden silahların zengin ettikleri her zaman ege-mendir?

Ve çocuklar!

Akıllarını süngülere, gaz bombalarına, mayınlara ve şarapnelere borçlu olan müstebitlerin çiğnediği karde-lenlerimiz.

Sizi yazmalıyım:

...

Tertelenin, kırimın, şiddetin en savunmasız muha-tapları; dün de bugün de yarın da çocuklar, çocuklardır. Kendileri adına olduğu iddia edilen ama olan bitenden büyümeye fırsat bulamayan veya yaralı bilinçle büyüyen çocuklarımız. Yazdıklarım onlaradır:

Bizim "ora" da karlar eriyip yollar açılınca, dev-let hep "Tedip Ve Tenkil" e başlar. Aralarından yetkili birileri;" ıslahat yapıldığı fikri asılsız ve esassızdır. Bu yolda yapılan bütün icraat birkaç köyü yakmaktan iba-rettir. " dese de. Çocuklar ölürler;

Adları Ali'dir.

Savaş acımasızdır. Yok eder. Kitlıkla hastalıkla gelir. Yerlerinden edilir Dersim aşiretleri. Bir ölçek buğdayın dört altına çıktığı günlerdir. O da bulunamaz.

Onlar ölürler.

Adları İsmail'dir, Kocalı'dır.

"Tenkil" 'den kaçır kadınlar. Mağaralara sığınır. Celladın nefesi enselerindedir. Onlar ana kucağındadır ve ağlarlar her bebek gibi. Ya duyulursa sesi?

Sarılarak nefessiz bırakmış mıdır anneleri?

Hayatla tanışacakken, bir süngünün ucunda Munzur'a yar olurlar.

Qamışlo'da tanışılır cellatla. Necla'nın kar-nında.

Ve Kahramansız Maraş'ta;

Adları henüz yoktur.

Talancı denerek yok edilen ailelerden geriye kalan kızlardır onlar. Yok edicilerin evlerine besleme edilirler. Hafızalarını siler ceberrut devlet. Kurtarabildikleri, iki tel saçtır yalnızca;

Adları Menes'tir, Xaskar'dır.

Çocukların tarafı olmaz... inancı da Vatani da.

Promethe çektiği işkenceye hayıflanmıştır insanlık için. Madımak ve Barasor'da yanarken;

Adları Koray'dır, Ali'dir.

...

Büyüklerin dünyasında, çocuk akıllarıyla yer ala-mazlar. Oyunları her an kurşuna gelebilir;

Adları Ceylandır.

Hapishaneleri bayram yerine çevirirler görüş gün-lerinde. Orada aldıkları armağanlar, hayatlarının en kıy-metlileridir. Anne-baba, amca -dayı ve hala- teyzeyi tel örgülerin o yanında görerek ve olanları anlamaya çalışı-arak büyürler;

Adları Barış'tır.

Babalar, anneler asla gelemes. Vuslat ; masallarında, rüyalarında. Özlemleri hep büyük kalır. Hep gökyüzü-ne dönüktür yüzleri.

Bir yanlarının yarası hep kanar.

Adları Roni'dir.

Bazen zehirli gaz bitirir yaşamlarını baba kucağın-da. Bazen inanç farkı yaşadığı kapı komşusunun eliyle biter yaşamı.

Adları Zeycan'dır. Elif'tir.

Öylesine "zehirli yılanın yavrusu" addedilirler ki egemenler tarafından, yaşları kadar kurşun sayılır bedenlerine ;

Adları Uğur'dur.

Taş attıklarında yaşları "büyük"tür. Hüküm giyerler. Tacize, tecavüze uğradıklarında "üç maymun"dur psikiyatristler;

Adları T.T'dir.Y.Ç'dir.

Kente göç (ürül) müşlerse ya mendil satarlar otobanlarda ya da ayakkabı boyarlar. Hayallerini öğretmen ya da doktor olmak süsler kiminin. Evde hasta bir anne iş kazasında sakatlanan bir babanın yüküdür omuzlarındaki. Bazen de bıçkın sokak çocuğuklarıdır öfke doldurulmuş;

Adları Şilan'dır, Ciwan'dır

Depremde göçükte kaldığında canı yanmaz da, baba sözü dinlememenin sıkıntısını yansıtır size ve psikolojik teorilerinizi iflas ettirir;

Adları Yunus'tur.

Eğitilenleri dönüştürülürken, unutmaya kodlanır zihinleri. Derine çok derine itilir duyguları. Yaralı akılla büyürler;

Adları Bıra'dır.

Bacası tüten evler çizerler resimlerinde. İçinde anne-baba bir de kardeş olan evler. Bahçesinde mutlaka bir ağaç vardır. Issızlığa dayanamaz hiçbiri.

Adları Hêlin'dir.

"Asi" dirler. Durudurlar. Karışmayı severler diğer sulara

Adları Baran'dır.

Çekinirken de, bir eli hep elinizdedir. Bir tek sevgiye teslim olurlar. Kalpleri açık, sevdaları gözü karadır da kimi zaman, kalpleri akıllarını alt eder ;

Adları Xezal'dır.

Kabul endişesi mi taşırlar bilinmez hep "iyi" lerdir. Yaşamalarının tek yolu olmuştur unutmak.

Bu topraklarda bir tas su çok görülüp Deyrê Zor yollarına düşürülenlerdir. Sévaz -Xarpet-Diyarbakir-Beşiri yolları onları unutmasın isterler;

Adları Aras'tır.

Çok konuşmazlar. Evrensel bir oyuna kurban edilmeselerdi, bu toprakların uygarlaşmasının aslan payına sahip olacaktı. Onlar Yakındoğu'nun yüz akı Süryani çocuklarıdır;

Adları Sabro'dur.

Kolay anlaşılır sizinle. Dostluğa açtırlar.

Bazı yılları gün, bazı günleri yıl gibi yaşarlar. Şikayet ederler mi bilinmez;

Adları Cano'dur.

Büyüeyebilenlerinin yolu gurbete düşer. Sılada yaşamak zordur. Politik hesaplar gereği yerlerinden edildiklerine aldırılmazlar.

"Kültürsüz" olarak damgalanmak umurlarında değildir. Kendiler gibi yaşarlar orada. Bu kez ölüm; şantiyede, parkta veya eğlence yerinde ırkçıların eliyle bulurları;

Adları Mehmet'tir, Gazi'dir.

Sömürgeci devletlerin keyiflerince çizdiği sınırların ötesinde kalan, ahenksiz yaşamdaki kardeşlerdir. Ölüm onlara meyve kokulu bombalarla gelir.

Adları Ahenk'tir.

Yaşanan coğrafya mayınlıdır. "Sınır ötesi" kardeşi evidir. Mektep- medrese için yola gidilmez mi, Yasak niye ki?

Cellat otuz dört şarapnelle gelir.

Adları Şerwan'dır. Şıwan'dır...

....

Bizim çocukların tanıklığı hayata ağır gelir de, hayatın yüzü kızarır utançtan ve süngüyle kurşun arasındaki zamanı bin bir yalanla örer o yüzden.

Gözleri gururla, dümdüz bakar. Bu, onlara geçmişin mirasıdır ve onların devredeceğidir „lgeleceğe „ .

Yalanı kanıksar mı, inanır mı?

Bilinmez.

Ah çocuklar!

Daha neler bekler sizi bu topraklarda? Birçok kuşak kendine hep pay biçerken, kendine güzelleme yaparken, araya giden çocuklar?

Nasıl bir dünya bırakıldı size?

Zamanın alaşağı edilip yeniden oluşan değerleri; hangi hafızaya, nasıl, kimler tarafından yazılacak?

Hangi hikayeyi dinleyecek çocuklarınız?

Dinleyebilecekler mi ?

Ah çocuklar!

Ceberrut yaşamımızın kardelenleri

Sözlerimin kilidi sizdedir.

Barnas AŞAR

MUTLULUĞUN İMPARATORLUK TUTSAĞI

Abidin Dino çizdiği tabloya, "Mutluluğun Resmi" ismi koymasaydı ve isimsiz olarak bize sunulsaydı, biz o eseri: Mutluluğun Resmi değil de yoksulluğun veya çaresizliğin resmi diye adlandırabilirdik. Oysa zihnimize yerleştirilen tablonun sembolik isimlerini ressamın kendisi değil de tabloya bakan bizlerin adlandırılması gerekirken bundan mahrum bırakılmamız, bizim o isme odaklanmamızdan kaynaklı başka şeyi görmemiz imkânsızdır.

Bu durumda "biz" denilen karakterlerden de, eseri iyi yorumlayan ve tanımlayan kişilerden de, doğadan yoksun bırakılan duvardan ve demir yığınları arasında, iki adımlık dört duvar içinde yaşamaya mahkûm edilen tutuklu hayatlar "Mutluluğun Resmi"ni daha iyi yorumlayabilirler.

Mark Rhotko'nun Medeniyet Tablosu 'nu en iyi irdeleyen onların doğadan ve insanlardan mahrum bırakılan ruhların ta kendisidir; çünkü onlar Rhotko'nun düz ve sade çizgilerden oluşan tabloların görünüşte hiçbir şeyi ifade etmediği, görselleştiren tabloları aslında yakınlaştırma-uzaklaştırma mesafesine göre mükemmel anlam kazandığının göstergesidir. Tutuklu bedenlerin bunu nedenlerinin temel yapısı: Uzak mesafede mahrum bırakıldığı ve buna hasret olduğunda tablodaki bakış figüründe ne anlatmak istediğini görür.

Tutsak bedenlerin uzak mesafeden yoksun bırakılmasını fiziksel koşullardan göz problemleri oluşturduğundan, ressamın tablosu göz problemlerini engelleyen yegâne temeldir.

Havalandırma boşluklarında küçücük gökyüzünü görmekten başka duvarların gökyüzü ile bir parça nurani olarak doğanın bir parçası gibi gökyüzünün bittiği yerden sonra dağların, ovaların, ağaçların hatta denizlerin var olduğu gibi renkleri birleştirmesi gibi kara duvarların yerini alsalarda böyle bir problemden bile bahsedilmezdi. Havalandırma duvarlarının mutluluk ve doğa resimleri ile resmedildiği dört adımlık mesafenin aslında çizilen bir evin penceresindeki denize ve ormana bakar gibi bu insanlar da birazcık olsun mutluluk çizelgesini medeniyetimizde azıcık görebilirlerdi.

İnsan bakışı, fiziki bakış açısından öte duyguların hisleri öncülüğünde renklerin dizaynı ile de ölçülür. Örneğin; bir tabloda bulunan renklerin görüntüsü deniz üzerinde uçan bir martının ne kadar uzak veya yakınlığı ruhun belirttiği bir ölçümle de belirginleştirilebilir. Dört duvar arasında mahkûm edilen canların güzelliği insandan çok doğadan mahrum ettiğinden dolayı en büyük eksikliğin ressamın fırçasından yaratılan dünyalarla (mutluluk, aşk, barış, hüzn vb) donatıldığında en büyük ve güzel dünyanın ressamın olduğundan şüphesizdir.

İşin bir başka boyutunda ise, herhangi bir sergide sergilenen tablonun, üstün körü bakan insanlarla ne anlatmak istediğini pek de anlamadığından, sadece bakmak ile yetinip sergiden ayrılması, ressamın burukluğu resmin duvarda asılı kalması sanattan da soğumasına neden olur.

Sergide sergilenen tabloları eleştirmeye gelen diğer resamlara ihtiyaç gerektirme değeri de yoktur. Ressamların resmi eleştirmesi gibi bir yetkisi de olmamalı. Onlar bir resme baktığı zaman kenti yaptıkları ile kıyaslamaktan başka bir hayale kapılmazlar. Bir nevi dengesiz bir karşılaştırma yapar. Gerçeği görmek soluk bir bakış açısı ile değil, net istenilenden mahrum bırakılarda saklıdır. Nitekim ressam eleştirisini mahrum bırakılan doğada araması gereken insanlara sergilemesi gerekir sergisini. En büyük gerçek bundan yoksun bırakılan insanların bakışı altında gizlidir. Hiç şüphesi mutluluğun en büyük resmi onların doğadan yoksun bırakılan ruhlarında saklı. Medeniyetlerin, insanların sahte bir beşikte sallandığı aslı gerçeği o bakışlar altında saklıdır.

Orada bitirilen her kitabın onların iç dünyasında zengin bir hazine oluşturması gibi bir tablonun bakışları altında olması da bir dünyanın içselleştirmesi de ressamların zenginliği olur. Eğer bu yapılmazsa neftinde görünüşü aslında kör olduğu, bunu bir sergide patlatılan bir şampanya şişesinde saklanmasından başka hiçbir işe yaramayacağı, sonucunda hüsrarla baş başa ressam ve

Fadıl ÖZTÜRK

BİR GÖZ YAŞIYMIŞSIN

duydum...
bıçaklar içini döküyormuş rüzgara
kondukları ağaç dallarından
bütün kuşlar birden havalanacakmış
bütün sinemaların çıkış kapılarından
insanlar tekrar hayata karışacakmış
duydum...

kimsenin senden haberi yokmuş
tam o zaman uyanacakmışsın
gözlerimde yaşarmışsın, çocukmuşsun
annenin sana ördüğü patilkerle gezermişsin
acıya değil, sevinçe akmakmış bütün hayalin
uykuya damlamış birgöz yaşıymışsın
utana sıkıla süzülen bir erken ağlama...
kimin için aktığını bilmeyecek kadar küçükmüşsün
uysalmışsın, kimi görsen ona gülermişsin...

uyandığından beri
bembeyaz mendilimde uyutmuşum seni
kalbin, benim kalbimmiş, ellerin benim ellerim
o günden sonra hep başında beklermişim
çocuklar bolca kullanırlarmış seni
büyüyüp, aşk ve ölümle karşılaştıklarında
yeniden tanıştırlarmış seninle...

bazıları senin kadar küçükken,
damlayken, yaprakken, kırlangıçken
bir kent düşerken, aşk düşerken bir kalbe
onların yanaklarından süzülürken görülmüşsün...
o zamanlarda yeniden tanışmışlar seninle
saklarlarmış seni, yere düşürmezlermiş
duvara dönderirlermiş yüzlerini
sen bir melekmışsın, anadan ıryanm...

soran olurumuş bana, cevap vermezmişim
dediklerine göre bir gözyaşı bakıcısıymışım
erken düşmüş bir gözyaşının yasını tutuyormuşum
bundan haberi olmayan bir divaneymişim...

bir silah patlayacakmış,
bilmiyorum neden ve nereden
kondukları ağaç dallarından
bütün kuşlar birden havalanacakmış
bütün sinemaların çıkış kapılarından
insanlar tekrar hayata karışacaklarmış
duydum...

tam o zaman uyanacak bir gözyaşıymışsın
gözlerimde büyüyerek, beni terk edecek çocuğum...

Serkan ERDOĞAN

DERSİM'DE ANTİKİTE

Önemli yükseltilerden meydana gelen Dersim coğrafyası pek çok mağara ile kaya altı sığınağını bünyesinde barındırması Alt ve Orta Eski/Yontma Taş Çağı (paleolitik) insanları açısından uygun mekânları ortaya çıkarmaktadır. Yapılan sınırlı araştırmalar Pertek'de Yeniköy tarlaları üzerinde tarih öncesi insanların alet yapımında kullandıkları çakmaktaşıdan bir alan ve geniş bir açık çakmaktaşı alet üretim atölyesi bulunmuştur. Buradaki buluntular arasında yontma taş çağına ait obsidiyenden üretilmiş el baltaları, çakmaktaşıdan yapılmış iki tarafı yontulmuş oval bir el baltası, yongalardan işlenmiş uçlar ve kazıyıcılar ile yuvarlak formlu bir çekiç yer almaktadır (Kökten, 1971, 15). Yapılan araştırmalarda, çakmak taşlarının Ağın çevresinden, obsidiyenin ise Bingöl yöresinden çıkartıldığı saptanmıştır (Kökten, 1970, 125-131).

Dersim ve yakın çevresinde tam anlamıyla Cilalı Taş Çağı ile ilgili (Neolitik) bir yerleşim yeri saptanamamıştır. Ancak Keban baraj gölü alanındaki höyüklerin bazılarında en eski yerleşme tabakalarında geç cilalı taş çağı izleri zayıf da olsa tespit edilmiştir. Çemişgezek yakınlarında yer alan Pulur höyüğünde ilk yerleşmenin geç cilalı taş dönemde olduğu tespit edilmiştir. Pulur'da söz konusu döneme ilişkin çok sayıda obsidiyen ile hayvan kemikleri ve çanak-çömlek parçaları ele geçirilmiştir (Koşay, 1969, 101). Fırat Vadisi'ndeki cilalı taş devir yerleşmelerinde, örneğin Fırat'ın Malatya tarafında konumlanmış Caferhöyük'te gerçekleştirilen araştırmalarda tarımın bu dönemde yapılabilmesine rağmen, hayvancılığın gelişmediği gözlemlenmiştir. Paleozoologlar söz konusu yerleşimde ele geçen hayvan kemikleri üzerinde yaptıkları incelemelerde hayvanların vahşi olduklarını tespit etmişlerdir (Cauvin, 1984, 65-67).

Günümüzde Keban Barajı'nın altında kalan Tunceli-Elazığ arasındaki Altınova'da gerçekleştirilmiş yüzey araştırmalarında çeşitli dönemlere ait 47 büyük yerleşim yeri saptanmıştır (Esin, 1979, 65-66). Altınova'daki Norşuntepe yerleşmesi, bunların en büyüklerindedir. 60 hek-

tarlık bir alanı kaplayan Norşuntepe'nin Geç Bakır Çağı (Kalkolitik) yerleşme dokusunu oluşturan öğeler, bir avlu ve bir koridor etrafında fırınlı mekân, depo, obsidiyen ve bakır işlenen atölyeler ile bu bölgeye has olan, ocaklı tek odadan oluşan konutlardır. Altınova'da ki Tepecik ve Tülintepe ile yine Keban Baraj Gölü'nün altında kalan Kuzuova'da ki Pulur Geç Kalkolitik Dönemi temsil eden öteki yerleşim merkezleridir (Aktüre, 1997, 104; Koşay, 1969, 99 vd.). Bakır çağdan itibaren bölgede nüfus hızla yayılmasına karşın üretim yaygınlaşmamıştır. Ziraatin gelişimi tarla ihtiyacını çoğaltmış, evcil hayvanların bol miktarda beslenmesini gerektiren otlak ihtiyacını arttırmıştır. Böylece bu nüfusun toprak ihtiyacı fazlaşmıştır. Altınova'da aynı döneme ait yerleşimlerdeki yapılar taş temelleri olmayan dikdörtgen plan gösteren, kerpiç duvarlı, duvar ve tabanları sıvalı konutlardan oluşmaktadır. Konutlar arasında büyük farklar yoktur. Yapılar 18-20 m²'lik alanlara yayılmışlardır. Ahırlar, evlerle birlikte ve organik bir bütün olarak düşünülmüştür. Söz konusu yerleşimler genel yapıları bakımından basit bir zirai toplumu simgeleyen köyler görüntüsündedir (Yıldırım, 1990, 316). Bakır çağında Altınova'nın bir yandan Orta Anadolu, öte yandan Kuzey Mezopotamya, Suriye, Kafkasya ve İran ile ilişkide olduğu bu yörede yapılan arkeolojik kazılarda açığa çıkarılmış buluntulara göre ileri sürülmektedir. Bingöl dağlarından elde edilen obsidiyenin pazarlanmasından dolayı ortaya çıkan ticaret yolları, tarih öncesi çağlardan beri kullanılmıştır. Bu yüzden Dersim ve Elazığ çevresi, çağlar boyunca Anadolu ile diğer Yakınoğu ülkeleri arasındaki kültür alışverişinin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Öyle ki bakır çağının son evrelerinde Tepecik höyüğü, Mezopotamya'daki Klasik Uruk (Sümer öncesi dönem) kültürünün bütün özelliklerini taşır. Bundan dolayı Tepecik, Uruk Ticaret Kolonileri'nin Anadolu'daki bir merkezi kimliğindedir (Esin 1979, 67; Yıldırım, 1990, 316-317). Bakır çağın sonlarından itibaren dönemin sa-

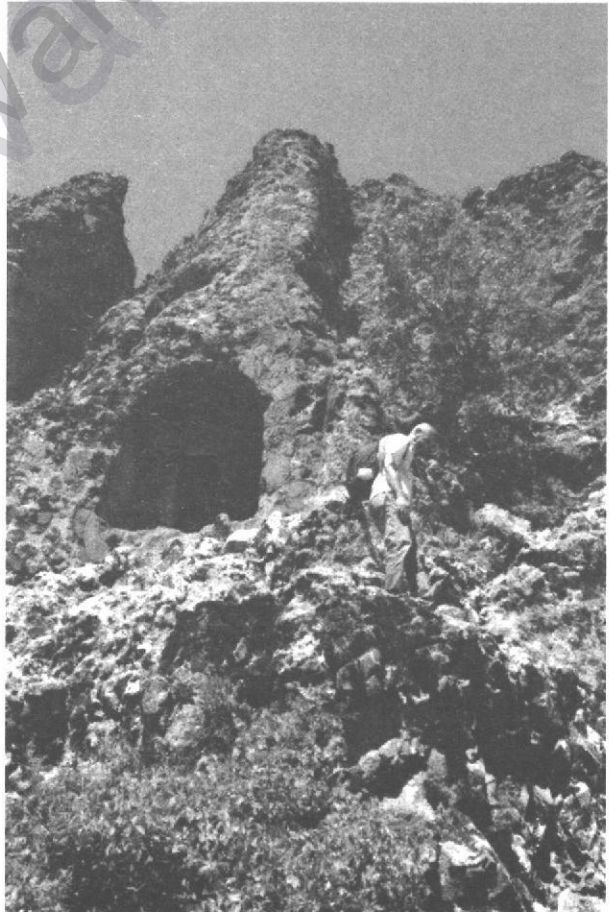
kin köy yaşantısı, yerini giderek bir merkezleşmeye, bir kentleşme olgusuna bırakmıştır. Buna paralel olarak da dış dünyaya açılmaya başlamıştır.

Geç Bakır Çağı takip eden Erken Tunç Çağı'na ait Dersim çevresinde çok sayıda eski yerleşim tespit edilmiştir. Keban baraj gölü sahasındaki Norşuntepe, Tepelik, Tülintepe, Aşvan ve Pulur yerleşimleri dışında Harput/Hinsar(Örençay)'da Tunç Çağının erken dönemine işaret eden kalıntılar bulunmuştur (Esin, 1979, 65 vd.; Sevin, 1987, 454). Ayrıca Elazığ sınırları içerisinde kalan Dilektepe, Çuhadar, Akuşağı Höyük I, II ile Höyük Köyü Höyüğü'nde Eski Tunç Çağı çanak-çömleği bulunduğu bildirilmektedir. Altınova'daki Erken Tunç yerleşmelerinin sayılarının Kalkolitik dönemden beri devamlı artması ve büyümeleri, nüfusun arttığına da göstergesidir (Hauptmann, 1979, 59). Bu dönemde Altınova'da önemli yerleşim merkezlerinin çevresinde sur duvarlarına rastlanması, burada yaşayan insanların bir kargaşaya düşüklerini ve insanların kendilerini bir tehlike ile karşı karşıya hissettikleri kanısını vermektedir. Erken Tunç Çağı'nda yöredeki bütün yerleşim merkezleri içinde özellikle dikkati çeken, artan nüfus, fazlalaşan üretim, gelişen ekonomi ve giderek yoğunlaşan dış ilişkiler, kuşkusuz birtakım idari ve siyasi sorunların ortaya çıkmasına veya daha önceden de kısmen var olan bazı problemlerin büsbütün belirginleşmesine neden olmuştur (Arsebük, 1986, 69.; Yıldırım 1990, 317-318). Çağın son evresinde Norşuntepe'de M.Ö. 2200 yıllarında konaklar gelişirken, mütevazı binaların bulunduğu civar yerler gittikçe öneminden kaybetmiştir. Egemen olan merkez ve buna bağlı çevresindeki küçük yerleşmeler, sadece eski Dersimde değil, Anadolu'nun büyük bir kısmı için de karakteristik bir özelliktir (Hauptmann, 1979, 63). Yerleşme yerlerinin bu özelliklerine dayanılarak Altınova'da Erken Tunç Çağı'ndan itibaren imtiyazlı zümrelerin bulunduğunu söyleyebiliriz. Söz konusu durum, azınlığın şu veya bu şekilde giderek kuvvet kazanması, bir elit zümrenin oluşması ve bu grubun toplum üzerinde belirli bir hâkimiyet kurması suretiyle sosyal tabakalaşmanın meydana gelmesi olarak değerlendirilebilir (Arsebük, 1986, 69).

Mazgirt yakınlarındaki Kaleköy Urartu Yazıtı tartışmalı olan Dersim'in tarihsel coğrafyasına önemli derecede açıklık getirmiştir. Tarihsel coğrafya ya en önemli katkısı -metin içerisinde - daha öncesinde Urartu kralları Menua ve Argiştı I (785/780-756)'e ait yazılı belgelerinde de adı geçen Şupa ülkesinden söz edilmesidir (König, 1955-57, No. 25, No. 80). Çünkü "Şupa ülkesi" ifadesi yer ve yazıt bağlantısı bakımından Kaleköy Kalesi'nin de içinde yer aldığı Dersim'in çivi yazılı kaynaklardaki adı olarak açık kanıt sunmuştur. Böylelikle Kaleköy Yazıtı'nın 7. satırında ^{KUR} Şupa adının okunmasıyla beraber bu yer ile ilişkili daha önce yapılan bazı lokalizasyon çalışmaları da teyit edilmiştir (Salvini, 2005, 261-262). Bununla birlikte metinde birden fazla kent adı geçmekte ve çoğul an-

lamı taşıyan kentler (URU^{ME5}) ifadesi dikkat çekmektedir (Schäfer, 1977, 266; Salvini, 2005, 261). Ayrıca aynı yazılı dokümanda yeri günümüzde bilinmeyen ve Urartu yazılı kaynaklarında ilk defa adı geçen Husişili kentinden bahsedilmektedir (Schäfer, 1977, 266; Salvini, 2005, 261).

Bugünkü Tunceli topraklarının büyük bir parçasını kapsadığı anlaşılan Şupa, pek çok eski çağ kaynağında muhtelif biçimlerde geçmektedir. İlk olarak Kültepe'de bulunmuş M.Ö. II. binyılın ilk çeyreğindeki Assur Ticaret Kolonileri Çağı'na ait Eski Assurca metinlerde Supa adı belgelenmiştir (Bilgiç, 1946, 399). M.Ö. II. binyılın ortalarından itibaren Hitit yazılı belgelerinde bir dağ ve onunla ilişkili bir kent ismi olarak Şup(p)in(n)a biçiminde geçtiği düşünülmektedir (del Monte - Tischler, 1978, 368). Hitit belgelerindeki Şupina şehri, Zipira adındaki bir nehirle beraber anılmaktadır (del Monte - Tischler, 1978, 368). M.Ö. I. Binyıldaki Urartu çivi yazılı kaynaklarındaki Şupa - Hitit kaynaklarına paralel olarak - ülke, kent ve aynı zamanda bir dağ adı olarak belirtilmekte ve sefer kayıtlarında Fırat nehri boylarında yer alan Hate/i ülkeleri (Yeni Hitit kent devletleriyle) ve yerleşim yerleriyle beraber anılmaktadır. Üç ayrı Urartuca yazılı belge de Şupa adı geçmekte ve bunlardan ikisi açık bir şekil-

de Urartu Krallığı'nın batı topraklarını işaret etmektedir (Bkz. *dn.* 20-21; Ayrıca *König, 1955-57, Inc. 12 ve Payne 2006, 14.2.1.*). Kaleköy Yazıtı üzerinde yapılan son çalışma söz konusu ülke hakkındaki Urartu dilindeki doküman sayısını dörde yükseltmiştir. Urartu metinlerindeki Şupa hem ülke (KUR) hem de Hitit belgelerinde olduğu gibi kent (URU) determinatifiyle beraber kullanılmıştır. Bu şekildeki determinatif/belirteç kullanımı göçebe olmayan bir kültürün varlığına işaret etmektedir (*Konu hakkında bir değerlendirme için bkz. Zimansky, 1995, 174*). Urartu Krallığı'nın son başkenti Toprakkale'de bulunan bir kil tablet üzerinde Şupa kentinin 6000 evinden ve akabinde kentin 1000 evinden söz edilmektedir (*König, 1955-57, Inc. 12; Payne 2006, No. 14.2.1.*). Mühasebe amaçlı tutulduğu sanılan bu kil tabletin içeriği tam olarak açıklıktan uzaktır. Ancak Şupa kentinin nüfus yoğunluğu hakkında bize değerli bilgiler vermektedir. Urartu yazılı kaynaklarının çağdaşı Geç Assur sefer kayıtları anlaşılabilir şekilde güneyden gelen bir tehdit olarak Şupa, Enzi/Alzi (Elazığ) ülkesi geçildikten sonra söz edilen yerdir (*Wisemann, 1956, 120*). Geç Assur yazılı belgelerinde söz konusu yer Şuppa olarak anılmıştır. Roma ve Bizans döneminde Dersim'i de içine alan ve daha geniş bir bölgenin adı olarak anılan Sophene çivi yazılı kaynaklardaki Supa(ne/i) sözcüğünden türetilmiştir (*Wheeler, 2002, 90*). Ortaçağ Ermeni kaynaklarında aynı bölge için kullanılan Tsop'k'aynı kökenden türetilmiş olduğu açıktır (*Bkz. Matiossian, 2002, 79 vd.*). Eski Ermeni kaynaklarında Cop'k' Sahunoc, Sophene için kullanılan öteki bir adlandırmadır (*Honigmann, 1970, 5, dn. 1*).

Şupa/Sophene ülkesinin sınırları tarihsel süreçler içerisinde daralıp genişlemiştir. Örneğin, Bizans kaynaklarındaki Sophene'nin Murat Suyu'nu takip eden kesimlere ve güneydoğu sınırı Batman Suyu'na kadar genişlemiş gözükmektedir (*Bkz. Honigmann, 1970, 6, 16, 20, 31*). Çivi yazılı kaynaklarda çekirdek bölgesi, Dersim

Dağları'nın doğu silsilesi ile Munzur ve Peri çaylarının Murat nehrine dökülen yeri işaret etmektedir. Ancak Şupa ülkesinin tüm Dersim havalisini kapsadığını ileri sürmek en azından Urartu döneminde pek mümkün görünmemektedir. Malatya'da bulunmuş Kömürhan Urartu Kitabesi'nde dönemin Malatya Krallığı'na düzenlenen Urartu seferinde yol üzerindeki Kala(a)ni denilen bir ülke kayıtlara geçirilmiştir. Orta çağ Bizans kaynakları da Yukarı Fırat bölgesinde Kalan adını taşıyan bir bölgenin varlığı bilinmektedir. M.Ö. I. binyılı temsil eden Urartu döneminde belki de Munzur Çayı'nın doğusuna Şupa, batısına ise Kala(a)ni denilmekteydi. Bununla beraber bugünkü Hozat'ın Urartu dönemindeki adı Huzana/Hazani olduğu şeklindeki görüş pek çok araştırmacı tarafından benimsenmiştir (*M. Astour, 1979, 2; Diakonoff - Kashkai, 1981, 40-42; Köroğlu, 1996, 74, 75, 81*). Palu Urartu yazıtında Hazani kent/kalesi dışında Gaurahi, Tumiški (Habibuşağı/Izoli), (W)Aşini (Vasgirt ?), Maninui, Aruşi, Qulbitarrini, (tanrı Queranın) Taşesi ve Meluiani adındaki sekiz yerleşim kayda geçirilmiştir (*Van Loon, 1974, 187 v.d., Payne, 2006, No. 9.1.3. Söz konusu bu yerlere ilişkin kimi araştırmacılar Palu yazıtında geçen yerleşimleri Fırat'ın batı yakasına yerleştirirken kimileri nehrin doğu tarafına lokalize etmişlerdir. Yerleşimlerin doğu tarafında olduğu konusunda bkz. Salvini, 1972, 100 vd.*). Buna karşın Roma-Bizans Sophene'sinin çivi yazılı belgelerdeki Şupa'ya göre sınırlarının genişlediğini ve günümüz Tunceli'yi tamamıyla kapsadığını söylemek mümkündür. Alman bilim adamı Ernst Honigmann, M.S. 363-603 yılları arasında Sophene (Cop'k' Şahunoc) denilen yerin Hozat ve Çemişgezek'i de kapsadığını ve güneyindeki sınırın Murat Çayı'ndan başladığını özellikle belirtmiştir (*Bkz. Honigmann, 1970, 5, dn. 10*).

Milattan sonra I. yüzyıldan III. yüzyıla kadar, Sophene zaman zaman Romalılar'ın siyasi ve askeri nüfuzu altında kalmış, müteakip yüzyıllarda tamamen Roma Devleti'nin sınırları içerisine girmiş ise de, Roma ve Yunan kültürü, Fırat'ın doğusunda bulunan bütün dağlık muntika gibi, buraya da pek nüfuz edemediği sanılmaktadır. Elazığ'ın Kessirik köyünde bulunmuş Latince bir kitabe Roma dönemine ait bir kitabe söz konusu döneme ait önemli bir maddi kalıntıdır. Bir zamanlar Roma-Part, daha sonra M.S. V-VI. yüzyıllar da Bizans-Sasani mücadele ve rekabet sahasının sınırları üzerinde bulunmuştur.

Eski tarih yazıcıları Sophene'nin yerli hükümdarları bulunduğunu ve her zaman bağımsız idare edildiğini yazmaktadırlar. Buna paralel olarak Pers İmparatorluğu'nun Büyük İskender tarafından tahribinden ve İskender'in de ölümünden sonra hasıl olan uygun zaman içerisinde yani M.Ö. III. yüzyılın ortalarından itibaren, Sophene'de hüküm süren bir yönetici sülalenin mevcudiyetini görmekteyiz. Bu hanedanlığın M.Ö. III. yüzyılda Suriye'de hüküm süren Seleukoslar'ın hâkimiyetini tanımış ve

M.Ö. II. yüzyılda ise bağımsız bir karalık haline gelmiştir (Ardıçoğlu, 1997, 20-21).

Sophene krallarından Arsames'in M.Ö. III. yüzyılın sonlarında hüküm sürdüğü tarihsel kayıtlarla ve sikkelele sabittir. Daha sonra Seleukoslar'ın egemenliklerini Ön Asya'da kuvvetle hissettirdikleri devirde, Arsames'in halefleri bu yönetime bağlı kalarak ve bir vali hükmünde bulunarak memleketi idare ettiler. Fakat Seleukoslar Romalılar'a karşı Manisa civarındaki M.Ö. 190 yılındaki meşhur savaşta yenilmelerinin ardından Sophene hükümdarlarından Zariadres (M.Ö. 200-189) bağımsızlığını ilan etti, Böylelikle Zariadres Sophene Krallığı'nın gerçek kurucusu oldu. Zariadres'in ardılları yüz yıldan fazla bir zaman bölgede egemenleri oldular (Ardıçoğlu, 1997, 21). Merkezleri Arsamosata ve Karkathiokarta (Harput) kentleri idi.

Roma tarihinde Sophene'nin adı, Romalılar ile Armenia arasındaki ve yine Romalılar'la İran (Partlar) arasındaki çeşitli savaşlar ve mücadeleler dolayısıyla geçmektedir. M.Ö. 100 yıllarında Pontus Kralı VI. Mithradates Kapadokya Krallığı'nı istila etti ve kral Ariobarzanes'i tahttan indirerek Anadolu'da önemli bir güç haline geldi. Sophene Krallığı'nın son devirlerinde Armenia devletinin tehditi karşısında kalmış ve bütün Anadolu'nun doğusunu bir merkez etrafında toplayan Ermeni kralı Tigranes II, M.Ö. 75 yıllarında doğru, Sophene'yi fethetmiş ve Zariadres sülalesinin son hükümdarı Artemes'i tahtından indirmiştir. Roma İmparatorluğu aleyhine gelişen bu siyasi durum sonucunda Roma generali Lucullus ve daha sonra Pompeius Armenia seferlerine çıkararak Tigranes'in Sophene üzerindeki kısa süreli egemenliğini sona erdirmişlerdir. Böylelikle Armenia'nın en batı kısmını oluşturan Sophene Romalılar'ın siyasi nüfuzu altına girmiştir. Fiili olarak Sophene, Kapadokya Krallığına Romalılar tarafından bağlanmıştır (Ardıçoğlu, 1997, 21; Kaya, 1999, 415 vd.).

Pir Ahmet KARABULUT

GECE

Hayat;

onarılmaz yaralar bırakır
Bahanesi yok artık yaşamanın.

Kir - pas içinde
en temiz duygular...

Yarasalar koşar,
evlerin kapılarına, bacalarına
An, anlamından sıyrılır
Mahreminde tevekkülün

Mürşidin derdi
müridin yüreğinde

Anlayana eyyy derviş;
"Ölmediysen de, yaşayamazsın artık"

Burhan GÜNDOĞAN

ŞOĞAYIK

Canım istediğinden değil, işim olduğu için gidiyordum Pah (Pax) Köprüsüne. Suların kıyısında son zamanlarda epeyce dinlenme yerleri açıldı. Böyle giderse daha çok güzelleri de açılacak biliyorum. Bildiğim bir şey daha var bu güzelim kıyıları iki el yağmalayacak. Biri kendi dünyasını düşünmekten, doğal ve insani hiçbir şeyi düşünmeyen egemen eli, diğeri hırs ve çıkarına yenik düşen, kimlik ve kişiliğini unutan yine de benim insanımın eli. Biri daha katı, biri daha üçkâğıtçı...

Pah köprüsüne varmadan yıllanmış yaban kavaklarının bir arada şenlik oluşturduğu Orman İşletmesine ait bir koruluk var. İlk gördüğüm zaman nasıl da sevmiştim. Sonraları okuldan çıkışlarımda, her fırsat bulduğumda, arkadaşlarımla birlikte oraya gider, piknik sepetimizi çıkarır, çaydanlığı suyla doldurur üçtaşın üstüne bırakır, etrafta topladığımız çalı çırpıyı çaydanlığın altına vererek yavaş bir ateş tutuştururduk. Suyun hisiltisini beklemek çaydanlıkta... Sonra demlikte kaynayan suya bir tutam dem atmak... Bütün bu zamanlar içinde başlardı bizim söyleşilerimiz. Gözlerim Şoğayık'ın üstündeki dağlara kayardı çayın demlenmesini beklerken. Şoğayık'ın küçük küçük tepeler üstüne kurulu evlerine bakar gülerdim. Dersim insanı yüksekleri oldum olası severdi. Bu evlerin etrafındaki badem ağaçları, baharda çiçeklerini açınca oraya bakmaya doyamazdı insan. Güliyorum, son yazda ilkyazları düşünüyorsun, diyorum kendime. İnsanın içinde bahara hazır bir kıvıltı oldu mu, bu düşlemeler bitmezdi. "Suyun kıyısına iner, dalgın düşlerimi ötelere, ayaklarımın altında bastıkça hisirdayan kavak yaprakları arasında yürürdüm. Rengi laciverde çalan suyla giderdi gözlerim. Suyun altında görünen çakıl taşlarıyla oyalanırdı sonra gözlerim." O zamanlar da söylenirdik kendi aramızda burası, şu kıvrılıp giden su kıyısı, mutlaka korunmaya alınmalı, diye. Kim dinler ki bizi. Hem şu dağların arada bir tutuşturulan ormanları varken, hem dağlardan şehre silahlar konuşurken, hem ölümler karşılıklı olurken, kim dinlerdi ki bizi.

Masaları bir araya getirdik, kalabahklaştıkça, karşılıklı yüzlerde gülcükler olmaya başladı. Sol yanımızda

Harçık... Malum sonbaharda biraz azalmış haliyle sakin sakin akıyordu. Çet raporları tamamlanmak üzere, dedi Ercan dosyayı önümüze uzatarak. Ne kötü, dedim içimden. Bu su kıyıları bize çok görüyorlar. Küçük bir şehirde onca kıyım... Her yandan göllerle sarıldı şehir. Şimdi bu kuşatma içerlere doğru yapılıyor. Tanrı kalemine kıyılacak, demek ki ha! Sahi iktidarlar bizi ne sanıyorlar? Şehirde bir defneciler şürekâsı var ki, memleketteki tarihi resmen talan ettiler.

Bu mayısta Dr. Vitek, Zeynel Duman ve Cemil'le beraber gezmiştik Pah köprüsünün etrafındaki araziye. Onca çiçek türünü bir arada gören Dr. Vitek, alanın göz ardı edilemeyecek kadar zengin olduğunu söylüyordu bize. Mevsimler bıraktık aramızda, hatta yaşlandı bıraktığımız mevsimler.

Dalıyorum suyun akarına. Önce bir beton köprü yapılmış Pah köprüsünün üstüne. Suyun gücüne dayanmamış olmalı ki yıkılmış ve hala yıkılan kısmı sol kıyıdan gözlerime doluyor. Beton köprü tutmayınca demir köprü atmışlar suyun üstüne. Bu kez hesap tutmuş ve yıllardır bu köprü üstünden gelip gidiyor insanlar. Demir köprü'nün altından çağıldayarak akan suya dalıyorum. Kıyılarında söğüt ve kavak ağaçları... Arada su menevişleniyor. Gözlerime değen parıltıdan alamıyorum kendimi. Masaya gelen çaydan bir yudum değiştiriyorum dudağıma. Su kıyısında çayın ağzımda bıraktığı sevimlilik... O arada yaşlı biri geliyor masamıza, suyun karşı yakasındaki toplu evlerden birinde oturuyor, önceden tanışıklığımız var onunla. Selamlaşıyor, hal hatırını soruyoruz birbirimizin. Galiba bir kişiyle başlayacak bizim toplantımız, diye söyleniyoruz kendi aramızda. Sonra bir yaşlı daha geliyor masamıza. Söz sözü açıyor. Derken evinin yapılaş hikâyesini açıyor yaşlımız. "Buradan daha güzel bir yer mi var ki ben buranın baraj olmasına sessiz kalayım. Elimdeki cenneti aldıktan sonra, keyfim çok mu gelecek, diyor." Gözlerimizdeki ışıltı büyüyor. Ben bu evi yaparken şehirden bir dozer getirdim. Yaman taşlar vardı. Sonradan bir lahit çıktı. Ev yapmayı bırakıp, haber verdim devlete. Babam ne taşlar, ne taşlar... İşlerine yarananları

alıp götürdüler Elazığ'a, kalanların da önce fotoğraflarını çektiler, sonra işaretleyip bıraktılar. Bir uygun zamanda gelip götüreceklerini söylediler. O gelişi bu gelişi daha dedi. Hepimiz de bunu yeni duyuyorduk. Daldım yine. Hani çaydanlığa çay koymuş, demlenmesini bekliyorduk ya Şogayık'a karşı... Öylesine bir dalgınlık bendeki... Arkadaşlarıma dönüp: Gidip baksak mı, dedim. Evet, dediler. Hem orada insanlarla konuşuruz barajlarla ilgili olarak, dedi Haydar.

Şogayık yoluna düşüyor, yol kıyısındaki böğürtlenler arasından gidiyoruz. Kırmızı ve mor bakıyordu yüzümüze böğürtlenler. Güneş hala kızgın... Şogayık'a bir küçük köprüden geçerek yol alıyoruz. Köprü'nün üst tarafında Teşnik deresi... Bir höyüğün altında duruyoruz. Amca önden, biz onun ardından yürüyoruz. Sonra kapıyı açıp bizi bahçesine davet ediyor. Bahçeye girer girmez yüzümüze önce bir serinlik vuruyor, sonrada geçmiş zamanların taşları gülüyor. Bir açık hava müzesi sanki burası... Amca taşlardaki yazıyı okuyan arkeoloji profesörünün Bizans dönemine ait taşlar olduğunu kendilerine anlattığını söylüyor bize. Taşların yanına gidip fotoğraflar çekiyoruz. Buranın altında daha gün ışığına çıkmamış kalıntıların olabileceğini düşünüyor ve kendi aramızda

dillendiriyoruz bu düşüncelerimizi. Bahçeye dağılıp geziyor, gözlemler yapıyor, sütunların altına koyulan yuvarlak taşları görüyoruz. Buraları bir şekilde insanlara duyurmalıyız, diyorum. Bir uygarlık gün ışığına çıkmadan göz göre göre sulara dalacak, diye düşünüyorum

Bahçeden, geçmiş zamanlar içinden çıkıyormuşum gibi bir izlenimle ayrılıyorum. Yukarıya höyüğe doğru yollanıyoruz. Olasıdır oralarda da öğreneceğimiz çok bilgiler vardır, diye düşünüyorum. Bir koyaktan ilerliyoruz tepeye. Sinevar vericisinden dumanlar yükseliyor. Orman yangını var, diyor Haydar. Hayır, diyorum. Eskiden oralar ormanlıktı; ama ormanın kökünü getirdi insanlar. Şimdi kuru otlar yanıyor, etraf rahat görülsün, diye yapıyor bütün bunlar.

Artık tepedeyiz. Evin önünde uyuklayan köpekler kulaklarını dikleştiriyor bizi görünce. İlk kez köpeklerden korkarak açıyorum arabanın kapısını, sonra diğer arkadaşlar iniyor, birer birer. Köpekler bu iniş karşısında sessizleşip bir kenara çekilip bize bakıyorlar. Birlik karşısında kimler sinmiyor ki. **En çok sessizleşince, en çok yalnızlaşınca insanı eziyorlar.** Dersim kadınları yıllar içinde kimliklerini sağlama almışlar. Bunda, sosyalist düşüncenin payı da büyüktü. Geleneksellik içinde olduğumuz yıllarda dahi kadının söz hakkı vardı; ama bu denli

kendine güvenli değillerdi. İlk dikkatimi çeken, çeşmenin taşları oldu. Biliyorum ki bu çeşmenin taşları aşağıdaki tarihi alandan çıkarılıp buraya getirilmiş. Yine biliyorum ki belki de bu şekilde bu taşlar korunmaya alınmış.

Gelişinden de epeyce yaşlı olduğu anlaşılan bir adam yanımıza geliyor. Biraz sertçe bir anımsatma yaparak: Nedir babam, neye geldiniz, diyor. Ben bu yaşlıları bilmez miyim? Önce çıkışılar, sonra en uysal çocuk gibi konuşurlar. Yan yana oturuyoruz. Kadınlar, bizim geliş amacımızı soruyorlar. Barajlarla ilgili geldiğimizi öğrenince bize ayrılan sunuyorlar ve barajlara karşı olduklarını dillendiriyorlar. Bu gördüğünüz alanlar baraj altında kalacak, bu güzelliklerin yerini yalnızca sular alacak, sesine alışkın olduğunuz komşularınız dağılacak, yürüyerek gidip gördüklerinize birden bir uzak olacaksınız. Birbirlerinize anlattığınız rüyalar olmayacak, dahası çeşme başı konuşmalarınız olmayacak, size yeni bir hayat dayatılacak, dedim yaşlı amcaya. Onun kızgınlığı ağalara. Dağların ardına kayıyordu gözleri, dünün olaylarına, insanların yapmış oldukları kavgalara... Doksan beş yaşındayım, diyor biraz da kızarak. Bu yurdun sahipleri vardı, diyor. Kimler gelmiş, kimler geçmiş, diye söylediklerini gözlerini uzaklara kaydırarak anlatıyordu. O anlattıkça benim de gözlerim uzaklara gidiyor. Kert dağına, Ambar Kalesine, Tırkel'in üstündeki Sinevar dağına...

Böyle sessiz, böyle bekleyerek bir yere varılmıyordu. Her sessizliğimizde bir yanımız yitip gidiyordu. Tam karşıda yapılan TOKİ evlerine, onun altındaki çöplüğe bakıyorum. Milim milim kayıp gidiyor elimizden şehir. İnce teline önce bizler dokunduk. Kum ocaklarıyla içine girdik güzelim Harçık'ın, sonra birer birer Kutudere'ye kadar ilerledi ocaklar. Su kıyısındaki güzelim söğütler yabandır, diye sökülüp atıldı. Suyun kaynağına kadar götürüldü kirlilik. Çer çöp içinde bir yaşam sunuldu bize sessiz kaldı. Azlar giderek azaldı, çoklar parçalandı, sesler kısıldı. Şimdi tam önümüze bir bataklık daha koymaya hazır bekliyorlar. Sesim kısıldı, orada duyan var mı? Ero bana bak mı? Yoksa daha farklı bir ses mi? Siz bilirsiniz

Tanı Bizi / Cafer Demirtaş

Sen düşülkem, ilkyaz mutluluğum,
Tok gölgelerin esmer güzelliği,
Çocukça sevincimin üzüm karası!
Sen;
Yarattığı yeraltı güçlerine
Söz geçiremeyen büyücülerin korkulu düşü,
Aşkın ezoterik tutanakıçısıyla eşzamanlı sevgili!
Tanı bizi!
Tanı da şehla kavşaklarda yitirme ruhunu.
Güneşi yeniden doğur
Ve büyük yıldızların çoğaltan göğüslerinde.

O büyüdükçe karanlıklar körlüğünden utansın...

Yusuf BUDAK

GAHÊ BOR

Navbera me kurdan de gotina gahê bor û gahê sor heye. Tê gotin ku : " Rojan rojekî li çiyaki Welat da gahên xurt hebûne. Gah bi dilên xwe çêriyane û geriyane. Ji wan gahan yek sor e û yek ji bor e. Gurên çiyân çencaran dor li wan girtine ku wan bixiwen. Lê belê gahan boçên xwe kutane hevdu û bi qoçên xwe li guran dane. Gur wan cide dihêlin û diçin. Bi teybetî gahê sor li guran zori dike. Çend rojan, şunde gur carik din diçin û durva li gahan mêze dikin ku gahê bor diçe ser çavkanîyê ku avê ve bixwe; gahê sor nahêline ku ew pêşta avê ve bixwe. Gahê bor dura avê vedixwe û diçe dur."

Gurek diçe cem gahê bor û durva wiha dibêje: "Gahê boro, gahê sor li ser te neqe, ware em bi hevra bibin heval. Ez û hevalên xwe wî dixwen, tu alikariya wî meke. Va çiya bi te dimîne. Dura tu bi dilê xwe li vî çiyayî digerî ez hevalê te me. Gahê bor dibêje erê û hemû gurên har dor li gahê sor digirin û wî dixwen." Çend rojan şunde gur disa birçî dibin û diçin gahê bor. Gahê bor wiha dibêje: Guru em hevalên hevdu ne. Çima hûn dixwezî min bixwen? "Gur wiha dibêje: "Dema ku me gahê sor xîwar te wê demê bîrana bîra xwe."

Ez ji dibêjin ku gerê mirov tucar bawariya xwe bi hevaltîya guran nehîni û gur bêbextin.

Aygül KILIÇ YILDIZ

KOZA

Entarisindeki gül desenleri bütün ovayı dolduruyordu. Oysa gül toplamaya çıkmamıştı sabahın seherinde, uykuya doymamış gözleri istemsiz kapanıyordu tatlı rüyalara dalabilmek için. Seher yeli okşarken açıkta kalan tenini, ince uzun boynu taşıyamıyordu kafasını, bir o yana bir bu yana sallanıp duruyordu. Yeterince kalın giyinmişti, basma kumaşından üstlüklerini. Yine de üşüyordu yüreği, ısınmak için dalsa da rüyalara.

Koza bütün ömrünü yüklemişti kamyonetin gıcırdayan kasasına. Yalnız değildi elbet. Onunla aynı kederi paylaşan daha niceleri vardı tozlu ve kumlu yolların komyenet gıcirtısında. Onlarsa on bir kişiydiler, aynı kamyonetin koynunda beyaz yollara düşüp pamuk tarlalarına uzanacak olan.

Kapatmıştı gözlerini Koza. Geride bıraktığı, giderek uzaklaştığı memleketini görmemek için.

Ani bir sarsılmayla dikeltti boynunu, yüreğindeki üşüme bedenine geçti. Ayaklarından saçlarına kadar titredi, açtı gözlerini artık uyanmıştı .Hiç bir rüya hiç bir düş gerçekle karşılaşmasına engel olamayacaktı. Beyaz komyenetin kasasında sarsıla sarsıla gidiyordu işte. Gören gözleri kadar gerçekti bu durum.Uykulu ve mahmur haliyle kamyonetin kenarlarından tutarak ayağa kalktı, etrafına baktı.

Önce beyazlık doldu gözlerine, baştan sona beyaz oldu; sonra, kamyonete sığdırdığı ömrü de beyazdı şimdi. Alları, mavileri, morları düşündü. Yok... Sadece beyaz başlarını göstererek gülümseyen pamuk tarlaları vardı her yerde. Unutmalıydı alları, morları, mavileri. Yoksa zaman geçmez olur. Sıcak çekilmez. Dayanmalıydı, geleceğe inanmalıydı. Bu inancını geceleri seyretmeye doyamadığı göklerden alıyordu.

Hiç görmediği mavi bir denizdi gözlerindeki özlem. Olsun, çok geceler gökyüzüne bakarken denize tu-

tulmuştu. Yıldızları yakamaz, denizi yorgan yaptığı çok olmuştu. Çıplak ayaklarıyla ince kumlara bata çıka, deniz kabuğu toplayamasa da, gökyüzüne çok dilekler adamıştı Koza. Hepsi gerçek olacaktı bunu biliyordu. İnancını yitirmeyecekti.

Kamyonet önce homurdandı sonra durdu. On bir beyaz işçi sırayla indiler kasadan. Yanlarına aldıkları, hayatlarına, yollarına, yolculuklarına ortaklık etmiş birkaç eşyayı da tek tek indirdiler.

Kozanın anası bereketlensin diye kazançları çocukların ilk adımlarını bastıkları yerlere buğday serpti. Sonra hep birlikte soluklanmadan dinlenmiş beyazın içine yorgun siyah olarak girdiler.

On bir kişiydiler, kanla bağlıydılar. Ana, baba, çocuk, genç beyaza bükülünce belleri aynılaştı hepsi.

Koza bembeyazdı, dimdik, düşleri mavi, teni esmer, gözleri dal dal bahar yüklü. Çok okuyamamıştı, fakat çok düşler kurmuştu mavi ve beyaz üstüne. Rüyaları beyazdı, gerçeği siyah, düşleri mavi...

Pamuk tarlalarından geçmişti beyazlık gözlerinin içine. Hep bir gelindi pamuk kozasında bekleyen.

Kozadan çıkıp gökyüzüne kanatlanacak, saçlarına yıldızlar yağacak, dans edecekti allar, morlar içinde .

Adını yazabilmeyi isterdi yaşamının tam ortasına, kayıtlara bakmadan yaşını bilmek isterdi Koza.

Zaman geçer koza büyürdü elbet, düşleri eriyerek yitmesin, adı saklı kalsın diye pamuk tarlalarında kelebekler hep kozadan çıkar o günden sonra.

Murat İNCELER

UYKU SONRASI

Zelzeleydi bu kez yıkımın adı
Dakikalar düştü o gün toprağa
Mermer kokulu zamansızlık mekânında
Can alışverişte Vandan Dersim'e
Bir dağ diğerine taşındı omuzlarda
Işığı karanlığa defnettik gri Çarşamba

Şimdi bir yer altı yapılanmasında
Can veriyor toprağa yaşlı direnişçi
Yas'ları soluyarak büyüyor çiçekler
Başaklar boy veriyor yoldaşça rüzgâra
Nehirler güneşine hasan beyaza
Kafa tutuyor ekmeğin düşmanına

Sıkılmış yumruklarda gizlenen matem
Patlar kızıl güller tomurcuğunda
Öyküsün zafersiz büyüyen çocuklara
Gece kuşları konar mezar taşına
Toprağından alırlar gökyüzü yeşillenir
Sessizlik türkü olur şimşekler notasında.

Hejar GİMGİMİ

DERSİM JI MIRA TENG TE

Qey min pir tişt jite xwest?
Jite hezkırinek pır pagış
Jan ü küle xwe ji tere dihêlim, Dersım
Yeqin neke ez jite xeyidime
Ey şerin Dersim.
Yakü bé BEpirŞiyar jané bimiN dide kişandin
Ji wi wefasizé dilşiketime.
Edi hemü dewer ji mın re teng té
Tu ji jiminre teng té ey gidi şerin Dersım...
Bixatire te Dersima xweşik bixatire te

AP BOLOSOY HONA VAKE!..

Niviskar: Torné qERECE.

Vate : Mehmet KAPLAN (Memo ATEŞ)

Make doman bime deuj piyake šiiné mezelo ser, maré vaténeke, payna uza mene a mezela BOLOSOY'a. Û çağ cayéde mezél beli niviyéne.

Sağsigede dı ezbeti esté. Ezbeta juye Saduna Hagiye, ava bine ki çéyiyé Uskané Cemaliyé. BOLOSOY; Kam nezonenéke kamo, kamji dewera amo, senén qulo. Tertela dime amo, deuj polé ca hard do cı, ii ki xoré hevê qulik vıristo, dewede vindeno. Dewede şanén keno, herkes qedir qıymeté dey zoneno.

Û çağ feqiréne zofbiyel!.. Soduna Hagide dı gay cite esté. Çé Uskané Cemali vané; "ma na gaora ju bitirime, berime xoré çerme ra çarixo virajime." Bese nikené gayi bitiré. Pilé ina vanoke; "Ma Bolosoy bixapirime, u maré ataxen bikero, uu wext ma gayi ret tireme." Bolosoy'ra vané; "Boli maré ataxén bike, na gayi çermekime, cité çarixo ki to dime." Bolosoy u wext xapino. Vano; "Ez meste gao an Çola Nusuti, sima çi béré heté doym, ez gayi çarnen heté sima, gayi uzade sare birneme.

Eke bi sodur caoke Boli'y vato çé Uskané Cemali soné uza. Boli gay ano. Gay sare birnené. Çerme céné, qeyta qarsé gost nibené.

Soduna Hagi gayé ho kené sayé. Nata bota feteliné qet cayéde nivinené. Roza bine soné heté Nusuti, kené sayé, gayi vinené ke çerme guretéo û lesa gayi heni vine-tayiya. Orté xode qeséykené, vané; "na gaki sare birno, eceyiv beçika Boliy para yaki paniya?" Orté Soduna Hagi-ra ju mordemo baqıl vano; "Honaka Boli niyama qora gayi cirakeré, wedarime." Qor cirakené, danéwe. Vengdané jûmin vané; "Béré ga nao itade çerme kerdo" Boli qesta dır a dır fetelino gayi keno sayé. Veng dané cı o ki yéno. Cıra vané; "Ga nao itade çerme kerdo qor çi cıra kerdo,

berdo!.." Boli xo saskeno evé vengodé nermay vano; "Hela! Hela! O qor hona pabi!!!"

Û çağ wayiré gayi cıra vano; "Eyyy Boli, egerke na qezéde xewera to çiniya to çi zona na qor hona pabi? Ala vaze to vi kamiya sare birno?" O çi vano ke; "Çé kewray Uskané Cemali vake çarixo dame to, ez xapitné, çarixki min néday, amé qorji cirakerdo berdo..."

Nika ki Usén MAZACAN Almanya ra amo vato; "BOLOSOY gay kaliké min tırto, mademké çé Uskané Cemali çarix bile cı nédo, orté made mendo, merdo, maçi quléna xo bikéme, mezela Ap Boliy virajime..." Mezele viraste, mermeroke heté sari serdero evé ortede nusno "BOLOSOY" heni neqs keno û bırıqino!

Ayré tepiya heta na roze kamike xo saskerd qesé çewtkerd ama xo serde, ma pé leqo keme, deyra vame "ma ap Bolosoy vake na qor hona pabi..." pé huyme.

Nusret GÜRGÖZ

DÜR

...
*ben hâlâ eski kasabalardayım
 eski kasabalarda
 bir karanfil kızartır sabahlarımda
 duvarların üstü sevgi köpüğü
 okul yollarında harfleri süpürür çocuklar
 henüz yitmemiş yaşamın büyüü*

*o şehirler sonradır
 maraş
 çorum
 sivas
 ...'*

Haşim aradı.

Bu akşam saat 19'da Dür gösterilecek, başrolde de babam var ha, dedi.

Bir koşu gittim.

Dür, uzak demek. Film, Dersim'in Pertek ilçesine bağlı Kürmeş, değiştirilen - 'yeni' adıyla Aşağı Gülbahçe Köyü'nü anlatıyor. Kürmeş uzak değil, aksine çok yakın ; ama çok uzak. Bizim bulvarlarımızdan, sanat evlerine, cafelere, restoranlarımıza, barlara...yani dolaştığımız, gittiğimiz, oturduğumuz, yediğimiz, içtiğimiz, sevgilimizle sarmaş dolaş oturduğumuz, öpüştüğümüz... mekânlara benzemiyor oralar. Öylesine uzak ki orası, bambaşka bir hayat sürüyor orada. Şiddet kol geziyor, ölüm kol geziyor, ağıt kol geziyor, yalnızlık... kol geziyor. Kar altındaki evlerde yoksulluk kol geziyor. Ayaz kol geziyor.

Barış mı, aşk mı, sevinç mi, çoğulluk mu? Bunlar, şimdilik uzak bir ülke, irak bir düşünce sanki.

Yaşlı bir teyze diyor ki : *'Kapımı hiç kapamıyorum, olur ya ölürsem, evimin kapısını kırmasınlar istiyorum'* Kürmeş'in yalnızlığını bu cümle özetliyor.

Ben de Kürmeşe yakın bir coğrafyada, Elâzığ'da dünyaya geldim ve on sekizine kadar bu kentte yaşadım. 12 Eylül'den on gün sonra, Elâzığ'ın hemen kıyısında 1800 Evler'deki işkence merkezinde gözetim altındayken (o yıllarda öyle diyorlardı) koğuş arkadaşlarımdan biri de Kürmeşliydi. Bağirtıları, işkenceleri, acıyı, yalnızlığı ve askerlerin kapı altından içeri sürdükleri iğrenç yemekleri (genellikle nohut ve mercimekli pilav olurdu) bölüştük.

Köyünden Elâzığ'a hayvan satmaya gelmişti. Kente girerken, var mı öyle Kürmeşli olmak, hemen gözetim altına alınmış ve işkencehaneye getirilmişti.

2

İşkencehaneden aynı gün çıktık. İşkencehanenin hemen altında uzanan Elâzığ - Malatya karayoluna indik. Gelen ilk arabaya el kaldırdık. Bindik arabaya. (Unutmadım, araba paramı da o vermişti.) Elâzığ şehir merkezine geldik. Ayrılık vakti gelmişti. Üniversiteye yeni girmiştik, parasızdım, avucuma bir miktar para sıkıştırdı. Sarıldık, ayrıldık. Bana: *'üniversiteyi mutlaka bitir, bizim gibi ezilme.'* dedi. Bir daha onu hiç görmedim. Ama o insan sıcaklığı, hep aklımda kaldı. Kürmeş'i bir de bu yüzden hiç unutmadım. (Yıllar sonra Haşim, anlattıklarımın onun liseden sınıf arkadaşım Münevver'in abisi olduğunu ve Almanya'da yaşadığını söyledi. Bunca yıl sonra her ikisine de bâki selam.)

1980'den sonra Elâzığ büyük bir dönüşüm yaşadı. Devrimci abilerimin denetimindeki tüm sokaklar pan-

zerlerce işgal edildi. Tüm mahalle genç yaşlı denmeden işkenceden geçirildi. Tüm evlere korku ve zulüm sindi.

Neyse; derdim Elazığ'ı anlatmak değil zaten. Kürmeşe dönmenin sırasıdır artık.

Yine yaşlı bir teyze diyordu ki: *'Eskiden ne güzeldi. Gelinler ata bindirilir, öyle getirilirdi güvey evine. Güvey, gelin eve girmeden gelinin başına elma atardı. Şimdi öyle mi? Düğün salonları çıktı başımıza, dans, dans, dans...Nedir bu oğlum?'*

Film köyden Avrupa'nın çeşitli kentlerine uzanıyordu. Dağlardan, tarlalardan, ağaçlardan, kuşlardan... kopan insanlar, Avrupa'nın çeşitli ülkelerine dağılmışlardı. Keder, sevinç, Avrupa'da tutunma telaşı, ülke özlemi, sosyalizm düşü... iç içe geçmişti.

Politik bir mülteci sözcük sözcük aynı olmasa da diyordu ki: *'Biz ne yaptysak halkımız için yaptık; ama hayat bizi buralara sürükledi. Çok özliyorum oraları.'*

Film bitmişti. Salonun yarısı ağlıyordu. Zere Abla'nın yanına yaklaştım. *'Ağlama.'* dedim. *'Nasıl ağlamayayım? On yıldır görmüyordum anemi. Kısmet filmde görmekmiş.'* dedi.

...
*ben hâlâ eski dünyalardayım
eski dünyalarda
yağmur altında sonsuza yürüyorum
yumruğum havada bakışım keskin
umutla çarpmakta kalbim
güneşli düşler görüyorum*

...
Şiir: Hüseyin Yurttaş, Eski Adam

Pir Ahmet KARABULUT

KAPANIR ZAMANIN GÖZLERİ

Mihraca çıkar bir peygamber
Kapılar kilitsiz
gözler nemli
gidene söylenir
"Nippura ağıt"...

Gökte martı kanadı
kapanır zamanın gözleri
ansızın vurur dalgalar
bir halk isyana durur
bir kadın ölü doğar
bir adam zamansız
kapatır gözlerini...

Selma TAŞBAŞI

KARINCA "C"

Uzun ve yorucu bir günün akşamında köşesine çekilen karınca "C" bugün yerlerdeki yiyecek kırıntılarını taşıdığı evi düşündü. Masanın üzerindeki kitabın sayfalarını kemirmek için çıkmıştı fakat kitapta yazılan bir cümleyi okumaktan kendini alamamıştı. "Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileyin bir böceğe dönüşmüş buldu kendini". Okuduğu cümleyi tekrarlayarak siyah üzüm gözlerini toprak tavana dikti. Ben de insana dönüşsem keşke diye geçirdi içinden. Bir süre sonra uyuya kaldı.

Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan karınca "C" devcileyin bir insana dönüşmüş buldu kendini. Serin, sert bir toprakta sırt üstü yatıyor ve panik içinde etrafta koşturan arkadaşlarına bakıyordu. Başını kaldırınca bedeninin toprağı yarararak dışarı çıktığını ve bütün yuvanın dağılmış olduğunu görüyordu. Kendine bakınca iki yanından uzanan yumuşak, etli, kalın bir çift kol görüyordu. Bunların ucundaki ellerin parmaklarını açıp kapatarak oynattığını şaşkınlık içerisinde izledi. Bu ellerden destek alarak üzerine doğrulunca beyaz, yumuşak bir karnının olduğunu ve bu karnının yanlarından uzanan kendi ayaklarını gördü. Bedeninin en alt kısmında kendi ayaklarından başka kalın bir odunu andıran yumuşak bacakları ve ucunda ellerindeki parmaklardan biraz yapıcı farklı bir çift ayak gördü. Bu yumuşak bedende birçok ayağının hala yerinde olmasına içten içe sevindi bir an fakat aynı anda ayaklarından biri, kuru bir yaprağın dalından ayrılması gibi koptu ve yere düştü.

Bana ne oldu böyle diye düşündü karınca "C." Hayı düş falan değildi. Yuvasındaydı ama darmadağın olmuştu yuva. Yüzünden, kendi kabuğundan bir parça yere düşünce hemen Kendi yüzüne dokundu ve yumuşak bir doku üzerinde, nefes alabildiği bir uzantıyı kavradı,

bunun hemen iki yanında gözleri sert kabuğuyla durmaktaydı fakat artık ikisi de yüzünün yanlarında değildi. Elini burnunun alt tarafında gezdirdi. Yuvarlak, etli bir ağız ve içindeki kemikli sert dişlere dokundu. Vücudunun bazı yerlerinde sıyrılmış gibi duran sert parçaların yavaş yavaş düşmesine baktı. Bu parçalar düşerken hiç acı hissetmiyordu.

Birden dağılmış tünellerin gerisinden karıncalar fişkırlarak kuşatma altına aldılar "C" yi. Karşısındaki bu yarı böcek yarı insan yaratığa, binlerce şaşkın siyah göz dikildi biranda. Korku içinde ne olacak şimdi, ne yapacaklar bana diye düşünürken, karınca ordusu ani bir hareketle "C"yi sırtladı. Omuzdan omuza su misali aktı. Kalan karınca bacakları bu hengâmede bedeninden ayrıldı. Karıncalar var güçleriyle yuvadan olabildiğince uzağı fırlattılar "C"yi. Düşmenin etkisiyle gözlerindeki sert kabuklar, olgunlaşmış ceviz kabuğı gibi yüzünden ayrılıp yere düştü. Bir süre yerde kalan "C" yüzünü gökyüzüne çevirdi. Tepesinden yansıyan güneş gözlerini aldı biran. Ellerini ışığa siper edip ayağı kalktı.

Şimdi ne yapacaktı? Aklını bu endişeli düşünce sarmalamıştı. Etrafına bakıp neler var diye göz gezdirirken yiyecek kırıntılarını topladığı evin bahçesinde olduğunu anladı. Ayakta durmakta zorlanan bu derme çatma ev, koca çınar ağacının gövdesine yaslanmıştı. Evin bahçesinin hemen iki yanında, tıpkı kendi şehrinde üst üste yaptıkları odalar gibi dev yapıların göğe doğru uzandığını gördü. Öyle ki bunların ucunu görebilmek için kafasını epeyce arkaya eğmek zorunda kaldı.

Karınca "C" etrafa bakınırken, evin kapısının açılmasıyla, bir elinde çantası, diğer eliyle kapıyı kapamaya çalışan bayan "F", biran gözlerine ilişen bahçesindeki adamı farkettiler ve ona doğru yürüdü.

Yüzünü dönüp karşısındaki kıza bakan "C" birden heyecanla karışık, tarif edemediği bir his duydu. Gördüğü yüzde güneşin sıcaklığını duyumsadı. Kızın saçları, esen hafif rüzgârda yüzünü okşamak için acele ediyordu. Elleri; kıskanırçasına saçlarının yüzüne dokunmamasına uğraşıyordu. "C" düşlerinde tahıl taneleri arasına nasıl dalıyorsa, kendine bakan kızın ışıklı gözlerinin içine öyle daldı. Bu gözlerin derinlerinde kendini gördü. Ürkek, telaşlı üzüm gözleri bu gözlerden bakıyordu kendisine.

Genç kızın bu durumun farkında olduğunu anlayınca gözlerini başka yönlerde gezindirdi ve bir şey söylemeden ardında seyri kalan gözlerle kaçtı. Bakışların izi sırtında kalmayana dek adımlarını hızlandırdı. Bir sokağa daldı. Ordan genişçe bir meydana. Sonra nereye gittiğine bakmadan dolaştı bir süre. Kendini düşündü ve insan halini ve de insanları. İnsanlar da kalabalıktı kartıncalar gibi...

Aklına artık insan olduğuna göre onlarla birlikte olup çalışması gerektiği geldi. Düşüncelerinden sıyrıldığında az ötede yere yığılıkasaları omuzlayıp bir arabaya dolduran işçileri gördü. İşte tamda yapmam gereken şey bu diyerek koşup taşımaya koyuldu. Fakat işçiler tanımadıkları bu adama garip garip baktı. O bunlara aldırmadan kasaları hızlı hızlı koşturdu arabaya. İlerdeki kulübenin penceresinden bunları gören adam koşturarak geldi. "Sen de kimsin be adam" dedi. "Kim aldı seni işe. Hadi bas git başka kapıya. Öyle elini kolunu sallayarak bir işe kafana göre başlayamazsın. Sana verecek param yok benim. Hadeee..." Etrafına toplaşan işçilerde tersledi onu. "Senin derdin ne be adam. Ekmeğimize mani olmak mı? Bas git burdan..." diyerek üzerine geldiler. Korkudan geri çekildi ve ne yapmaya çalıştıklarına bir anlam veremedi. Neden bir işi birlikte yapmak istemiyorlardı. Ekmeğe mani olmak ne demekti? Bunları düşünerek dolaştı sokaklarda. Etrafındaki insanlar karışık kuruşuk ordan oraya gidip geliyorlardı. Bir sürü aracın zor ilerlediği yola geldi. Bu araçların bazılarında bir kişi vardı. Bazılarında ise birçok insan üst üste yığılmış sıkış tıkaştı. Suratları büzüşmüş ezik meyveler gibi ha düştü ha düşecek. Ama

bütün araçlardakilerin tek ortak noktası üzerlerine giydikleri bıknınlıktı. Hepsi boş bakıyordu, yaşamıyorlardı da öyle dikilmişlerdi sanki oldukları yere. Garipsedi. Onlara bakarken kendisini dürtükleyen bir adama kaydı gözleri. Kaldırımın kenarında fırının duvarının dibinde oturan, kirli suratlı, üstü başı yırtık adam, "bir ekmek parası diyordu, Allah rızası için." Gözleri yalvar yakar, nefesi açlık kokuyordu. Öksürüğe boğuldu adamın yanındaki çıplak ayaklı çocuk. Öksürmeseydi belki farketmeyebilirdi O'nu. Elmacık kemikleri çıkık, yanakları çökmüş yüzündeki kocaman ürkek gözleriyle, sokuldu adamın kaburgalarına. Sanki kaburgaları yarıp içine saklanmak istiyordu. Para neydi? Ekmeği neden yoktu bunların. Üstelik ekmek yapan bir fırının önündeydiler. Buram

buram ekmek kokusu yayılmıştı etrafa. Fırına girdi bir ekmek aldı, çıkacakken adam "para" dedi. "Ne parası" dedi "C". "Para yoksa ekmek de yok." Aldı elindeki ekmeği tersleyerek. "Git çalış kazan" dedi. Akli karıştı, ekmek doluydu tezgahlar ve açtı dışardaki adamlarla çocuk. Paylaşmamak diye bir şey de varmış meğer, Ne garip diye düşündü. Kafasını kaldırıp etrafta yükselen yapıları baktı, arabalara ve sepetine yiyecek doldurmuş marketten çıkanlara. Yemek yiyen, bir şeyler içen insanlar da vardı karşı dükkânlarda. Gülüyordu onların gözlerinin içi, kahkaha atıyorlardı hatta... Gözleri dolaşıp

yerdeki adamla çocuğun gözleriyle buluştu. Bu bakışların iziyle uzaklaştı ordan.

Hiç durmadan yürüdü hızlı hızlı. Bir şey düşünmek istemiyordu. Ne gördüklerini ne de dönüşümünü. Kendi ruhuyla yürüdü, yürüdü... Epey yürüdüktan sonra kendini uzunca bir yapının önünde buldu. İçerden garip gürültüler gelen bu yerin kapısında dikilen adam kapıya bir kağıt astı ve içeri girdi. Yaklaşıp yazılanı okuyunca çalışacak işçi alacaklarını öğrendi ve bir süre sonra geri dönen adamla konuştu. İşe diğer gün başlayacaktı ve bu süre içinde yapacak tek şey dolaşmaktı yine.

Merak sardı düşüncelerini. Dünyayı gezmek bir insan için kolaydı. Dünya meğer ne kadar büyüktü. Daha

önce göremeyeceği kadar güzelliğe bürünmüştü gökyüzü. Güneş batmadan yüksekte bakmalıydı etrafa. Küçük yapıların kurulduğu tepenin üstüne çıktı. Bir tarafta uzakta uzayıp giden tarlalar vardı. Ekiliydi bu tarlalar. Bir tarafta tepenin eteğinden aşağılara doğru gelişigüzel gecekondular serilmişti. Aralarında bazı yerlerde tek tek yüksek kuleli evler dikilmekteydi. Diğer bir tarafta bu kulelerden çok vardı. Gözlerini kapatıp sesleri dinledi. Rüzgar tatlı tatlı okşayıp geçiyordu yanağını. Uzaktan korna sesleri geliyordu. Gözlerini kapatmasına rağmen gecekondulardaki insanları görebiliyordu. Mahalle arasında oynayan çocukların sesleri kahkahaya dönüşüyordu ve sevimli bir çığlığa. Bir türlü kulelerde hayat hissedemedi. İnsanlığın mezar taşlarıydılar sanki. Soğuk ve sessiz. Koşmak geldi içinden kalktı ve koşmaya başladı. Yokuş aşağı küçük yapıların tozlu yollarından aktı. Beton dökülü meydanlardaki kalabalığın arasından sıyrıldı. Dar sokaklara girdi. Kalbi koşuyordu durmadan. Koştukça aklından evi esti, ailesi gelip geçti ve güzel gözlü "F". Koştı, koştı, koştı.... Birden karnında müthiş bir ağrıya yere serildi. Başında dikilen iki kişi "çabuk sökül paraları" diyorlardı. Öksürdü, sancının etkisiyle sarıldı karnına. Sonra kendinden geçti.

Uyandığında kendini yumuşak bir yatakta uzanmış buldu. Etrafına baktığında bir masanın üzerinde gelişigüzel duran birkaç eşyayla bir kitap ve duvarda asılı birkaç resim gördü. Bir süre sonra kapının gıcirtısıyla içeri bir kız süzüldü. Bu bayan "F" den başkası değildi. Bu gözlerden gözlerini asla ayırmak istemeyeceği hissi yerleşti kalbine ve ardından korku kovaladı bu hissi. Gözlerine bir buğu yerleşti. Kaçmak istedi ama kilitlenmişti bir kere karşısındakine.

Bayan "F" karşısındaki bu insanda tarif edemediği bir şey gördü. Yeni doğmuş bir bebek gibi masumdu. Öyle ki gözlerini ondan almak istemiyordu. Rahatsız olduğunu sezdiğinde biraz dinlenmesi gerektiğini söyleyerek odadan çıktı.

Sabahın ilk ışıklarıyla ayaklanan "F" işe gitmesi gerektiğini söyleyerek çıktı. Ardından "C" de çıktı. Arkasından geldiğinden habersiz durağa giden "F" durakta yanında "C"yi görünce şaşırıp gülümsedi. Sessizce beklediler diğer bekleyen insanlar gibi. Gelip duran arabalara binenler oldukça boşalıyordu durak ve ardından telaşlı koşup gelenlerle tekrar doluyordu. Sonunda bir araç gelip önlerinde zank diye durdu ve "F" hemen bindi. Ardından kendisinin de bineceği araç olduğunu anlayan "C"de bindi. İkisi de aynı yere gidiyor olmalarına şaşırarak baktılar. Uykulayan, öksüren, başını cama dayayıp, gözleri dışarda, akli kimbilir nerede olanların arasında

bir yer edindiler kendilerine... Büyük yapıları aşır tepede küçük yapılara vardılar. Durdukça küçük yapılarda, çoğaldılar. Çoğaldıkça ağırlaşmalarla birlikte. Sonunda araç hastalanmış edasıyla bacası tüten uzunca bir yapının kapısının önüne serildi. Öksürüp, tısladı ve birden içindkileri dışarı kustu. Kapıda dikilen keskin bakışlı adam gözlerinden bir halat fırlatmış da inenleri yakalamış gibi herkesi bir bakışıyla ayaklandırdı ve içeri yolladı.

Birlikte kapıdan içeri girdiklerinde "C" gördükleri karşısında adeta şaşkına döndü. Kocaman demir yığınları büyük bir gürültü çıkararak bütün sesleri bastırıyordu. Bunların başında duran işçiler, makinenin devinimli kol hareketlerine eklemli birer kola dönüşmüş, makinenin gönderdiği küçük şeyleri elden geçirdikten sonra makinenin diğer koluna devrediyorlardı. Sanki kendileri silinmişlerdi ve artık o makinenin bir parçası gibiydiler. Bizden daha hızlı çalışıyorlar diye geçirdi aklından. Kendisine verilen iş de diğerleri gibi makineye ayak uydurmak.

İşe başlayalı epey bir vakit geçmişti ve istediği halde kafasını çevirip etrafındakilere bakamıyordu. Makine o kadar hızlı ve ritimli ürün gönderiyordu ki elden geçmeden banttan geçen tek ürün olduğunda kapıdaki adam hemen bitiveriyordu yanında. Kızın hayali bile sıkışmıyordu bu hızın arasına. Güneş çekilmiş, yerini yapay ışıklar almıştı ve hala çalışmaya devam ediyorlardı. Artık karanlığı bile yaşayamayacağını düşünmeye başlamıştı ki paydos zili çaldı. İşçiler tekrar servise doluşunca, "C" gökyüzüne çevirdi başını. Yıldızları gördüğünde adeta büyüdü. Daha önce nasıl görmemişti bu güzelliği hayret etti. Otlardan yukarısı yok sanıyordu oysa ki...! Olduğu yerde donakalan "C" yi "F" çekiştirerek servise bindirdi. "C" yıldızları, işçiler uzakta göğe yükselen ışıklı kuleleri seyreyleyerek yola koyuldular. Küçük yapılarda durdukça içindkileri döktü araba. İçinde birkaç kişi kalmıştı ve yol ışıklı kulelere gidiyordu. Yaklaştıkça kulelere yıldızlar görünmez oluyordu. Öyle ki Kulelerin ışıkları yıldızların ışığını boğdu sonunda. Durağa geldiklerinde indiler arabadan. "C" evine yönelen "F"nin arkasından baktı. Dönüp baktığında gülümsediler. "F" gidip elinden tuttu "C"nin ve birlikte eve yürüdüler.

Mehmet ERCAN

ÇINAR AŞK VE FİDAN

yüzyılları kollarında belemiş,
bir çınar dedi ki bir fidana;
"sevdalıyım fidan sana.
dilerim hor görmezsin,
inaniyorsan aşkın kutsallığına."

fidan çınara dedi ki;
"saygı duyarım beni sevmene,
ne ki gönlüm başkasındayken,
mümkünü yok seni sevmeme."

alınca bu yanıtı,
çöktü diz üstü çınar,
dalları bulutlarla sevişen,
umur görmüş o gönlü umman,
gücünü aşktan almış meğer.

bir fırında şimdi yanar,
hâr içinde bizim çınar.

Ali BUL

KÜL

suskunluğundan saklandım
yıldız da değilim parıldayayım.
yokluğunda yanıp
ocaktan küllendim
savur da dil den gideyim

ıssızlığından utandım
çöle döndüm
kum gibi savruldu
bülbulü dinledim
olgunlaştı dutlarım
dalımı ver de gideyim

Servet Üstün AKBABA

YAĞMURUN GİZLEDİĞİ YÜZ

Dut ağacı yağmurun suyu ile yıkarken düşlerimi, derin bir bekleyle acıtıyor. Bahar geldi işte! Dağlar buğulu yüzüyle kasvetli... Kırlangıçların kanatlarında uzak ülkelerden getirdiği göç öyküleri... Kırılğanım. Bütün sevmelerini ertelemiş, gecikmiş bir bekleyle günün avuçlarında.

Yağmur camlara vuruyor... Bir damla, bir damla daha... Bir damlaya anlatıyorum boşluğu içimde, biçimlenen hiçliği... Bilinenden derin bir bilinmezliğe giden yolculuğu. Birden imgelerimin tam orta yerine bir kıyamet gibi çöküyorsun. Susuyorum, kemanın inciten sesiyle yüreğimi yatıştırıyorum.

Konuğumsun bütün sessizliğimle, yalnızlığın tonlarıyla... Gizli tapınaksın içimde. Düşlerimin en vazgeçilmez renginden, yüreğimi acıtıyorsun. Tapınaklardaki düş hangi renktedir? Tanrı bizi hangi tonda anlar? En çok neden hoşlanır? Sevmeyi zamanla sınarken eskitmek istediği nedir?

Seni bana bağışlıyor baharın renginde. Bütün zamanların en sancılı bilmecesi oluyorsun. En sancılı bilmecesi gibi büyüyorsun içimde. Yüzüm sana dönük. Dut ağacı yıkıyor yağmurla. Yüzünde gizliyor zamanın sonsuz parçacıklarını.

Ne zaman yağmur yağsa içimde her şey sana dair oluyor işte!

Gitmek isteği içimi sarıyor. Gitmek durmadan, dinmez ruh acılarını dindirene kadar gitmek... Seninle, sana dair, nefessiz kalana kadar gitmek... Ardında hiçbir bekleyle ve özlemek bırakmadan gitmek... Yağmur yağıyor. Islak bir çığlık penceresinde... Kırlangıçlar siyah kanatlarıyla ışıldıyor. Tedirgin ve ürkek... Yüreğimde bir kırlangıcın telaşı gibi duruyorsun. Onarıyorsun, sarıyor-

sun, kanatıyorsun. Bütün yalnızlıklarımın rengini koyultan bir tonla içime doluyorsun. Sessizliğimin rengine karışıyorsun ve yeni bir rengin gizemi sarıyor düşlerimi. Acıtan gecikmişliğim, susamışlığım, kederim... Yitirmişliğin ayak izleri gibi duruyorsun geçmişimde. Öyle susuyorsun ki o karanlıkta.

Sözcükler yaramaz bir hüznün gibi titretiyor yüreğimi.

Günün teninde baharın ılık nefesi... Ağaçlar bahar kokuyor. Hiçlik ve yalnızlıkta tanımıyor kendini.

Sarsılıyor bedenim inciten bir özleyle... Ve seni kendimle sınıyorum. Bir başağın mavi bir bulutla ömrünü sınaması gibi... Bir ağacın suyla sınanması gibi... Oysa geçti gitti bulut. Sızdı kurudu su.

Sisi kaldırırsam günün gözlerinden, gecedен ne kalır? Ölümü kaldırırsan hayattan, yaşama dair ne kalır yürekte? Ne kalır bir ömürden kaldırırsan bütün sevmeleri? Yaralı ülkemi kaldırırsan düşlerimden, ne kalır bir harman dibinden başka?

Biliyorum artık! Biliyorum. Seni kaldırırsam bu ömürden, payıma şeytanı kışkıracak bir cehennem kalır.

Anımsayışımın derin gizemlerinde yaşıyor soluk alışların. Şiirler zamanın gözlerine çekiliyor. Kifayetsiz sözcükler gibi tüm zamanlarımı acıtarak geliyorsun. Sabrımı sınavarak. Yaşamın dışında hissediyorum kendimi. Kendi yazdıklarına tutunarak soluklanıyorum. Derin derin soluyorum yağmurun kokusunu. Bekleyleşlerim gibi incitiyor. Toprağa tutunuyorum. Düşlerimi salarak derinliklerine... Irmağın akışına bırakıyorum gövdemi. Dicle yanık bir ezgiyle yaralıyor tenimi.

Korkularımı savuruyorum mavi boşluğa, ardından düşlerimi uçurumlara bağışlıyorum. Bir tanrı korkuyor içimde, kekeme bir yalnızlık gibi. **Bir ezginin tınısıyla sözcüklerin yüreğimin biçimini almasını sağlarken, İhtiyar bir sesle masallar anlatıyor Ehmede Xani.**

Zamansız yol alıyorum aşka bulaşmış ne kadar sözcük varsa 'mutsuzluk'duygusuyla seni tanımlıyor.

Seni düşünüyorum, seni okuyorum. Anlamanın derinliğinde yeni sözcüklere ulaşıyorum.

Gitmek üzere düşler kuruyorum. Acı duyuyorum. İçime kayıp söylenceleri fısıldıyorum. Bir düşü ateşliyorum. Beni uçurumun ucuna kadar götürüyorum. Boşluk, sessizlik, kayganlık... Boşluk içimde deşili bir arayış... Ardından, derin anlamanın ritmini yakalayan bir hiçlik tanımlıyor içimde kendini. Sözcükler yüreğimden geçiyor. Sızı gibi her sözcük, ıssız bir acıya dönüşüyor. Titreşen tutuşan sözcükler senin dilinden ulaşıyor yüreğimin coğrafyasına.

Her şey ama her şey susuyor içimde, yağmur oluyor ellerin, toprak kokuyor dokunduğun her düş.

Eski fotoğraflar gibi zamanın yalansızlığı ve siyah bir leke gibi duruyorsun günün yüzünde.

Su üşüyor, toprak yanıyor. Sis, aydınlık bir gülümseyle saçlarını dağıtıyor yüreğimin bozkırında.

Bilincimin gözenekleri açılıyor. Rüzgâr esiyor, tozlar savruluyor her tarafa.

Tanrım ne kırılğan bir sessizlik!

Bir adak gibi duruyorsun kalbimin ortasında.

Hangi sözcüğün bağrında hançerleniyorum?

Ûrperiyorum. Susuyorsun, zemheri oluyor zamanın gözleri gözlerinde.

Mevsim geçişleri gibi geçiyorsun gecemin yüreğinde. İçimde tanımsız bir bekleyiş... Diline dolamış bir sancı gibi dolaşıyorsun kanımda. İçte uçurum bu diyorum. Atıyorum kendimi. Her şeyi duyuyorum, arınyorum.

Biliyorum ki kalbim Beritan gibi boşlukta kavrayacak anlamanın gücünü.

Esirgemiyorum kendimi.

Gözlerin kurtaracak beni zamansız dağlara çekilen o esmer çocuklar gibi.

"Kan ve şarap"

testiler kırılıyor, törenle yüzleşme zamanı.

cellât neşterini indirmeden kalbimin ortasına

sana dair ne kadar düş kurduysam vasiyetime yazıyorum

yüzün bana dönük. incinmiş bir ömür gibi

sen buğu, sis ve düş

kapımı sonuna kadar rüzgarlara ve sana açık bırakıyorum

beklemek acımasız

tüketen.

yola çıkıyorum

yeni sözcükler aralıyor yüreğimin kapısını

yazıyorum

insan suretlerinde arıyorum kaybettiklerimi

yurtsuzum

derin sarsıntılarla buğulanıyor hayat,

ve yüzümü başı eğik buğulara çiziyorum...

hayatın içindeki yüzüm

sen

yağmur yağıyor işte! seni bir damlaya anlatıyorum...

yağmurun gizlediği yüz

sen..

Güllüşan Sinem BULUT

BİR GECE SOHBETİ

Görüyorum.. Ayaklarının üzerinde getirdiği buda-
lalık baş oluyor kişiye. Ayak takımı beyin oluyor, beyin
takımı tiksinti veriyor sineme.

Başa dönelim:

Bir kadın vardı, öldürülmesi gereken onu da ben öl-
dürmüştüm orada. Bağımsızlık üzerine bir tezdi bu. Haydi
şimdi karartalım o kadın için ışıkları. Ne evren ne insan
kalsın; ne evren sesi ne insan sesi kalsın. Yaksın gece ışığı
tenini, sarksın saçlarından düşüncenin kara çarşafı tır-
nak uçlarına değin. Unutma; yalnızlıkla erersin berrak
bir zihne, acıyla geçersin bilgelige. Tanıyamazsın zira
kendini, iç dünyanı itiraf etmedikçe katıksız kendine.
Zayıflıklarını bilmeden nasıl güçlenebilirsin? Saklanarak
mı içindekinden, daha derine gömerek mi, yok sayarak
mı yahut?

Derim ki ben bu yüzden; acı, işlenmedikçe damar-
larından bedenine, titretmedikçe tüylerini, çekmeyecek
Tanrı saç diplerinden. Aksi, eksik bir varoluş evrimimin
güzide bahçesinde. Yığınlar içerisinde mutluluğu takınıp
gülücüğe sığınmak... kaybolmak mesela geyikli gecede.
Ama derim ki sana; geyikli gece koca bir yalansa ve sen
bunu bile bile geyiklenirsen yarın daha sert çarpar bugün
kaçtığın yahut geyiklilerden yapar seni de.

Heyhat! Işıksız bir labirenttesin sen, yürüdükçe ay-
dınlanacağını sandığın yolun çıkmaz olduğunu bilmiyor-
sun. Oysa ışıklı labirentteyim ben -bilerek çıkmazlığını-
Senin bu yolda adına Umut deyip yaşamak uğruna sarıl-
dığın ve erdem ettiğin kendine, kendi kanında ölümüne
sebebiyet verecek bol şimşekli bir gecede. Ürküttüğü için
seni gece, yittiği için varlığına kudret dediğin güneş. Ya-
şamak için sarıldığın erdem hep hamle yapacak sen da-
ha sayamazken hanelerini tavlaman. Kapatacak, sıkıyacak
parmakların iki tahta arasına, iki yaşam arasına. Kapatıp
yüzünü gömeceksin, öleceksin!

Mutlak sıyrılmak gerek psikolojik acı alanından. Ba-
şarısızlıkların, yeteneksizliklerin için hayıflanmaktan ve
güneş battı diye hayıflanmaktan... Bambaşka bir acı alamı
var burada: kuyu! Işık tutmak isteyen dibi sonsuzluğun
sirtına yaslanan kuyunun merdivenlerine, unutuyorsun

oysa tuttuğun fenerin sadece tuttuğun yeri aydınlatacağı-
nı ve sadece bir fener kadar aydınlatacağını ve korktukla-
rının sadece bir fener kadar aydınlanacağını... Baktığım
daha sahici bir yönden bak sen de. Önce kapat feneri ve
at kuyuya. Görüyor musun şimdi ne fener kadar bir ay-
dınlık var gözünde seni kandıran ne de ışık kadar bir ya-
nılsama var beyninde, karanlığı aydınlatan. Görüyorsun
işte çırılçıplak bir siyah var. Sana "karanlığım, ışıksızım"
diyen, ne bülbüller görüntünün ötesinden çığırıyor gön-
lü mest etmek için, ne romantik bir gökkuşağı açık renk
hülyalar sunuyor.

Çok başka bir akort düzeni vereyim sana; biraz acı
koy içine, biraz hüznün, bolca umutsuzluk, hiç renk...
Dengeyi tutturamazsan bir duman üfle dibine -gevşetir
telleri- olur güzel akort, olur güzel sine ve sıfır paradoks
senin ışıklı ellerinde. Sonra yeryüzü başının üstü olacak.
Ayağının altındayken bile yürüyemediğin düzgün; takıl-
dığın, düştüğün, dengesizleştiğin. Şimdi tam da başının
üstünde... Velhasıl, artık ne göğün hüznünü bekle keder
için ne yerin ıstırabını...

Sıyrılmalısın bu sebepten yığınların eksik hislerin-
den ve eksilmiş ruhlarından. **Sıfır noktasına inmelişin
ruhunun.** Salt bir ruhla çekilebilecek en koyu acıyı du-
yumsamalınsın; zira ruhsal acı daha derindir, daha çetin,
daha incelikli. En nihayetinde alacaksın Tanrının yıldızlı
bayrağını. Hani ölümlerini betimler insanoğlunun yıldızlar
yahut hayallerini. Bu sebeptendir yıldızlı oluşu bayrağı-
nın. Yıldıza da yetmiştir işte kudreti. Alay eder kendini
alt edemeyenlerle: "işte ölümleriniz de bende hayalleriniz
de" der. "Keza bana çıkar artık tüm çıkmazlarımız." Alın-
ca sen elinden, gülümseyeceksin o vakit böcekleşenlere.
Ne bilecek onlar böcekleştiğini ne bileceksin bir vakitler
böcekleştirdiklerini.

Tam da o vakit düşerim gölgene aydınlık hülyalar-
dan. O vakit olur can paramparça. Ya ben ölürüm ya ev-
reni çürütürüm. Kelam da yoruldu benim kardeşim, lal
oldu kelam. İyisi mi, doldur sen benim kardeşim, içelim
var oluncaya bu ağır çağda... **Öldürdüğüm kadın aşkı-
na!**

Torné THUJİ

USAR AMO SAR SONO DEWE

Usar amo, welat biyo khewe
Qom u ciran horé sono dewe
İyé ma taine ne çéo, ne ware
Maé békeşi şime kami lewe

Kam ke wayiro, ciré usarr amo
Şéro hostan u hégau biramo
Biçino, wedaro; névame, kamo
Méresé ma ki ciré gorto xamo

Derd u khuli uncia biyé newe
Biyo hosrete undér hewné sewe
No çiko, persbeno heve ve heve
Vato bike kar u gure, cira mewe

Destuné sari verde vindeme
Adır o, ma zerre dero, vésemé
Maé ke caé ho ré wayir nébeme
Welaté ho de bé ca maneme

Hasan GÜYÜLDAR

ÜŞÜYORUM

Bilmem neden
Öyledir zaten
Depremde üşür insan
Üşür korkudan
Bide soğukta

Depremde var soğukta
En çok çocuklar üşüyor Van'da
Güneye naklettiler
Akdeniz'dir gülüm
Güneşte var sıcakta
Ama hala üşüyor Vanlılar
En çok çocuklar

Ah canım
Ah benim Vanlı kardeşim
Üşütmüşler seni
Olsa da tepende kızgın güneş
Isıtamaz üşütmeni
En çok çocuklarını

Semahat DOĞAN

SANDIĞIN KİLİDİ

Sıcak bir temmuz ayıydı. Her zamanki gibi yine alınları ve emekleri yakıyordu. Bütün evlerde telaşlı bir hazırlık... Uykularından yeni uyanmış, burnundan akan sümüklere bir inip bir kalkan karasineklere arada bir ellerini sallayan çocukların ağlayışları... Küfreden eli bastonlu yaşlılar... damlarda yatan; analarının bağırıp çağırılmalarına aldırmayan, bıyıkları yeni tetlemiş delikanlılar... onca işin gücün arasında aynaların karşısında kemik taraklarıyla saçlarını tarayan genç kızlar...

Ahırlar boşaltılıyor, ellerine bir değnek, boyunlarına bezden dikilmiş bir torba asılmış, içine biraz ekmek üstüne sürülmüş biraz kaymakla uzun bir yaz gününü geçirmek üzere çocuklar... Çocuklar, danaları ve kuzuları otlatmaya götürüyorlardı.

Yorucu ve uzun bir yaz günü için evlerde hazırlıklar tamamlanmış, ekine gidecekler yola koyulmuş, evde kalanlar ise gün boyu yapılacak işleri bitirmek için hiç durmadan çalışıyorlardı. Herkesin evinde, is tüten bir baca varken o gün Eysan'ın evinde öğlene kadar hiçbir kıpırdama yoktu. Hayvanlar ahırda aç susuz bağırıyordu. Bacaları tütüyor ve kapıları da hiç açılmamıştı. Yan tarafta oturan köylülerden biri bu durumu fark eden yaşlı kadındı. Küçük torununun elinden tutmuş Eysan'ın evine doğru yönelmişti. Kapıyı tokmağıyla bir kere çaldı. Kapı açılmayınca tekrar çaldı. Yine açılmadı. Yaşlı kadın bu durum karşısında ne yapacağını bilemedi.

- Ne oldu acep bunlara, diye kendi kendine söylendi. O sabah bütün gün onların evini izledi. Ne giren, ne de çıkan vardı. Etrafına bakındı birini görebilmek umuduyla. Yolda geçen genç bir köylüyü gördü, ona seslendi.

- Hüseyin, oğul bahğ hele, bu yana bahğ
- Ne oldu nene?

Yaşlı kadın duymadı, kulakları ağır işitirdi. Tekrar seslendi.

- Oğul bu Xel

- il'in evinde bir şeyler olmuş, kapılarını çalarım çalarım, kimse açmaz bunların başına bir iş gelmiş hier hal. Hele bir de gel sen bak, dedi.

Hüseyin hemen bir çırpıda koştu, kapıyı hızlı hızlı çaldı. Eysan'ın babası birden irkildi ve oturduğu yerden kalktı gidip kapıyı açtı. Neneyi ve Hüseyin'i karşısında görünce hiçbir şey demeden geri çekildi. O geri çekilince Hüseyin hemen arkasından seslendi.

- Xalil emmi, ne var, n'oldü?

Adam hiçbir şey demeden doğruca içeriye gitti, ocağın kenarına oturdu. Tütün tabakasını şalvarının cebinden çıkardı, isteksizce açtı, biraz tütün çıkardı, tütün kâğıtlarını da parmaklarıyla açtıktan sonra, kendine bir sigara sardı ve yaktı. Susmuş, bir ömrün kapılarını kapatmıştı, talan olmuştu hayatları. Yaşlı adam yorgun gözlerini tütünden sararan parmaklarıyla siliyordu. Yaşlı kadın sordu yaşlı adama:

- N'oldü, nedir derdiz, deyin hele.

Zeliha'nın anası ağıt yakmaktan kısılan sesiyle bir türlü sözleri bir araya getirip mecalini anlatamadı. Durmadan ağıt yakıyor ve her cümlesinde gökyüzünün parçalanmasını, dağların yerinden oynamasını istiyor ve isyan ediyordu. Zeliha köyün en güzel kızlarından biriydi. Civar köylerde bile güzelliği dilden dile gönülden gönüle dolaşıyordu. Çok uzun olmayan boynunun altında, endamlı, hoş edalı bir kızdı. Uzun siyah saçları, örgülerine taktığı boncukları, güzel çehresinde bambaşka duruyordu. Çeşmeye gittiğinde daha çok öteden bilinirdi gelişi. Kolunda taşıdığı gümüş bilezikleri, narin ve güzel ellerinin süsüydü. İncecik boynunu süsleyen mavi boncukları, gözleriyle çatırdı adeta. Kulağındaki gül küpeleri o kadar yakışırdı ki gece rengi saçları altında herkesi kendine hayran bırakırdı. Yüreğinin güzelliğini gülüşünde ve utangaç bakışlarında gizlerdi.

Nisan ayı başlarıydı. Karlar yavaş yavaş erimiş, sular derelerde coşmuş, gökyüzü bayram neşesinde, koyunları kuzulmuş, toprağın bağı kabarmış, kuşlar geçen uzun derin bir kışın garabetini birbirine anlatıp dertleşiyorlardı. Zeliha, bahar gibi coşan gönlünde gülücükler saçıyordu herkese. Ayağında bir çift kırmızı pabuç vardı. Babası daha kışa girmeden Harput'ta yaptırmıştı ona. Bu pabuçlar keçi derisinden yapılmış, tamamen el emeği işiydi. Kışın sıcak, yazınsa ayakları serin tutardı. Üstelik yürürken güzel bir de ses çıkarırdı. Kuş civıltıları arasında Zeliha'nın pabuç sesleri de vardı. Çıt çıt...çıt diye yürürdü onlarla çeşmeye doğru. Üzerinde mavi papatya desenli bir de giymesi vardı. Ellerinde bakır bakraçlarıyla çeşmeye kavuştu. Önce duraksadı, sonra tekrar çeşmeye doğru hızlandı. Çeşme iki gözeden gelen suyun borulara alınarak iki lüleden suyunu dışarı veren bir çeşmeydi. İnsanlar her Perşembe inançları gereği suyun gözesine gelir, mumlar yakar, adaklar adarlar. Özellikle genç kızlar ve delikanlılar, bu çeşmede birbirlerini görür, birbirlerine burada sevdalarını anlatırlardı. O nedenle bir yönüyle de çeşme Sevda Çeşmesi adını hak ediyordu.

Her zaman tanıdık insanları görmeye alışık olan Zehra, o gün orada yabancı insanları görmüştü. Zeliha, kim acaba bu yabancı insanlar, diye düşündü. Önce biraz tedirgin oldu; ama bunu belli etmedi. Çeşmeye daha da yaklaştı. Kaçak getirenlerdir, dedi önce. Sonra acaba kalaycılar mı, diye düşündü, ya da romanlar mı? Çeşmeye vardı, ellerindeki bakraçları yere koydu. İlk önce yaşlı bir kadın gözüne ilişti. Başına bağladığı başörtüsünün şekli, üç etek giymesi, zıbın, poşusundaki altınlar, ayağındaki çarık, ayağına geçirdiği çorap ve elindeki sigarasıyla güçlü bir kadın görüntüsü vardı. Yanında genç bir kız ve birkaç da çocuk... Bir yandan onlara gizli gizli bakarken, bir yandan da kovalarını suyla çalkalayıp dolduruyordu. Onlar da Zeliha'ya bakıyorlardı. Bakır bakraçlarını dol-

durdu ve arkasına bakmadan çeşmeden ayrıldı. Yaşlı kadınsa Zeliha'nın ardından bakakaldı. Ve yanındaki genç kıza sessizce: Ne kadar güzel bir kız. Azap mıdır yoksa gelin mi, dedi.

Zeliha, yol boyu düşündü. Eve varır varmaz hemen babasının yanına acele acele ahıra indi. Evleri iki katlıydı, alt kat ahırdı. Babası da ahırda yeni kuzulmuş koyunlara bakıyordu. Yeni kuzulayan bir koyuna, içine elma koyup kaynattığı sudan veriyordu. Telaşlı telaşlı babasına gördüklerini anlattı. Babası önce şaşırıldı; ama telaş etmeden işini bitirdi ve ahırdan çıktı. Bu merakını gidermek için yola düştü. Çadırlar çeşmenin üst tarafında kurulmuş, genişçe bir tarlaya yayılmış bir kalabalık gördü. Kendi kendine düşündü. Olsa olsa bunlar bir aile değil bir aşırettir, dedi. Çok sayıda çocuk, kadın ve genç vardı. Bir yandan çadırları çakmaya çalışanlar, bir yandan da atların sırtlarında indirilen kıl çuvallar, yatak ve yorganlar vardı. Az ileride genç bir kadın taşlardan bir ocak kurmaya çabalıyordu. Xalil Emmi bir çadırın dibinde oturmuş yaşlı bir adamın yanına yaklaştı. Adamın elinde tütün tabakası sigara sarıyordu.

- Göçünüz hayırlı olsun, dedi.

- Hoş geldin sefa getirdin, buyur gel otur hele.

Sardığı sigaradan bir tane önce Xalil emmiye uzattı. Sonra bir tane de kendine sardı ve sigarasını dudaklarına götürdü. Önce Xalil emminin sigarasını yaktı. İki defa çaktıktan sonra yaktı sigarayı ve sonra kendi sigarasını... İçinden derin bir nefes aldı.

- Xalil emmi sordu: Nerden gelir, nereye gidersiniz?

Yaşlı adam cevabı geçiktirmedi. Biz göç gelmişiz, uzun vakit oldu yoldayız. Bizi yerimizden yurdumuzdan ettiler.

- Düşmanınız mı vardı

- Yok düşmanımız yoktu. Yaşlı adam cerahat tutmuş bir yara gibi patlamış hiç durmadan anlatıyor ve acı çekiyordu.

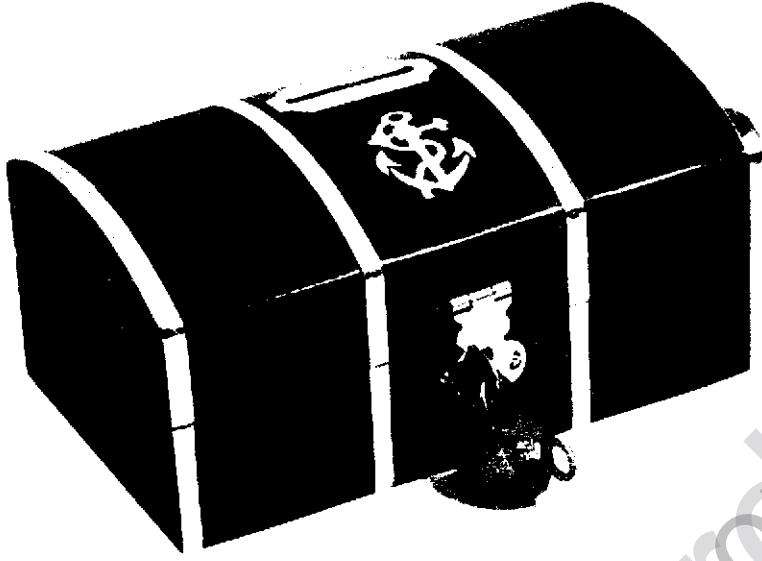
- Yurdunuz neresidir?

- Biz Haydaran dağlarından geliriz. O arada çinko çaydanlıkta kaynayan çaydan bir bardak çay getirdi genç kadın. Önce Xalil emmiye verdi, sonra yaşlı adama. Bu sırada çayın etrafına toplanan çocuklar dikkatini çekti Xalil emminin.

- Ne güzel çayı olmuş bu çeşmenin, dedi yaşlı adam.

- Öyledir. Bizim çeşmemizin suyu çok kıymetlidir. Yazın soğuk, kışın sıcaktır.

- Demek öyle. Bizim ne güzel sularımız, dağlarımız vardı; ama şimdi nerdeyiz, ne haldeyiz, bir bakın hele, yurdumuzda uzakta sürgünüz. Uzun uzun anlattı yaşlı adam. Anlattıkça tütünden sararmış parmaklarıyla, yüzünde binlerce yıllık öfkenin, acının çizgileri arasında süzülen gözyaşlarını siliyordu.

Biz artık bu köyde göç kurduk. Xalil emmi önce durdu, sonra yaşlı adama yönelip şöyle dedi:

- Peki, bu köy halkı sizi burada barındırır mı ki, muhtarla görüştünüz mü?

- Konuştuk birkaç kuruşumuz var. Bir tarla alıp ev yapacağız. Burada yurt kuracağız. Güzel bir köy, bizim yaşayacağımız yerdir artık.

- Öyleyse hayırlı uğurlu olsun göçünüz, dedi ve oradan ayrıldı Xalil emmi. Eve geldiğinde bu durumu karısına ve kızına anlattı. Önce biraz yadırgadılar. Kısa zamanda bütün köylü duydu. Gidip görenler oldu, onların köyelerine gelmesinden rahatsızlık duyanlar da oldu elbette. Hatta onları orada kovdurmak için ortamı bozanlar da oldu. Derken tartışmalar, kavgalar başladı; ama buna rağmen onlar burada kaldılar. Aradan zaman geçtikçe ortam onlardan yana oldu, araları düzeldi ve göçerler de bir zaman sonra köylülerle aralarında alışverişe başladılar.

Bir sabah vaktiydi. Zeliha bahar güneşi kadar güzel yüzüyle hatta güneşle cenk edercesine ağaçlar arsından geçti. Ses çıkaran pabuçlarıyla çeşmeye doğru yola düştü. Bakır bakraçları ve kolundaki gümüş bileziklerinin çıkardığı seslerle çeşmeye ulaştı. Önce bakraçlarından birisine su doldurup çalkaladı, sonra bakraçlardan birini ağzına kadar doldurup kenara bıraktı. İkinci bakracı doldurup kenara koyunca avuçlarıyla bir güzel su içti. Yerinden doğruldu tam bakraçları kaldıracaktı ki karşısında duran delikanlının yüreğini yakan bakışlarıyla karşılaştı. Durdu, delikanlıya bir kere baktı, delikanlının gözleri yüreğinde kaldı öylece. Bir an elindeki bakraçların varlığını unuttu. İçinden bir şeyler kopup gitti. İlk kez

böyle oluyordu, başına gelen ilkti bu. Bu nasıl bir şeydi. Köyde onlarca genç vardı, onlarca gençle her gün göz göze geliyordu; ama hiçbirinde böyle bir duygu ile karşı karşıya gelmemişti. Yüreği kor olmuştu. Şaşırılmış içini tanımı belirsiz bir sızı almıştı. Çeşmeden eve nasıl geldiğini anlayamadı. Bir kuş gibi uçarak geldi eve. O gece hiç uyuymadı, ara ara uykulara daldıysa da uykuları bölünmüştü. Ertesi sabah erken kalktı. Al renkli giymesini üzerine giydi. Saçlarını kemik tarakla taradı, ördü. Aynaya baktı ve çeşmeye gitmek için bahaneler bulmaya çalıştı; çünkü sabah yapması gereken işler vardı. Onları yapmadan çeşmeye gitmesi yoktu hesapta. Çeşmeye varır varmaz sağına soluna bakındı göremedi onu, biraz hüznünlendi. Öylece oturdu çeşmenin bir tarafına elleri çenesinde. Derken yakışıklı delikanlı da onun çeşmeye gelişini görünce bir bahaneyle çıkıp geldi çeşme başına. Elinde bir söğüt dalı vardı, elindeki söğüt dalına bıçakla şekiller veriyordu. Zeliha onu görünce şaşkına döndü eline aldığı kovanını çeşmenin yalağına düşürdü. Yalağa düşürdüğü kovanını hemen oradan aldı ve acele acele yıkamaya başladı. İşte tam o an delikanlı çeşmenin bir tarafına oturdu. Zeliha'nın dolmakta olan kovanını lüenin önünden aldı. Zeliha'nın yüreği sanki yerinden çıkacaktı, bu nasıl bir şeydi anlaşılır gibi değildi. Kovayı Zeliha'ya verirken eli eline değmiş, müthiş bir hoşluk duymuştu Zeliha. Bunu ilk yaşıyordu. Delikanlı fırsat bu fırsat deyip, hiç vakit geçirmeden söze girdi.

- Benim adım Mehmet, ya senin, dedi. Zeliha biraz şaşkın, biraz heyecanla

- Şeyy, dedi biraz durdu nihayet ağzından güç bela ama birden bire Zeliha çıktı.

- Ne güzel isim, diye karşılık verdi Mehmet.

- Benim ninemin adı bana takmışlar, dedi.

- Ben göçerlerin oğluyum, dedi Mehmet
 - Bilirim, dedi Zeliha
 - Nerden biliyorsun?
 - Bilirim işte, dedi yeniden biraz da cilvelenerek.
- Diğer kovasını da eline alıp tam çeşmeden çıkacak-

ken;

- Yine gelecek misin, dedi Mehmet.
- Bilmem gelirim belki.

Mehmet bu kısa konuşmanın ardından çadırlara doğru yollandı. Onun aklına ve yüreğine Zeliha düşmüştü artık. Gece boyunca dışarıda oturdu. Ocak başında sardığı tütünü ocakta yanan ateşte tutuşturdu ve orada dumanlandırıldı dudaklarında. Her sigarasından dışarı saldığı nefesinin ardında onu düşündü. Annesi onun bu karmaşık halini görünce yerinden kalktı oğlunun yanına gitti.

- Oğul bir derdin mi var, de hele bana, dedi.
- Yok ana, yerimizden yurdumuzdan olduk canım ona sıkılıyor, diyerek geçitirdi sevdalılığını.

O sabah içini anasına açtı, daha fazla suskunluğa dayanamadı Mehmet. Anası sağdan soldan sordu, bir yanlışlık olmasın, diye. Kızın köyden birileri tarafından istendiğini öğrendi. Oğluna bunu nasıl söyleyeceğini hesapladı ana. Oğulsa anadan haber bekliyordu. Ana bunu bildiği için oğluna olan biteni anlattı.

- Nasıl isteyeyim oğul
- Niye ne oldu
- Gönlü başkasındaymış bizi de rezil etti.
- Yok, ana bunun yalan olduğunu söyle, o kimseyi sevemez. Benim yarım olacak, başkasına yar etmem onu.

Göçer baba bu arada onları dinliyordu ve hemen söze karıştı. Heybetli ve gür sesiyle oğlunu azarladı. Ne boş boş konuşursun, sen de gönlü olmayan birini alıp da ne yapacaksın, git otur yerine. Ahımax adamsın, dedi oğluna. Oğlu babanın bu değerlendirmesi karşısında sustu; ama öfkesinden deliye dönmüştü. Durmadan kendi kendine söyleniyordu. Seni başkasına yar etmem bunu böyle bilesin Zeliha, diye söyleniyordu.

Zeliha'nın evinde durum farklı değildi, babası ve anası Zeliha'ya hakaretler yağdırıyordu. Kime varacaksın söyle, çulsuz göçerlere mi, kimdir, nedir bilmeyiz, gelip köyümüze yerleştikleri yetmezmiş gibi, bir de kızlarımıza göz diktiler. Namussuz, şerefsiz herifler onları bu köyden kovduracağım, görsünler bakalım, diye bağırarak konuşuyordu. Dışarıdan geçenler onların bu konuşmalarını dinliyordu. Kurban bayramının ilk günüydü, köy bir sessizliğe kesmiş, fısıltılı bir şekilde kulaktan kulağa herkes Zeliha ve Mehmet'in çaresizliğe düşen sevdalarını konuşuyordu.

Xelil Emmi muhtara gitti. Göçerleri şikâyet etti ve köyden atılmalarını istedi. Köyümüzde huzuru bozacaklar, dedi. Kızlarımıza, kadınlarımıza göz koymuşlar na-

mussuzlar, diye ardı ardına küfürler etti. Xelil emminin bu sayıp dökmelerinin ardından;

Dur hele, dedi Muhtar.

- Xelil nedir derdin, ne yaptı bu garipler, kime ne zararları oldu, senin kızın Mehmet'e gönül vermiş, Mehmet'te senin kızına, ayıp mı, günah mı, bunda ne kötülük var. Onlar da bizim kanımız, canımız, bizim dinimizden, inancımızdan insanlar. Bu bayram sabahı bu ne iç karası sözler, sığar mı bütün bu söylenenler insanlığa. Sevmenin bedeli bu mu olmalı. İki gencin arasına girme günahıdır.

Xelil emmi duraksadı. Birden saman alevi gibi hırısı söndü. Haklıydı aslında, diye düşündü; ama bir kere söylediğini yutmamalıydı, bu durumdan kurtulmak için zorluk gösterecekti, böylece kimsenin kendini kınamasına gerek kalmayacaktı. Ne kadar göçerlere zorluk çıkarırsa o ölçüde itibarı olacağını düşündü köylük yerinde. Muhtarın söylediklerini dinledikten sonra pişman olarak, biraz da kulağının arkasını kaşıyarak çıktı. Zeliha ise bir köşede ağlamaktaydı. Xelil emmi;

- Susun susun, dedim size, utanmaz kız beni ele güne rezil ettin, git ne halin varsa gör. Gelip istesinler, dedi. Zeliha kulaklarına inanamadı, babasının öfkesi gitmiş, öfke yerine sakinlik gelmişti. Ne yapıp edip, bunu Mehmet'e bildirmeliyim, diye düşündü. Mehmet'se Zeliha'nın istendiğini duyunca dünyası başına yıkılmıştı. Bilirdi kimseye varamayacağını ama babası ve annesi onu zorla evlendirirlerse ne yapabiliirdi. Bunu düşünmesi bile ölümden acı geliyordu ona.

Zeliha o arada evin damına gidip oturmuş, uzakta koyunları otlatan Mehmet'i izliyordu. O'nun eve dönmelerini bekliyordu. Çünkü onunla konuşmalıydı, ona ne edip edip bir haber vermeliydi. Zaman geçmek bilmeyordu Zeliha için. Mehmet'in her adım atışını, koyunların ardından gezişini, bir şahinin keskin bakışlarıyla izliyordu. Derken koyunların başı görüldü, başta kangal çoban köpeği sürüyü getiriyordu. Zeliha koşarak aşağı indi. Duvarın dibinde saklanarak Mehmet'in gelişini sabırsızlıkla bekledi. Bir yandan koyunların çıkardığı toz ve meleşmeleri, bir yandan Mehmet'in yüzünde bin yıllık yorgunluk ve acıyla sürünün sonunda görüldü. Zeliha'yı görünce şaşırıldı, sevindi, aynı zamanda sağa sola baktı ve hemen ona doğru yöneldi. Ne oldu söyle çabuk, dedi Mehmet. Varacak mısın o adama, diye hemen ekledi.

- Sus, dedi Zeliha. Elleriyle Mehmet'in dudaklarını kapadı. Ölürüm de varmam senden başkasına, dedi gülümseyerek.

- Peki n'oldü?

- Babam ona beni vermektan vazgeçti.

- Demek öyle ha, dedi Mehmet. Sevincinden ne yapacağını şaşırıldı. Zeliha'ya sarılmaya çalıştı. Zeliha acele davrandı.

- Bırak bir gören olur, dedi.

- Görsünler, sana olan sevdanı herkes duysun, bilsin istiyorum, dedi.

- Babanı ve ananı gönder bize, diye söyledi. Mehmet duraksadı. Çünkü babası ve anası da Zeliha'yı istemiyordu; ama ne eder eder onları ikna ederdi. Oradan o da Zeliha'nın yaptığı gibi yaptı ve uzaklaştı. Sürüyü eve kavuşturur kavuşturmaz, hemen anasının yanına gitti. Kadın oğlunun şaşkınlaşan yüzüne baktı ve merakla sordu;
 - Oğul ne oldu, nedir bu telaşın, dedi.
 - Ana babama haberi sen söyle, hemen gidip Zeliha'yı isteyin, dedi.
 - Dur oğul o kızı başkasına verdiler
 - Yok ana, Zeliha olanları anlattı, reddetmiş onları varmayacak onu isteyen köylülerine.

Akşamdı, Mehmet'in anası olanları bir bir kocasına anlattı. Yaşlı adam tek söz söylemeden bir sigara daha sardı, karısına kaşla göz arası hazırlanmasını söyledi ve Zeliha'nın evine doğru yolla düştüler. Evin önüne gelince kapının tokmağına iki kere vurdu yaşlı adam. Kapıyı evin büyük kızı açtı. Onları güler yüzle içeri davet etti. Odanın bir köşesine Zeliha'nın annesi ve babası bir köşesine de dayısı oturmuştu. Ocakta ateş yanıyordu. Ocaktaki ateşin yüzüne benziyordu yüzler. Ocağın ateşi harlandıkça yüzlerdeki gölgeler açılıyor, genişliyordu. Yerlerinden doğruldular, soğuk bir ifadeyle baktılar adamın ve kadının yüzüne. Yaşlı adam selam verdi.

- Akşamınız hayırlı olsun, dedi.
- Hoş geldiniz sefa getirdiniz dedi Xelil emmi. Zeliha'nın annesi yerinden kalktı, hemen bir minder getirip oturmaları için ocağın önünde yer açtı misafirlerine. Önce hiç kimse konuşmadı, birbirlerinin yüzüne baktılar sadece. Bir beş dakika bu böyle devam etti. Sonra Mehmet'in babası boğazını temizledi, bir iki zoraki öksürdü. Bu senede ekinlere maşallah bereket düştü, dedi. Herkesin harmanları doldu taşı, diye sürdürdü konuşmasını. Allah herkese yemesini nasip etsin, diye bir duada bulunmayı da ihmal etmedi. Bir yandan da asık suratının asıklığına tüttün dumanını yükleyerek içinin kasvetini atmaya çalışıyordu. Yaşlı adama baktı ki sesine kimse karşılık vermeyecek: bilirsiniz ki biz buraya xayırlı bir iş için geldik.

- Xelil emmi ilk kez dillendi. Biliriz birimiz, dedi. Xayırdır xayırdır, diyerek içindeki isteksizliği o da dillendirmek zorunda kaldı.

Zelihaların evi iki katlıydı, alt katta hayvanların barınması için ahırdı ve üst katta da onlar kalırlardı. Zeliha dışarıda merdivenin başında oturmuş konuşulanları dinliyordu.

İçerde yaşlı adam kendini iyice toparladıktan sonra;

- Allahın emriyle kızınız Zeliha'yı oğlumuz Mehmet'e isterik, dedi. Xelil emmi sessizleşti bir an, sonra içindeki tüm çıkmazları dillendirerek,
- Bakın, dedi. Allahın doğrusu, elimde olsa kızımı oğluna vermem; ama söz benden çıktı, kızım senin oğluna gönüllü, bütün köy bunu bilir, benim belki her

şeye gücüm yeter; ama sevmeye karşı gücüm yetmez. Bu yüzden lafı uzatmayacağım, kızı Mehmet'e verdim gitti, dedi. Kızı verdim gitti, sözünü duyan Zeliha'nın ayağı oturduğu ayakçaktan kaydı paldır küldür aşağı düştü. Herkes dışarıda ne oldu telaşıyla yerinden kalktı. Zeliha'nın merdivenden düşmüş halini görünce sessizce içeri taşındılar. Xelil emmi kızı vermeye vermişti de işi iyice yokuşa sürdü. Mehmet'in babasından isteklerini sıraladıkça sıraladı. Yaşlı adam soğuk soğuk terler dökmeye başladı. Sesini çıkarmıyor bohçada beraber getirdikleri hediyeleri onların önüne koyup, bu şimdilik bizim nişanımız olsun, dedi. Sonrasına bakarız elbette, diyebildi. O gün orada Zeliha ve Mehmet nişanlanmışlardı.

Zeliha ve Mehmet'in nişanlandığını önce duyurmaktan çekindilerse de onların sevdasının önüne kimse geçemedi. Artık her fırsatta birbirlerini görüyor, birbirlerine sokuluyor, birbirlerinin kokusunu arar olmuşlardı. Mehmet Zeliha'yı görecekti, az sonra onu her zamanki buluşma yerinde beklediğini biliyordu. Hızlı hızlı konyunları sürdü. Bir an önce buluştukları yere varmak istiyordu. Zeliha yine her zamanki yerinde bekliyordu Mehmet'i. Onu görünce gönlü bir hoş oldu. Konuştular uzun bir ayrılıktan gelmişler gibi. Konuştukça sevdaları büyüyüp çağıldıyordu. Birbirlerine bakışlarında rehin kalmışlar, ne biri bakışını ondan alıyor, ne diğeri o bakışlardan gözlerini kaçırıyordu. İkisinin de sevdası yüreklerine işlenmişti. Onlar öylece kendilerinden geçmişcesine birbirlerine sokuldukları bir sırada Zeliha'nın annesi yukarıdan ünledi.

- Kız Zelihihaa, neredesin? Çabuk gel işi gücü bırakıp ne yaparsın, dedi. Zeliha hep tetikte beklediği için, hemen bulunduğu yerden koşarak annesinin sesine doğru koştu. Köydeyse hemen herkes, muhtarın dışında, köyün en güzel kızını göçerlere kaptırdıkları için Xelil emmilere kızgındılar. Zeliha'ya sevdalanan diğer delikanlılar da bu durumu bir türlü içlerine sindirmiş değillerdi. Öfkelerinden her türlü kötülüğü yapmaya hazır bekliyorlardı. Onların kabullenmedikleri de, onlar gibi varlıklı olmayan birini Zeliha'nın tercih etmesiydi. Zeliha bu durumun farkındaydı ve o yüzden temkinli hareket ederdi. Onu gördüğü zaman hızlı hızlı yürür, onun yüzüne hiç bakmazdı. Hatta onların kapısının önünde bile geçmezdi. Derken düğün günleri yaklaşmıştı. Bir gün köye askerler geldiler. Muhtara bir liste okuyup gittiler. Bu listede birçok gencin adı vardı Mehmet'le birlikte. Harp çıkmıştı, gençler bu sebepten askere alınıyorlardı. Bu durumu duyan Zeliha'nın içine bir kor düştü, yıkılıp üzüntülere girdi. Yüreğinden bir şeylerin koptuğunu, içine aktığını hisetmişti. Sanki gözlerindeki ışık sönmüş, sonsuzluğa kadar karanlığa düşmüştü. Mehmet'e bu duruma çok içlerlenmiş ama elden bir şey de gelmiyordu. Zeliha ile ilk karşılaştıkları çeşmede buluştular. Mehmet Zeliha'ya baktı, o Mehmet'e bir daha bir araya gelemeyeceklerini düşündüler, bu çeşme başı buluşmalarının olmayacakla-

rı, bu ellerin birbirini saramayacağını anladılar. Zeliha hiç konuşmuyor, arada kolundaki bileziklerini, bir çıkarıp bir takıyordu. Savaşları çıkaranlara, insanları birbirine düşürenlere, dünyayı kan ve gözyaşına boğanlara söylediler. Ansızın Mehmet Zeliha'nın ince beline sarıldı, onun teninin kokusunu ciğerlerinin en derin hüccresine kadar soludu. İlk kez bu kadar içten, ilk kez bu kadar yakın olmuşlardı. Zeliha'nın yanakları kıpkırmızı olmuştu. Mehmet ona sarılmış, bir yandan da onun üzülmemesini, kendini heder etmemesi için güzel sözler fısıldıyordu.

- Bak Zeliha kendini bu kadar heder etme, sayılı gündür gelir geçer, dedi. Bir bakmışsın yanındayım, düğünümüz olmuş ha, öyle değil mi?

- Savaşa gidenin geri dönüşü var mı, ne olacağı belli mi, kaç sefere gitmişse köylülerimiz, dönen olmamış.

- Yok öyle umudunu kesme, her günü yeni bir gün gibi düşün. Bileyim ki yüreğin benim için atıyor, benim yüreğim hep sana atmakta, senin için çarpmakta; ama olaki gider de gelmezsem sakın beni bekle!

- Sus Mehmet sen olmazsan ben yokum, başka biri olmayacak hayatımda. Sensiz gözlerimin ışığı kör, sabahım ölü, güneş bana doğmaz. Gündüzüm neşem seninle var ancak.

Uzun uzun konuştular o gece daha sonra ikisinin de gözleri nemli birbirlerinden ayrıldılar. Mehmet o günün sabahı gidecekti. Bütün evlerde olduğu gibi onun evinde de şivan vardı. Zeliha Mehmet'i uğurlamış ve saatlerdir ağlıyordu.

Günler geçti, acıyla yüklü geceler, hüznün ve gözyaşıyla ıslanmış yastıklarda rüyalarla. Günler geçti, yılları düşürdü takvimler. Tam iki yıl olmuştu, Mehmet'ten hiç haber gelmedi. Ne bir mektup, ne ona dair bir söylenti. Bir gün herkesin gözlerinin yollarda, kulaklarının bir çırtırtıda olduğu gün bir haber geldi. Köy sus pus oldu, çatladı acıdan anaların ve sevgililerin yürekleri Mehmet ölmüştü. Zeliha'nın yüreği taş gibi oldu, kırk kapının kırk kilidinin ardında lal oldu. Yalın ayak dışarı çıktı ve durmadan koştu. Bir yandan ardında annesi, babası, peşi sıra köy meydanına gidiyordu. Köy meydanına vardıklarında çoğaldi bakışlar. Muhtar herkesin yoksul yüzüne baktı önce kederle, sonra düğümlenen sesiyle;

- Bakın acımız büyük ama elden ne gelir, savaş bu ölen de oluyor, geri dönen de, lakin bizim köyümüzde gidenlerden hiç kimse dönmedi, der demez çığlıklar dağa taşa gitti, oradan yankılanıp geri döndü. Kulaklarını kapadı nehirler, gökyüzü karanlığa düştü. Zeliha onca insanın içinden, onları yara yara, onlara çarpa çarpa geldi muhtarın önünde durdu ve muhtarın göğsünü dövmeye başladı.

- Yalan de, yalan de...

Babası koştu kızını muhtarın yakasından almaya çalıştı. O arada Mehmet'in anasının ağıdu duyuldu:

Bir yiğit getirdim yaban ellere

Gözleri bağrımında düştüm yollara
Düşman oldu bütün görenler evladıma
Tutun yarenler sarın yavrumun yarelerini
Bu yaban ellere getirdiğim gülüm kurudu
Verin bana dikenlerini...

Anası ağıt yaktıkça Mehmet'in, insanların yüreği çatladı ağlamaktan. Küçük çocuklar kalabalıkta ağlıyor, koşuşturmalar içinde yere düşüyor; ama hiç kimseye aldırılmıyordu. Feryad-ı figan zamanıydı yarelerde kan durmuyordu. Zeliha bayılıp yere düşmüştü. Anası babası onu ayıltmaya çalışıyor, bu arada köy bu acının içerisinde yanarken bütün evlerin kapısı açık kalmıştı. Zeliha'nın evi de açık kalan evler arasındaydı. Köydeki hırsızlardan biri bu durumu fırsat bilip onların evine girmişti. Orada bir köşede duran sandığa yönelmiş, üzerindeki eşyaları sağa sola atarak, hızla sandığı açmaya çalışmış, sandığı açamayınca da, kırıp içindeki eşyaları ve Zeliha'nın nişanında takılan anahtarlı bileziği de almıştı. Saatler geçmiş, Zeliha'nın anası ve babası kolu kanadı kırık evlerine gelmişlerdi. İçeri girdiklerinde gözleri sandığa ilişti. Zeliha bitkin ve çaresiz haliyle koştu, içinde olan hiçbir şeyi değil de Mehmet'in nişanında takılan anahtarlı bileziğini göremeyince yüreğinin alevi yalın yalın hedenine yayıldı. Bu nasıl bir işti, kim yapmıştı bu vicdansızlığı, oturup sandığın başına ağlamaya başladı. Şafak sökmek üzereydi. Zeliha elinde kilit bakışları donmuş, avucunun içinde tuttuğu mendiliyle sanki taş kesilmişti. Sandık ceviz ağacından yapılmış, önu oymalı, desenli, kilidi açıldığında kapağında şingirtli bir ses çıkarırdı. Şing şing şing... Ve Zeliha sandığın içinde sakladığı ömrünü bu sesin kesilmesiyle toprağa gömmüştü.

Uzun seneler böyle suskun, bekledi. Zeliha hep susu ve hep bekledi.

Gülperi YIKMIŞ

AĞIR

Etamini işleyen el
Nasıl ağırdır iğneye
Sevdaya düşmüş bulut
Yağdırır yere
Menekşe yaprağına
Küçücük damla sürünür
Kelebekleme
Renklerin tozunu
Yutar gece
Ağırlığını taşıyamayan şiir
Yer bulur
Kurbağalama

Fuat DOĞAN

ŞAİRİN ÇIĞLIĞI

baktım ferî sönmüş güneşin
çakallar uluyor yaz gecesinde
gökte yıldızlarda yok
ay uydusu değil
sanki karabasanı dünya'nın
bir haller oluyor güneş sisteminde
ve ben sadece susuyorum
bir silah mermisi ağzında
acının kırmızıya çaldığı kentler
bir çiçek tabiki solmuş
herşey çöl renginde bir dünya
bir haller var dünya'nın döngüsünde
ve ben sadece bakıyorum
buzulların gölgesinde açan
sıcak iklim çiçekleri
hani nerde kaldı bahar yağmurları
ya bu yaz ortasındaki üşümeler
bir haller var mevsimlerin dönüşümünde
ve ben sadece üşüyorum
ne yersem zehir saçıyor damağıma
öpmeye kalkışsam sevgiliyi
buza keser dudaklarım
hani nerde kaldı uykularım
bir haller var sinir sistemimde
ve ben sadece soluk alıyorum
bilmem ki hangisini yazsam
ışkenceye uğrayan boylamları mı
yoksa yönü belirsiz enlemleri mi
olanları kaldırabilecek mi dünya
bir bir kırılırken fay hatları
ve ben sadece titriyorum
sözüm sizedir
ey tüm çağların
en çılgın yaratıkları
bir bedeli olursa bunun
o da tarihin sonudur

Sevim YAĞMAZ

DERSİM

Sistem Dersim'e yaşattıklarıyla sadece insanı değil, doğası da büyük acılar içinde bırakıldı. Her karış toprağına bastığımızda ayağımızın altında kayan bir sızı hissedersiniz. Dokunduğunuz her yaprak geçmişin dokunuşu gibidir. Avucunuza aldığımız her yudum su dillenir, düğümlemler boğazınızda, yutkunurken acılarla örülür yüreğiniz.

Dersim denince akla 1938 katliamı gelir. Sürgünler, ölümler, işkenceler gelir. Munzur suyu, dağları, yiğit evlatları gelir. Dersim yaşadıkları ve yaptıklarıyla dünyaya tanıttı kendini. Az yol kat etmedi. Gün gibi aklımda; Dersimliyim denince akan suların durduğu, Dersimliyim denince kapıların yüzümüze kapatıldığı, düşman gözüyle bakıldığı zamanlar. Dersim acı kaderini sular altında bırakmış gibi görünse de değil.

Dolu olan beyinleri nasıl boş bir küp haline getirip de içini kendi istediğim gibi doldurabilirim diye çırpınıp duruyorlar. Nasıl var edebiliriz yerine, sürekli olarak nasıl yok edebiliriz olmuştur. "Bana eroinden, esrardan suçlu getirmeyin, bırakın yapsınlar. Bana siyasi suçtan adam getirin." Sözü gün gibi hafızalarda. Yaşanılanlar bize, sistemin daha farklı yöntemlerle her alanı etkisi altına aldığını gösteriyor.

Dersim il olarak ayrıcalıklı yanını birçok açıdan ortaya koydu. Bu farklılığını kentleşirken yapmadı. Kendine özgü mimarisi olmadı. Hatta kentte mimari diye göstereceğimiz bir yapı yok. Unutmamız gerekiyor ki bir kentin inşası aynı zamanda geleceğin inşasıdır. Bir düşünün, ilimizin o güzelim doğası olmadığı durumda, kentleşmemiz bizi farklı kılar mı? Bizde diğer iller gibi hiçbir mimarisi, estetiği olmayan beton yığınlarına dönüşürsek... Neden Artvin, Bodrum, Mardin, Safranbolu evleri gibi ilimize özgü yapılanmamız olmasın.

HES projelerine karşı çıkıp, sekteye uğrattık. Neden? Çünkü bu projelerle doğal yaşam katledilmiş olacaktı. Yıllardır süregelen güzelliklerimiz yok olacaktı. Munzur özgürce akmalı dedik. Bu ciddi bir kazanımdır ve insana yakışanda doğayı ve insanı doğru şekilde korumak sahip çıkmaktır.

Bu kazanımın altını çizmekle birlikte, Munzur'un kıyısında kullanışlı her alana ördüğümüz beton yığını çay bahçelerinin de Munzur'la ne denli uyumsuz olduğunu belirtmeden de geçemeyeceğim. Yani birleri yaparken gördüğümüz yanlışlığı, kendimiz yaptığımızda görmekte zorlanıyoruz. Biz yaparsak mübah midir, bu durum nedir, bilemedim.

Bu noktada rol ilgili kurumlara düşüyor. Çünkü yapım izni bu kurumlarda kabul görüyor. Bunun için öyle ciddi şeyler gerekmiyor. Mimarlar grubu kurarsınız, mimarların hazırlamış olduğu her alana uygun projeleri, yapım izni isteyen müteahhit ve şahıslara sunarsınız. Bu projeler doğrultusunda yapım onayı verirsiniz. Böylelikle bir kenti inşa ederken doğayı, tarihi en güzel ve doğru şekilde geleceğe devretmiş oluruz.

İl olarak devletin üvey evladı olduğumuzu biliyoruz. Belediyenin devletin fonlarından gerekli yardımları dahi alamadığını, ama bir mimarlar grubu kurmak, gerekli projeleri oluşturmak ve yapım izinlerini ona göre vermek için devlet desteği gerekmiyor. Nasıl ki kent merkezinde bulunan kırık dökük, yanık izleri içinde kara bir tablo gibi duran kışla binasının o vahim halini görmek ve başka projelere dönüştürmek için devlet desteğinin gerekmediği gibi.

Bütün güzel şeyleri yok eden bu düzen karşısında, küçük küçük adımlarla dönüştürmeliyiz hayatı. Her bi-

Benav EZİM**İSİMSİZ**

rey sorumluluk bilinciyle hareket ederse, ilimiz bize yakışan şekilde gelişir ve deyim yerindeyse, cennet köşesi bir yer olur.

Çevre söz konusu olduğunda da topluma büyük rol düşüyor. Havaaların ısınmasıyla birlikte, kışın hüznü yanından sıyrılıp şenlenecek ilimiz. Buna festival yoğunluğunu da eklersek, atılan iğnenin yere düşme durumu dahi olmayacak. Dersim insan yoğunluğunu yaşadığı bu zamanlarda ciddi bir çevre sorunu yaşıyor; piknik alanlarına, sokaklara atılan çöpler mi demezsiniz, Munzur gözelerinde bebek bezlerine varıncaya kadar çevreyi kirletmek mi demezsiniz... Bu yoğunluk çevreye olan duyarlılık bilincini silikleştiriyor. Dersim'e gelen her birey insana yakışan şekilde çevreyi korumalı ve sahiplenmelidir. Çünkü Doğa ve Kültür Festivalinde çevrenin kirletilmesi kendi içinde ziyadesiyle çelişki barındırmaktadır.

Çevre ve doğa bizim en önemli sorunumuz olmalı. Bu noktadaki çalışmalar mevcut kurum ve kuruluşları, her bireyi yani bütünü kapsamalı. Sadece Munzur aktivistleri'nden, belediyeden beklememeliyiz. Keza bu duyarlılık kentleşmede de yaşanmalı.

Kalkıp gelmek istiyorum.
Uyurken sen,
sarmayan kollarımda,
gördüğün düşün dahi kenarında.
Sakin vücuduna bakıp, oturacağım yüzünün çıplaklığına

Ve kulakların, uzundur duymadı sesimi,
nefesimin sıcaklığıyla.
Alacak bütün, göğsümü yıpratın sensizliği.
Sessizlikle dolacağım içeri,
çığlık çığlığa...
duvar boyu sen olacağım.
Derin bir nefes gibi vücuduma dolacaksın.
Beni bekleyen gölgeleri, sileceğim yanaklarından.
Ve saçın,
kısacık saçını
korkacağım okşamaya,
uyanma diye yokluğuma.

Dudaklarına eğiliyor dudaklarım,
sevdami akıtacak sevdana.

Kalk!

Nasıl bekliyor göğsün beni sevgilim,
görüyorum.
Avuç içlerin arıyor yüreğimi.
Bak ucundayım ayaklarımın.
Uyansan kaybolmam belki...
Yine de korkuyorum,
Midyat'ta uyanmaktan.

Ama uyu.
Korkmadan,
yum gözlerini,
açma.

Avuç içlerin, bulacak yüreğimi.
Saçlarının arasında, düşlerinin ortasındaayım.

İrfan TEMEL

HAMAMLIK ARIF

“Ay geri zekâlı şey!”

Kadın sinirlenmişti yine; ama bu sinir harbinde de haklıydı. Bu kaçınıcı olmuştu. Bir mi, iki mi, üç mü, dört mü, beş...

“Allah belanı versin!”

Gerilmişti iyice; fakat bu sinir nöbetinde haklıydı. Kaç defa demişti ona gelme diye. Bir, iki, üç, dört...

“Bu saatte ne zikkıma geziniyorsun evde!”

Öfkelenmişti epeyce; oysaki bu sefer geceye iyi başlamıştı. Kaç sefer söylenmişti artık yeter diye. Bir, iki, üç...Orta boyluydu kadın. “Pislik, her yere girip dolaşıyorsun birden” Sarı saçlıydı. Yok yok saçlarını sarıya boyamıştı. Saçları tepesinde tel tel dikilmişti.

“Mutfağa sinsi sinsi sinip, yiyip içip defolup gidiyorsun.”

Kadının saçında beş toka vardı. Hayır, hayır dört toka. Biri sinirlenince düşmüştü. Aslında üç buçuk toka; diğeri sallanıp duruyordu saçlarında. Ha düştü ha düşecek.

“Bu saatte hangi cehennemden çıkıp geliyorsun, anlamadım. Yeter artık!”

Gözleri siyahtı kadının. Olur mu? Bu saatlerde siyah, gündüz ela, akşama doğru kahverengiydi.

“Dövsen dövülmüyor, sövsen anlamıyor, ne pis bir şeysin sen”

Kısa burnu, kısacası estetik burnu ile burnundan soluyordu kadın.

“Ah ah zamanında önlemimi alsaydım, bu saatte içeriye girer miydin hiç!”

Ya o dudaklar. Kıpkırmızı, yok mosmor, hayır bembeyaz. Kadının dudakları sinirden sürekli renk atıyor, titriyordu.

“Bu gece son gecen. Defol git bu evden” Ya o beyaz askılı bluzun içindeki dimdik göğüsleri. Hayır, hayır sinirden kalkıp inen göğüsleri.

“Bir daha yatağımın ucuna bile yaklaşamayacaksın, pislik şey” Pijaması, maviydi. Paçaları katlanmış mavi bir pijama.

“Dün gece, bacağımdan girip vücudumun her yanında gezindin yine .Şu komşular yanlış anlar diye çığlık atamadım. Mikropsun sen mikrop!”

Küçük kalçaları vardı kadının; ya da kalçaları kordudan sinmişti bedenine. Dört atıyordu belki de. Bir, iki, üç, dört.

“Utanmasan her gece koynuma gireceksin. Yediğin içtiğin zehir ola, zikkım dola bedenine”

Ayağındaki siyah terlik, otuz sekiz, bilemedin otuz dokuz numara. Aslında ayağında bir terlik, elinde bir terlik, bağırıp duruyordu kadın. Karşısındakine terliği sallıyordu.

“Bunu kafana yersin; âmâ nafîle. Yarın gece yine çıkar gelirsin.”

Kadın artık çaresizdi. Öfkeliydi, sinirliydi, nöbet geçirir gibiydi. Evde gezinen hamam böceğinin karşısında...

Zil çaldı.

Bir terlik kadının ayağında, diğer terlik ise elinde kapıyı açmaya gitti.

“Kim o?”

Kim olacaktı ki kocası. Tam bu saatte çıkar gelirdi eve. Gecenin binbir derdiyle. Kadın seke seke kapıyı açtı. Elindeki terlik, alınıdaki ter ile.

“Yine hangi cehennemdeydin!”

Adam bu lafı sanki duymamıştı. Aslında duymuştu da duymazlıktan geliyordu. Asıl mesele her gece aynı söz ile karşılandığından, tepkisini yitirmişti adam.

“Şu ayakkabımı dışarıda çıkar ve yerine koy, pis herif”Adam bu sözü beklemeden aynı şeyi yapmıştı zaten. Tekrarlanmıştı işte. Her seferinde aynı söz. Bir, iki, üç defa mı? Yok. Bin, iki bin, milyon...

Gülperi YIKMIŞ

DOĞUM

Minyon kadınlar

Miyop gözleriyle

Aşk yuvasına daldılar

Biraz çamur

Biraz hamurla

Hayatı dağladılar

Söz eksilten

Güz çoğaltan yalnızlık

Salıncağa dönen yuvayla

Leylek gagasından ekmeğe çaldılar

Aşka deli gömleğini giydirip

Suya bıraktılar

Annelerinden aldıkları sütü

Yavrularına sağdılar

Yılmadılar

Doğurdular

Doğurdular

Kendinden olanı

Tanıyamadılar

Minyon tipliydi adam. Arife tarif gerekmez. Adı Arif'ti işte... "Üstünü başını çıkarmadan gezme evde," Adam kapının önünde çoraplarını çıkarmış, ayakkabının içine koymuştu. Kadının cümlesinin ilk harfinde banyoya yönelmişti. Kaç defa tekrarlanmıştı bu sahne. Bir, iki, bin, yok milyon. Minyon tipli Arif, her gece bu saatte eve geldiğinde tarifeleri bire bir uyguluyordu.

"Bir günde eve erken gelsen, benimle sofrayı kurup, kaşık atsan pilava, ölür müydün mikrop herif!"

Arif herifi! Bu cümle ile bitmeden sıcak suyu açmış, ayaklarını bir güzel yıkıyordu. Hamam böceği de kapı çaldığında saklandığı yere atmıştı kendini.

Kadın adama söylenmeye devam ediyordu,

"Banyodan çıkınca git zıkkımın kökünü aç, zehri al koy sofraya; ama dökmeden ye! Tabakta kalan zehri ekmele iyice silmeden kalkma o sofradan. Ben uyuyorum artık. O hamam böceklerinin korkusundan, ranzanın üst katına yerleştim. Hey kime diyorum, etrafı ıslatma, o hamam böcekleri bu evden senin yüzünden gitmiyor. Hey herif!"

Adam üstünü çıkarmış, midesi guruldamaştı.. Dolapta ne bulacaksa, yine kahvaltılık işte. Ocaktaki çayı ısıttı ve zıkkımlandı zehri!

Mutfağın ışığını söndürdü. Kendisi önde, hamam böceği deliğinden çıkarak arkada, salondaki kanepeye yürüdüler. Adam sigarasını yakıp dumanını üflerken, hamam böceği yatağın başucuna gelmiş, uykuya hazırlanıyordu. Tarifsiz arif, ışığı söndürmeden yatağa uzanırken, hamam böceği düş görmeye hazırlanıyordu. Kadın ise içerden bağırıyordu:

"Şu ışığı kapat, ışığa gelir o pislikler, pis herif!"

Bu kaçınıcı ışığı kapatmasıydı. Bir değil, bin değil, milyon değil...

Değil işte değil. Hamam böceğine değil, Arife, bağırmasıydı kadın.

Gecenin bin bir derdiyle...

Kadın: Kadın İşte

Erkek: "Arife Tarif Gerekmez" İşte

Hamam böceği: Tarifsizdir İşinde Gücünde

Benav EZİM

DÜŞÜNMEYE KARŞI DÜŞÜNME

Düşünmeyle beraber var olan insanlık tarihi, düşünceye ve düşünmeye övgünün tarihidir aslında. En kötüler düşüncesizlik meyveleridir. Düşünebilmek bu aciz varlığın ilk devrimidir bence ama bu devrim doğaya karşı yapılacaktır. Çünkü o düşünebilmekle gezegenin ciğerlerini dumanda boğarak kapkara bir varlık tarihi yazabilmiştir. Çünkü düşünmek, en büyük katil olma hakkını ve misyonunu elde etme demek olmuştur. Çünkü düşünmek, en büyük hapishane, en büyük gardiyan ve yargıç olabildiğini sağlamıştır.

Düşünebilmeden önce ki varlıkla sonrası yabancılaşır artık. İnsan ne başladığındaki yerde ne de şey'dir. İlk önce düşmandır, doğa anasının koynundan kaçan hain evlattır, yabancıdır. Doğaya hükmederek yaşamayı seçmiştir. Kısaca kendini etkin bir şekilde – temelde doğanın zorlamasıyla- var etmiştir.

Tarırlar yaratır, sonra diz çöktürür onlara. Birbirlerine düşürür, yok ettirir. Ve tarırlar –kimin kimi doğduğu belli olmayan- bu insanları bırakıp, çekilir dağlarına, mağaralarına. Ama o gün bugündür kehanetlerini bekleyedurmaktalar. ' Aç olacak, doymayacak, hiçbir şey doyurmayacak ve yok olacak'

Bir sürülük organizasyonu içinde varlığını baki kılacak insan, zamanla çeşitli kurallar, hükümler, yasalar yarattı kendine. Sözlü, yazılı levhalar astı üstüne. 12' den sonsuz bir sayıya. Başlar duvarlar, demir dövmeler, yangınlar. Kan ve gözyaşıyla çevirir bulduğu tekerleği insanlık. Gücün haklılığında coşar da coşar. Keşfedilmemiş bir karış toprak bırakmaz. Namlusundan dışarı fırlamıştır artık, gittiği tek bir yön vardır. Yok etmek her şeyi, kendi dâhil.

Durup düşününce anlıyor insan, ne kadar küçük ve önemsiz olduğunu. Bütün bu var oluş mekanizmasında kendisine kimsenin yer ayırmadığını, bir yerlere sıkışma gayretinde yitip gittiğini. Hep durup düşününce anlıyor insan, çünkü durmadan göremiyor, düşünemiyor. Fiziksel bir durgunluk mu bu? Her ne şekilde olursa olsun, durgun bir anı var mıdır varlığını?

Toplumsal değişimin, gelişimin durdurulmayan ivmesinde, insan nerede olduğunu bilmek için durmak gereğini duyuyor işte, hareketli olan sağlam basmaz mantığıyla. Neyse durup veya durmayıp, düşününce daha başka şeylerde anlıyor insan. Kendisine ait yabancı şeyler de oturur karşısına ve konuşur ondan gelip, ondan olmayışları. Yani bazen insan kendisini düşününce, hiç tanımadığı birileriyle de karşılaşabiliyor. Bir Ben'e indirmeye çalıştıkça çoğalıyor kendi. Kendisinden öyle çok kendisi ürüyor ki korkmamak mümkün olmaz. O kadar çok kendisini, şu tek bedenine sıkıştırmış olmasına hayranlıkta duyabiliyor.

Zehiri zehir yapan nasıl kullanıldığıdır. Ne çok zehir vardır, sevmeye dair. Bağımlı ve tiryakisiyiz onların. Sevmek gelir, oturur ve en büyük gardiyan olur benliğimizin. Damıtılacak bir özgürlük çıkmaz artık en bize ait bilincimizden.

Sonra bir bakar ki, hiç bilmediği bir yere gitmiş, karmaşıklaşmıştır teklisinde. Durup düşününce, düşünüp durmaya yollanmış ve dizginlenemez bir nehir olmuştur Ben coğrafyalarında. Düşünüp durmaktadır artık, bütün gerçekçi ağızların fazla düşünmeyin! uyarılarına rağmen. 'Her şeyin bir sınırı vardır, kabullenin' lerin doğruluk ağırlıklarında ezilirler, bazen sadece çalışırlar. Bu barajı geçince tüm doğrular bulanıklaşır, değişir. Doğrular elbisesini çıkarınca bir baskı olur ki savunma mekanizmalarını dörtnala koşturur, şaha kaldırır. Ama doğrusuz ve yarına alternatifsiz bir yaşamın başlangıcıdır hemen sonrası.

Uçmaya niyetli, ama uçup uçamayacağını bilmeyen küçücük bir kuştur yüreği. Titrer durur gökyüzü mavisinin derinliğini hissettikçe. Durur, titrer... Ama bilir artık, tutamaz onu 'arzin cazibesi', tutamaz devasa ağırlıklarıyla şu prangalar. Başlamıştır artık o dökmeye, kırmaya, yıkmaya, terk etmeye, reddetmeye, yadsımaya tüm dış belirlenmişleri. Başlamıştır artık bataklıklardan, ateşlerden, denizlerden geçmeye, çelişkilere uykusuz kıvranmaya.

Lizge ÇETİN

UNUTUŞUN YANILGISI

Sırtımı versem
Bir ormana
Hiç konuşmamış
Hiç susmamış
Her daim bir uğultu...

Hep aklımda o soru, bir silsile gibi gece gündüz bilmeden yürüyorum. Kayıp bir şey olmalı herkesin hayatında. Sırtının ortasından ince bir ip çekilir gibi, onu yalnızlığa iten bir şey. Onu sorulara itip aslında saniyelerle tükenen bir gerçeği ondan çalan bir şey...

Dönüp aynı yansımada boğulduğumda, onu gördüğüm her anda, bir susmayla geçiyor ömrüm. Havada bulut, yerde toz, az ötede kocaman insanlar. Büyüyorum. Oysa vakit bir ustura kusursuzluğunda tiz ve temiz, acısız fakat kanatırken inanmak çok ta ayıp sayılmazdı. Gidiyorum.

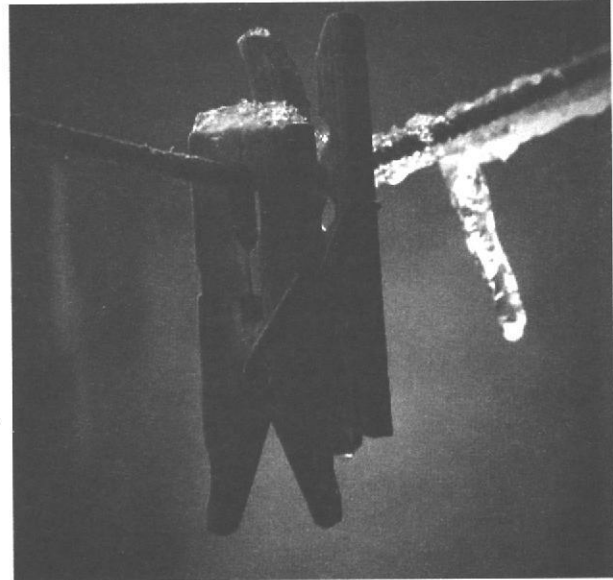
Bir ırmak derinliğinde hazırlanmış sonlar düşünüyor insan. Oysa öyle değil hayat. Pürüzsüz, iki kez düşünmeye yer vermeden. Öylesine yüzeysel oluyor aslında bizim derinliğine düşündüğümüz gerçekler. Düzleştirdiğimiz, maviden sise döndüğümüz bir duvara kapanıyoruz. Her söz gerçek, her gerçek bir yalan bu zihnin içinde. Unutuyorum.

Gitmeyi aklına koymuş bir varlık, tam da durduğu yerde, baştanbaşa mutsuzluğuyla erirken, dünya bir kalmalar diyarım diye bas bas bağıyor. Yürünen her yol, düşülen her nehir bir arınış olsa bize, kirlenmeden gizlice kalırım diyorum.

Yine de avuntu çok uzak, çok yalancı bir ses. Duvarları karartıp bir soğukla konuşuyorum. Ey ısınanlar, ısıtanlar, güneşi özlüyorum!

Bir ezgi gibi içimde eskiyen gitme arzusu, her tınıda biraz daha boğarak uzaklaşıyor. Ben durduğum limanda, gemilerin telaşını ve çocukları düşünüyorum. Ve bir daha hiç mektup yazmayacağım insanları. Ve aslında hiç yazmadıklarını... Bu ömrüme işleyen düş alıp götürse beni, eriyorum!

Şimdi diyorum, tam şimdi bir su gibi dökülsek taşlara. Filinta gölgeleri gizleyip içimize unutsak... Unutmazsak aynı halkanın ateşi yakar bizi. Unutursak, yenden ve hayatı ezberlemiş gibi yürürüz o apayrı, ama hiç uzak olmayan yollara.

Fuat DOĞAN

DAHA BÜYÜMEDİM ANNE

kollarımda bilincini yitirdiğin an
soğuk bir titreme alırdı bedenimi
ellerini avuçlarıma aldığımda
öksüzlüğü yaşadım anne
tıp çaresizdi
tanrı bildiğini okuyordu
payıma düşen sensizlikti
ama ben daha büyümedim anne
sensizlik ağır gelir bana
değerli ustad söylemişti
"yokluğun cehennemün öbür adıdır"
bunuda ben yaşıyorum anne
sessiz bir çığlıktır ağlayışlarım
göz yaşlarımı bir sen görüyorsun
ben daha büyümedim anne
artık hangi kapıyı aralayacam
kapıyı aralasam bile
kim soracak açlığın var mı diye
ben daha büyümedim anne
özlemin kanatır her yanımı
haylazca çekip gitmelerimde
kim gitme diyecek anne
üşürsem kimsesiz sokaklarda
hangi yıldıza sığınacam
yaşıma başıma bakma
ben daha büyümedim anne
öksüzlük ağır gelir bana

Ahmet CEMİL

SERÜVEN

sen gidince:
yağmurlar soyunup gitti / kıyılarımdan
geriye kumsal bir ıslaklığın
ellerime dolanmış
kumral kızıl saçların kaldı

sen gidince:
üşüdü ellerindeki sıcak ellerim
tadı kalmadı kaldırımlardaki yalnızlığın
kaybolup gitti tılsımlı sıcak şiirler
dudakları kurudu toprağın

sen gidince:
yüreğimde zincirlerinden kurtulan
soğuk karanlığı ısıtan hançer bakışların
örtbas edilen sözlerinden geriye
ayrılığı saklayan gözyaşları kaldı

sen gidince:
yıldızlar sönüp gitti birer birer
boranlardan kan yağdı düşlerime
geriye bulut gibi ağaran gençliğim
ve anlamı yitik sensizliğin kaldı

Kenan TOSUN

BİR AVUÇ HÜZÜN BIRAKTIM GÖKYÜZÜNE

Sıradağları saran bir bahar gibiyim
 Buluttan düşen ilk damla gibi
 Toprağa düşen katreler misaliyim
 Yeni bir ateş yakıyoruz daha kor
 Bir umut geçiyor içimizden
 Gülüşlere hapsolan.
 Ve yılların ötesinden
 Sana biriktirdiğim hasretten geliyorum
 Demirin taşın özünden
 Gecenin rüzgarın uğultusundan
 Şiirin ve sözün özünden
 Güneş bulutlu gözlerine
 Bedenini sarmaya başlayan
 Saçlarına konmaya geliyorum
 Gül ve aşkı biz biliriz
 Niye hep yasak meyve bize
 Ay ışığı' da ister tenimiz
 Güneşte bizde ısır ay' da
 Isıtır elbet toprak bizi
 Sokak ayağa kalkar yürür
 Söz hükümsüz hüznün bile karalar bağlar
 Dudaklarımızda eylem kuşları uçuşuyor havaya
 Ve sınırsız düşlerimizde boğuluyor sabah
 Kırmızıyı kuşanıp
 Senin eşsiz kollarına koşuyorum
 Ey yüreğimin sevdası
 Seni her nefeste özledim bugün
 Gözlerine bakamadığım her an her saat
 Hüzünlerin sarhoş havasını içtim
 Soğuk cama hasretin mührünü vurur parmak uçlarım
 Ve sesim boğulup kalır dört duvarımda
 Bir bıçak gibi indi sensizlik damarlarıma
 Damarı kesik ırmakların akışına kapıldım
 Gelin dilinde hasretin türküsünü söyler oldum
 Türkülerin damarı kesik sözlerine aktım
 Biliorum uçsuz bucaksızdır benim sevdam
 Dokunsam güller açarım
 Dokunsam yele kapılır savrulurum
 Dokunsam sesim sesine karışır çığlığa dönüşürüm
 Bir avuç Şiir bırakıyorum geriye ve bıçak gibi acı bir sevdalı yürekle
 Sen acılarımı bir gece yarısı kabusunda seyrede dur
 Ben gökyüzündeki ışıklara teslim oluyorum
 Ve üstelik sadece kendimi kökümden keserek..
 Gülüşlerin dökülsün bedenime..
 Bir avuç hüznün bıraktım gökyüzüne/Bir avuç tebessüm....

Yusuf CENGİZ

GERİDE NE KALDI?

Yıllar yılları kovaladı. Bir ses veremedik yine de. Otuz yılı aşkın bir çatışma ortamından sonra köylerimizin büyük bir kısmı boşaltıldı. Nüfusumuzun çoğu gitti azı kaldı şehrimizde. 165 bin olan nüfusumuz 80 bine düştü. Tarım ve hayvancılık ilimizin en büyük geçim kaynağı iken bitme noktasına getirildi. Yılların esnafları bir bir iflas etti. Yarına güven veren, toplumu kendi iç dinamiğiyle çeviren hemen hemen hiçbir şey kalmadı.

Şehir merkezini besleyen köyler boşalınca, il merkezi de 25 bin nüfusuyla bir belde konumundan öteye gideemedi. Kabuğunu kıramayan şehir her yönüyle kabuğun içinde kaldı, köreldi. Küçük yatırımlarsa yarına umut olma bakımından yeterli olamadı. Geçmişte zamanının büyük kısmını kepenk kapamak zorunda kalan esnaf, bir türlü kendine gelemedi.

Ya köyler, ya köylerimiz? Köylerimiz ki şehrimizi besleyen can damarıydı. Şehre geliş gidişlerinde adeta can suyu verirdiler esnafımıza, ama köyler boşaltılınca, şehrin de adeta suyu çekilir oldu. Eğitim, her geçen yıl geriledi, insanlar çocuklarına daha iyi eğitim aldırabilmek için büyük şehirlerin yolunu tutar okudular. Şehir, adeta öğretmen yetiştirme merkezi oldu. Acemiliklerini burada geçiren öğretmenler daha sonra başka yerlere tayinilerini aldırınca, bir türlü donanımlı öğretmen yüzünü görmez oldu. Kenan Güven zamanında il dışına sürülen yerli öğretmenler de gidince Dersim'deki eğitim taşıma suyla döndürülmeye çalışılan değirmene döndü.

Organize Sanayi Bölgesi olmayan tek il durumundayız. Bölgedeki savaşın bitmesi, ilimizin ekonomi ve sosyal sorunlarının çözümü için önerilerimiz olacaktır elbette. Mevcut anayasa günümüzde ülkenin ne ekonomisini ne de sosyal yapısını karşılayacak durumdadır. Son on yılda yapılan anayasa değişiklikleri yeterli olmadığından bugün Türkiye'de yaşayan memurlar, işçiler, işverenler ve çeşitli

inanç ve kimliğe sahip halklar yeni bir anayasa beklentisi içindedirler. İktidarın önündeki en büyük ve önemli sorunu meclisteki iktidar partisi, anamuhalefet ve diğer siyasi partilerin ortak bir uzlaşma oluşturarak ülkenin can alıcı sorunlarını çözme noktasında birlikte hareket etmeleridir. Bunun sağlanması içinde cezaevinde olup halkın oyu ile seçilen milletvekillerinin serbest bırakılması gerekmektedir.

Mevcut anayasanın değiştirilmesi tüm halkın ortak talebi olup, demokratik açılımın olmasının AB normlarına uygun ve ülkede yaşayan Türk, Kürt, Çerkez, Laz ve tüm azınlıklarının kendi dillerini, kültürlerini ve inançlarını özgürce kullanmaya olanak sağlayacak Türkiye'de yaşayan tüm insanların bir arada yaşamasını pekiştiren bir anayasa yürürlüğe konulmalıdır.

Bütün kaygılardan kurtulmak, yarına inançla bakmak, zamanın tutsağı olmadan, güzel Dersim doğasında özgürce gezmek en büyük beklentimdir. Her biri bir köşeye sürülen insanlarımızın, gittikleri yerlerde çektikleri sıkıntılar, roman oldu, film oldu. Bu bir kader olmamalı bizim için artık. Hep sürülen, hep potansiyel görülen, okudukları okullarda ilk gözlerin izledikleri insanlar olmamalıdır. Ve Dersim kültürü, inancı yaşama biçimiyle özgün olduğu anlaşılmalı, diye düşünüyorum.

İffet DİLER

HARFİMİ UNUTANLARIN CÜMLESİYİM

EKSİK YAZILMIŞ İSİMLER NÜFUS KÂĞIDINDA

“benim Fâtımât-üz-Zehra'nın oğlu;
benim kadınların ulusunun oğlu...” İmâm Zeyn'ül Abidin

dil;

aşktır aldatır ve yerden kaldırır...
ağlama diye bağırır kadına... ağlama...
yürüyüştedir dil
dur der birileri dur durun gari
seslere karışır site yöneticisi
bayrak diker fuar yollarına

dildir başkaldırır

biri öğretmeye kalkar
durmaz dil adımdır ölüme karşı

dil denizdir
her mayıs direncimizi büyüten
dil ibrahimdir, mahirdir, ulaş ve hüseyinin komşu-
sudur cemgilin kurşunları
dil unutmak ve yoketmektir insani
yeniden doğurmaktır tüm ayrılıkların bedeli
dil federasyondur
illegal olmaktır dil

evrim alataş'ın evsivasıdır dil...
damlarda yeni ölümler peş peşe
evrim duvarların boyasını elle söktükçe
omuzundan martılar
dil!..dil!..

şair ve şairdir
tedirgin güvercin arkadaşların kaldırırma düşürülü-
şüne bakakalmaz bu sebeple

dil ebabil kuşuna benzer
tutunamaz hiç bir duvara
setleri devirir munzur'da
inançtır, kültürdür sözün hasında

dil dile kadar kıvraktır insafsızca döker gider taş-
larını
bir kadının suya değer acısı
17 yaşında yeğenini bırakmıştır
anlatıp anlatmamakta kararsızdır

dil yabancıdır birbirine yakın, anlayışsız herkes ka-
dar
acımasızdır cemil paşanın köşkünde geceleyn a-
pansız kapısını çalanlar

köydeki kadını tenceresini toplarken yakarlar
tepede oğul ve kocadır gözleri

dil sürgündür mehmed uzunun bohçasında
sonradan akla gelir ne olsa
hamravat kurşunla düşer musluklardan
kaniya çirikan boştur bugünlerde...

dil rahman ve rahimdir
yetimlerin başını okşar

dil kadimdir tüm dinler gibi kına yakarak sıyrılır
dügünlerden dayak yemiş erkeklerin bekçisidir dil...

izmirdir symirna olmayı bildiği kadar gerzedir tim-
lerin sıraya dizdiği

kadın kentidir dil diyari bıkr dendiğinde döner bakar surlar oy giresuna

dil abecedir harfleri tamamlanmamış yasaklara kapalı
özgürlük dökülür cahit sitkidan
öyle çapkindir serçeler sait faiki kiskanir yedi tepenin konstantini

oy be malçoçoğlu şangırtıları...
merlin saat:20.00'de

dil tercandır şelalesinden kayısı sokaklarına kadar eskişehirdir

dil heykel, resim ve hainliktir kültürün turizme verildiği
dil bakanlıktır...kimileri sağa kimileri her yere bu yüzden şaşır artık marks...

bir çatıdır tutturmuştur dil
kendinden ayrılamayan cemaatten olamaz olsa olsa asansördür dil kraliçe sınıflarından bozma...
dario moreno gömülmeyi beklemektedir rum basamaklarında...
ermeni dokumaların yasağıdır dil...
sari gelin türkü olmasına türküdür
söyleyen ilk kimdir "hayig"...

dil "tertele" kıyımında guguk kuşlarını yok saymaktadır
mayıs üzülür çocuklarına temmuz kül yangınlardan perişan ...

arkadaşının yanında kusmuk içinde salya sümük bozguna uğramaktır dil bukowskiden medet umup taşlanmaktadır
sarhoş sünger kelimelerini sevmemektir dil...

her suya düşüşte intihar beklentisi içindeki sevdiğine üzülmeğe oysa diye konuşmaya başlayıp yitirmektedir

dil köydür, başkenttir, sokaktır, mamaktır, 5 numaralıcezaevindir dil...çıkınca dışkılı yemek artıkları gitsin ister takma diş yaptırır hiç gerek yokken o kadar sağlamdır dil...

dil tekeldir, direniştir...
kıpır kıpır camlar
canlar gelin bir olalım diyebilme şansısır dil...

seni seviyorumun zazacasıdır dil...
baba kalinihtah kardiyamu iç çekişidir yatakta sezdirmeden boğulmaktır dil
hürmetle koklamaktır ağzın kenarından içlerinden öpmektir utanmadan edepsizliktir dil
bak bakım yaptırırım sen geleceksin diye saçlarıma gözlerin gözlere değmesidir hatırla anımsa...
tereddüt ve kuşkudur
kara güldürüdür tüm bu yazılanlar inanmayın a dostlar...

kesip çocukların saçlarını meşe çorbası içirmektedir kana kana yan yana yanarak delirmektir iğdiş edilen evinde toprağa palamutları gömüp bekletmektir korkusunu...

hasret gültekin, asım bezirci, metin altıoktur turnalar sevsin sizi alevim...

dil ali'dir...
medet!..
"serçe kuşu"

sabah annesinin kendini astığını görmek ve anlamamaktır dil...

dil kütahyadır, bergamadır, kayseri ve konyadır hızlı trenlerin kalktığı...beleş merhabalara koyun gibi gitmektir dil halikarnas balıkçısı dururken can yücelin mezarını kırıp dökmektir...

dil incirin dibini kurutur insanın omurgasında sorgu sualdir dil bozguncudur ara açar barıştırır borsaya tavan yaptırır

birinin akrabası
satar geçmişİ
dille...

cambazdır dil ipte yuvarlanır
yağda ayak koyar ardadan medet bekler
başkasına kaçır
gönül yorar
kırgınlıklara kırbaçtır
arabadan ikinci ele göz süzer dil...

dil uludere'de çocuktur...
dil göze dağdır!..
dil...
dil...abladır
alayı gırla...
umuru olmayan saatlerde göz göz olup
arkasını dönmektir sonra

dön...
dön sitemden!
bak hayat ne güzel...
erdal ölmemiş yaşıyor?..
çiçeklenmiş gülüşler...

“ elleri bir buluttur ki yağmurunu yağdırır, faydası her yanı kaplar; herkese ihsanda bulunur;

toplumlar borçlanınca, odur yüklerini taşıyan; onları kurtarmaya azmetti mi, yokluğun kapısı eşiği bile ona karşı genişler, açılır gider. ”

farazdak sekizinci yüzyıl dendi kaside yazıldığında iyiliğin yüreğine.

dil munzur'un ateşi suyla yanmakta!

Derleyen: Ahmet CEMİL Kaynak Kişi: İpek KALKAN

ELİF

dendık bada mı bada
mursa şİ eskeriye ame
mı sera vİle tada
tada tada rınd tada

vaji vaji vaji
ez derde ho kamira vaji
derde mı henke girano
ji thole şİr u piaj'i
hak u taala hazuru serde niaro
pi şİyo paxde ju lajira biyo raji

elif mişte xıran cameverde
distarya birmu şene meke
kamke mı sera yeno birmu
goste niero kariya laji

vaji vaji vaji
ez derde ho kamira vaji
derde mı henke girano
ji thole şİr u piaj'i
hak u taala hazuru serde niaro
pi şİyo paxde ju lajira biyo raji

Fuat KAPLAN

MAYISTI SOL YANIMIN KUDURMA VAKTİ YANI

Mayıstı, gün öpücüksüz başlıyordu
Bademler güneşi emzirirken yapraklarına
Dilimde sularla söyleşen bir şiir
Gözlerimde baharı üstüne giyinen o kadın
Aşkın takvimlere sığmayan kıyılarında yolculuklara başlıyordu

Ey, mevsimleri çıldırtan mor menekşem
Sözcüklere sığmayan yanım
Kıvılcım tutuşması bir yürek sofrasında nereye baksam
Bulutları tutup yanaklarından
En yumuşak yerine yüreğimin
Yağmur olup akıyorsun

Mayıstı sol yanımın kudurma vakti yani
Derler ki, her aşkın infazı gönül tutulmasıyla başlar
Ben ki, aşklarımı ayrılıkların ağında ördüm
Sözcük sözcük taşıdım seni
Adını ezberlettim ayaklarıma dolanan haylaz çocuklara

Söyle bana Sevdacan
Arzularla bir gölün kıyısına inmiş
Mor sevişmelerin hatırına
Gönüllerde çığlık sularda sonsuz olmuş
Yürüdüğümüz yollarda rüzgârın sesine dolanıp
Gecenin karasına savrulmuş
Ay ışığında tutuşup yıldızlarla çoğalmış
Dağların göğsünü yerinden oynatan
Tanrısız bir sevda gibi düştüğünde içime
Biz kaç kişiydik, kaç kişiydik biz küçüğüm

Ey Sevdacan
Dağlardan bir ceylan inerken ırmak boylarına
Geceyi aydınlatan bir yıldız gibi düştün ömrüme
Bir silahşor gibi kuşanıp geldim sana
Gönül tutulmamın yakın çekimi Mahru can
Sana karışmak, teninde ıslanmak zamanıdır şimdi

Torné QERECE

ANILAR (III)

Klamén Gundé Kaştun'a Me

BARAN BARÍ TENEW TENE

Baran barí tenew tene,
Vana reçe mn u tene.
Çum ke yara xwa bibinim,
Bexté minra malda tune.

Zerî zerî zeriya kéyi
Eşqé dilé xwa yî minde.

Baran barí herd sil nebu
Hestré çavé min jua nebu
Çumke yara xwa bibinim
Bexté minra malda nebu

Zerî zerî zeriya kéyi
Eşqé dilé xwa yî minde.

Bıgorîn:
Mencolik mala meda
Mencolik mala meda, tencolik mala meda. (2)
Çum neçum bave neda, çum neçum bave neda(2)
Bavé da biré neda, bavé da biré neda (2)
Ber déri bume bela, ser xéni bume qeda (2)
Xér gune uştîy dé da, xér xete uştîy dé da (2)

Kılama Buka Elif:

Can cemed ket pençeré
Can cemed ket pençeré, can véran keté pençeré (2)
Can o lauk, can şu lauk, can rahmano li ber déri da can
xortno ji wera silavik.

Cam firand pé xençeré, cam mi firand pé xençeré (2)
Can o lauk, can şu lauk, can rahmano li ber déri da can
xortno ji wera silavik.

Can cemed ket kaniye, can véran keté kaniye (2)
Can o lauk, can şu lauk, can rahmano li ber déri da can
xortno ji wera silavik.

Cam mi firand panîyé, cam min firand pé panîyé(2)
Can o lauk, can şu lauk, can rahmano li ber déri da can
xortno ji wera silavik.

Nakarat kısmı bir solukta söylenir. Pek kimse bunu bece-
remezdi. İş oraya gelince herkes buka Elif'e bakar, O da
nakaratı istahla söylerdi.

Aldı desmal sor:
Hivik derket ezmanan ezmanan

Hivik derket ezmanan ezmanan, Téw dilo ha dilo ezma-
nan ezmanan
Govend geri li xozanan xozanan Téw dilo ha dilo xoza-
nan xozanan
Ketimé desté nezanan nezanan Téw dilo dilo dilo neza-
nan nezanan

Hivik derket ser pozan ser pozan Téw dilo ha dilo ser po-
zan ser pozan.
Govend geri li çirpozan çirpozan Téw dilo ha dilo çirpo-
zan çirpozan.
Ketimé desté van qızan van qızan Téw dilo dilo dilo van
qızan qızikan.

Hivik derket her deré her deré Téw dilo ha dilo her deré
her deré.
Govend geri li béderé béderé Téw dilo ha dilo béderé
béderé.
Ketim desté vé yaré te yaré Téw dilo dilo dilo vé yaré te
yaré.

Ya dın

Bostano zer loviyo
Bostano zer loviyo meymano meymano
Bostano zer loviyo dayké wez heyrano
Loviyo hew hewiyo dayké wez heyrano
Loviyo hew hewiyo dayké wez qurbano

Bostano zer qerpuzo meymano meymano
Bostano zer qerpuzo dayké wez heyrano
Qerpuzo dendik dûzo dayké wéz heyrano
Qerpuzo dendik dûzo dayké wéz qurbano

Bostano zer xiyaro meymano meymano
Bostano zer xiyaro dayké wez heyrano
Xiyaro dendik çaro dayké wez heyrano
Xiyaro dendik çaro dayké wez qurbano

Bostano zer bîbero meymano meymano
dayké wez heyrano dayké wez heyrano
Bîbero dendik zero dayké wez heyrano
Bîbero dendik zero dayké wez qurbano

Weka dînî:

Sere malan darik lé lé darik lé
Seré malan darik lé lé darik lé
Biné malan darik lé lé darik lé

Her malék da yarik lé lé yarik lé
Her malék da yarik lé lé yarik lé

Seré yaré şarik lé lé şarik lé
Seré dosté şarik lé lé şarik lé

Seré malan tûkık lé lé tûkık lé
Biné malan tûkık lé lé tûkık lé

Her malék da bukık lé lé bukık lé
Her malék da bukık lé lé bukık lé

Seré buké kofik lé lé kofik lé
Seré dosté kofik lé lé kofik lé

Seré malan gûzık lé lé gûzık lé
Biné malan gûzık lé lé gûzık lé

Her malék da qızık lé lé qızık lé
Her malék da qızık lé lé qızık lé

Seré qizé çitık lé lé çitık lé
Seré dosté çitık lé lé çitık lé

Caradın hala desmalé ragıjgıjın:

Nav garisan nav garisan malim lé

Nav garsan nav garisan malim lé Nav garisan nav garisan
canım lé
Diréj buye boy werisan malim lé Diréj buye boy werisan
canım lé
Çav limın ket xway melisand malim lé Çav limın ket
xway qısqsand canım lé
Tey cigera mın helisand malim lé Dıl cigera mın helisand
canım lé

Nav pembuyan nav pembuyan malim lé Nav pembuyan
nav pembuyan canım lé
Qevd kıriye qevdé biyan malim lé Qevd kıriye qevdé
biyan canım lé

Tuy xay xarke wez bém ruyan malim lé Tuy xay xarke wez
bém ruyan canim lé

Yadîni:

Çum gergeré Muşé

Çum gergeré Muşé o lawo lawo memiko Çum gergeré
Muşé o şirino şekro melemo

Gerand anî lé duşé o lawo lawo memiko Gerand anî lé
duşé o şirino şekro melemo

Çum gergeré Bingolé lawo lawo memiko Çum gergeré
Bingolé é şirino şekro melemo

Gerand anî lé ber golé lawo lawo memiko Gerand anî lé
ber golé şirino şekro melemo

Çum gergeré Paliy o lawo lawo memiko Çum gergeré
Paliy o şirino şekro melemo

Gerand anî lé malé o lawo lawo memiko Gerand anî lé
malé o şirino şekro melemo

Hala hala hîni şev düre:

Ezu vé naré çun biné daré

Ezu vé naré çun biné daré hoy naré naré çiçega baré
Ezu vé naré çun biné daré hoy naré naré kulilka daré

Sévika surik guliké daré hoy naré naré çiçega baré
Sévika surik guliké daré hoy naré naré kulilka daré

Ezé çoy davém tuy were xwaré hoy naré naré çiçega baré
Ezé çoy davém tuy were xwaré hoy naré naré kulilka
daré

De bajo:

Yar hatime tey bixazim

Yar hatime tey bixazim, can hatime te bixazim -2

Periké seré te gulbazin moriké seré te gulbazin -2

Déu baviké te cambazın déu baviké te cambazın -2

Qelindé pıran jı mın dıxwazın, periké pıran mın dıxazın
-2

Kilama Dapıra Térık.

(Bapiré min ban dıkr dı go: Téré !)

Térıko can

Térıko nawî nawî nawî térıko can -2

Tey birevînim deng bılawî térıko can -2

Emıra me lı Muşé rawî térıko can -2

Terıko nexse nexse nexse térıko can -2

Can lınga te da sol u mese térıko can -2

Tey birevînim mınra besse térıko can -2

.....

.....

Tey birevînim mınra şane térıko can -2

Kılamaka dın:

Berf bari berfa nû te nariné hoy naré

Berf bari berfa nû te nariné hoy naré, Berf bari berfa nû
te şengûliya ví canî

Ya nû te ya kevn sù te nariné hoy naré, Ya nû te ya kevn sù
te şengûliya ví canî

Av hatî av jî ku té nariné hoy naré Av hatî av jî ku té
şengûliya ví canî

Xur xure zî bin kévir té nariné hoy naré Xul xule jî bin
kévir té sermiya ví canî

Kılamaka dın:

Dayé dayé linga min

Dayé dayé linga min hay day zalimé linga min -2

Zana lingé day dilé min day kafiré linga min -2

Bay baliyan bé tenî hay dayé dayé linga min -2

Çaxilé de kanîan avé tenî hay day kafiré linga min -2

Dayé dayé linga min hay day zalimé linga min -2

Zana lingé day day dilé min day kafiré linga min -2

Özlem ŞENGEZER

SU GİBİ ACELECİ

Mevsimlik gömer yüzüm hasretini
Gözlerinde ince bakışım bu gece
Karanlıkta yatağına dolmuş suların senfonisi
Buğday taneleri kadar sabırsız, toprağı tokatlar gibi
dökülürüm
Su gibi aceleci...

Bulduğum çatlağı koşarsın
Ay ışığında gezinen karanlıksın
Ayuçlarımla taşıdım aydınlığıma seni
Kabuk bağlayan yaram, kanayan yaram...
Şafağı saklanan karanlık, karanlığa sığmayan şafak
Ve gözlerinin sileceğiyle flaşladığın yüzüme bir
daha bak

Sen özlenen ve ben özlem...
Şehirlerde martılar, kırsalda serçeler bir maviye bir
yeşile koşar

Kerpiç evlerin gölgesinde
Gölgesizliğimin, gölgesi
Bir yanım yıkık, bir yanım güneşe yanık

Şenol KOZAN

SARI KAVANOZ

Yedi aylık ayrılıktan sonra, gecenin on birinde yeniden kavuşmuştu İstanbul'una. Ayrı geçen yedi ay boyunca, yedi saat bile unutmamış/unutamamıştı bu şehri. Tıpkı kara bir büyü gibi yapışmıştı yakasına şehir. Yedi ay boyunca içinin en karanlık köşesine takılmıştı aşk muskası gibi... Biraz kırgın, biraz mutlu, inmişti otobüsten Taksim'de İstanbul'daydı!

Teskeresini alıp, Adilcevaz'daki köyüne dönerken ant vermişti, yeniden geleceğine dair bu şehre. Ancak yedi ay sonra bu sözünü yerine getirmişti, içindeki hiçbir duyguya ad koymak istemeyerek...

Çarşı izinlerinde her pazar gördüğü Taksim'i, gece gözüyle ilk kez görmenin verdiği sersemlik içinin acısını bastırmaya yetmiyordu. Rengarenk insan ve ışık kalabalığı... Darmadağınık bir çığlık silsilesi...

Askerliğini bitirip köyüne dönmek için trene bineceği Haydar Paşa Garı'ndan, uzun uzun İstanbul'a bakmış, iki damla gözyaşı akıtmıştı içine. Burada yemin etmişti... "Ant olsun yeniden geleceğim sana, hem de bir daha gitmemek üzere. Ant olsun geleceğim!" Yakından geçen bir vapur duymuştu bu andı ve uzun uzun bağırarak koca sesiyle, tüm şehre ilan edercesine. Önce çirkin sesli martılar, cami avlularındaki doymak bilmez kumru ve güvercin sürüleri, bilmem kaç yüz yıllık cami minareleri, kilise çanları, tüm heybetleriyle saraylar, yalılar ve sonra da insanoğlunun dışındaki tüm canlı cansız mahlukat, şahit olmuştu bu anda. Bir uğultudur hapsedmiş Berdan'ın kulağına o günden sonra. Yedi ay boyunca bu uğultuyu duymuş. Uykusunda dahi fısıldarmış Berdan'a "Söz verdin dön bana... Sözünde dur!" İstanbul ses olmuş, esir etmiş kulağını ve de yüreğini. Hhapseylemiş onu karanlık zindanlarına. Hangi insan oğlu dayanabilir İstanbul'un karadul zindanlarına? Cazibe ölümün koyun koyuna yattığı zindanlara?

Tatvan'a kadar, İstanbul'a geri dönebilmek için babasını nasıl ikna edeceğinin yollarını aramaya başlamıştı.

Hiçbir yalan yeter gelmiyordu iknada. Hiçbir bahane kafi kılmıyor dönüşü. Yol boyunca karşısında oturan, sonra bir anda "Dicleeee!" diye bağırarak tüm kompartımanlarda koşturduktan bir süre sonra soluk soluğa gelip tekrar yerine oturan, hiç konuşmadan kendini dinleyen yaşlı adam yüreğine su serpmişti bir parça. Bir tek o adam, haklılık yanı bulmuştu. Kendine bile söyleyemediklerini, o söylemişti Berdan'a "Sen yarayı almışsın, ve de bu yara iflah etmez artık seni, oraya yeniden dönmedikçe. Ve sen mutlaka döneceksin. Tıpkı bir katil gibi. Cinayeti işlediğin o yere döneceksin. Yüreğini öldürdüğün yer orası... "Korkma! İçini ferah tut, mutlaka döneceksin!" Bütün gece dinleyip sabaha karşı uyandırarak Berdan'a ineceği vakit söylemişti bütün bunları. Kimdi, neden hiç konuşmamıştı da şimdi söylüyordu bütün bunları? Onun da var mıydı böyle bir yarası?... Bilinmez!... Ama, iyi de söylemişti. İçini hafifletmişti. Söz vermişti o koca şehre! Mutlaka dönecekti.

Kompartımanları tek tek dolandı Berdan. Gün doğmamıştı daha. Bir çok yolcu derin uykudaydı. Vagonların içini ağır bir koku sarmıştı. Soğan, çorap ağız, ve yolcuların bağırsaklarından firar eden gaz kokuları. Terk edilmiş üstünden yirmi dört saat geçmemiş olan koşuşundaki havasızlığın izleri burada onu bulmuştu. Yolcuların yüzlerine baktı bir bir, kimi İstanbul, kimi Adilcevaz'dı. Bunlardan kaç yaralıydı? Kaçının yüzüne yansımıştı kendisindeki yara? Kendi yüzündeki yara nasıldı? Yerine döndü. Dışarıyı seyre daldı. Gözü görmüyordu geçti yerleri, güneşin doğuşunu. Gözü, beynine, beyni de geri dönüş planlarına hapsedilmişti.

Tatvan'da trenden indiğinde yaptığı ilk iş, postane-nin oraya gidip, postanenin köşesindeki seyyar satıcıdaki kartpostalların arasında İstanbul resimlerini aramak olmuştu. Yoktu! Tatvan'da yaşayan biri niye İstanbul resmi göndersindi ki bir başka şehirde yaşayana? Kırıl-

dı, küstü tüm Tatvanlılara. Şimdiden başlamışlardı onu İstanbul'dan ayırmaya. "Ah İstanbul, Ah!"

Hızla Adilcevaz'a kalkan otobüslerin olduğu sokağa doğru yürümeye başladı. Hiçbir şey görmek istemiyordu İstanbul dışında. Özellikle de yolları çamur ve pis su atıkları ile kaplı, kaldırımsız, çarpık çurpuk, sıvasız, boyaları dökülmüş, dökülen yerleri alakasız renklerle yamalanmış ya da öylece bırakılmış evlerle dolu Tatvan sokaklarını hiç görmek istemiyordu. Gözlerini mümkün olduğunca az yerden kaldırarak, minibüslere ulaştı. Bir an önce çıkmak istiyordu şehirden. İşin aslı İstanbul harici başka bir yerde kalmak istemiyordu yüreği artık. Minibüs bir iki dakika sonra hareket edince derin bir "Oh!" çekmişti yüreği "Oh! Şükürler olsun çıkabildim bu şehir demeye bin şahit isteyen yerden!... Oh!" Bilemezdi bir yerin, bir insana bu kadar acı verebileceğini. İstanbul'u görmeseydi eğer, hiçbir zaman da öğrenemeycekti.

Tatvan'dan, Adilcevaz'a gelene kadar, hiçbir şekilde babasını ikna edemeyeceğine inanıp, bir gece kimsenin haberi yokken nasıl kaçabileceğinin planlarını kurmaya çalıştı. Anasını düşündü. Anası perişan olacaktı. Ama gitmezse İstanbul'una, kendi ölecekti. Bir ana, oğlunun ölmesine izin verirmiydi? Ayrılığa katlanır, yinede öldürmezdi oğlunu.

Anaydı o, anlardı oğlunun sevdasını. İstemezdi boynunu bükük, elleri böğründe yaşasın oğulcağızı. Anaydı! Mübarekti!

Köye vardığında, asker dönüşünü kutlamalarının davul zurnaları, bir hafta içinde Berdan'ın düğünü için çalmaya başlamıştı. Çekilen halaylar daha coşkun, davulun sesi daha pek, zurna daha bir manidar olmuştu.

Evleniyordu! Daha derdini anlatamadan, babasının inanmayacağı yalanları söylemeden, anasıyla helalleşip bir gece yarısı nasıl kaçacağını bile planlamadan evlendiriliyordu, Beşik kertmesi Gülsarı on yedisini geçmiş

olduğundan artık bekletilmeye gelmezmiş. Ya İstanbul? İstanbul bekletilmeye gelir miydi? Varsın olmasın beşik kertmesi; sevdalısıydı. Yüreğini teslim etmişti sokaklarına, cami avlularına, adlarını bilmediği o koca koca binalarına. Ne diyecekti şimdi İstanbul'una? Söz vermişti oysa ant içmişti.

Ya Gülsarı?.. Gülsarı'ya ne olacaktı? Yazık, yüreği vurgun yemiş bir herifle evlenmek zorunda bırakılmıştı. Ona biraksalar, ister miydi böyle bir adamla evlenmeyi?.. Hiçbir zaman yüreğine sahip olamayacağı bir insanı, kim neylesindi? İçi yandı Gülsarı için ama, yapabileceği bir şey de yoktu. Kolay mı koca bir sevdayı içinden atabilmesi insanın? Bir küçük yürek iki sevdayı birden de kaldıramazdı. Evlense Gülsarı'yla, İstanbul ölecekti; kaçıp gitse Gülsarı. Zaten on yedisine basmış kız, nasıl beklerdi onu artık? Çok yakında köylü arazlı olduğu için evlenemediğinin dedikodusunu yaparmış Gülsarı'nın. Bir tarafta İstanbul bir tarafta Gülsarı. İstanbul ağır bassa da yüreğinde, istemeye istemeye evlendi Gülsarı'yla. İçi kan ağlasa da halayın başına durdu. Eline çalınan kına, İstanbul evlerinin kiremitleri olup, avuçlarına doldu. Damatlık ceketinin iç cepleri İstanbul kartpostallarıyla dolu, kulağı İstanbul'un sesine boğulmuştu. "söz verdin unutma! Sözüne şahitler vardır, er kişi sözünün ardındadır, unutma!" Gece, Gülsarı'nın düğünü, Berdan'ın cenaze merasimine boğulmuş, hangi gözyaşının ne için akıtıldığı bilinmez olmuştu. Düğün mü, ölüm mü? Sonunda ikisi de bir şeylerin sonu değil miydi ya da başlangıcı?

Gözleri kapalı girdi gerdek odasına. Gözleri ve yüreği kapalı, kıldı iki rekat gerdek namazını. Gözleri kapalı taktı yüz görümlüğü beşi bir yerde takıyı. Çözdü kırk örüğünü Gülsarı'nın, gözleri ve yüreği kapalı, soyup yattı onu yatağa. Gözleri ve yüreği kapalı sevişti, kızlığını aldı. Kör olarak, kadın etti kendine Gülsarı'yı... Oysa kapalı gözlerin ardında, İstanbullu güzel kızlar... İşveli, nazlı, kokulu kızlar...

Küstü!.. Günlerce konuşmadı kimseyle. Zaten adettendir çok konuşmamak. Bu yüzden de kimse farkına varmadı, bir Gülsarı dışında... Günlerce ağzını bıçak açmadı, mutsuzdu. Bu dünyadan artık isteyebileceği hiçbir şey yoktu, bu yüzden ki başkalarının isteklerini yerine getiriyordu hiç itiraz etmeden. Ne kalmıştı ona? Aklındaki hatıra kırıntılarında ve elindeki bu birkaç kartpostaldan başka? Mutlu olduğu anlar; Haydar Paşadan satın aldığı ve kimseye göstermediği, İstanbul'un değişik semt, tarihi ve doğal güzelliklerini gösteren kartpostallara gizli gizli baktığı, İstanbul'un üzerine hayal kurduğu anları.

Gülsarı ise, gün günden eriyordu. Ne yapmıştı ki Berdan onun yüzüne bakmıyor? Ne kusuru vardı? Evin her işini tutuyordu. Berdan'ın üstünü başını tertemiz yapıyordu. Sadece Berdan'ın değil tüm evin ihtiyacını karşılıyordu. Yemek, bulaşık, temizlik, çamaşır... Ne kusur işlemiş olabilirdi?

Soğuktu! Ev soğuk!.. Berdan soğuk! Üşüyordu! Dokuz nüfuslu evde yapayalnızdı! Gerdeğe girdiği günden beri gözü gözüne değmemişti Berdan'ın. Tek kelam söylememiş, birkez olsun öpmemişti Berdan onu. Sevişirken bile Gülsarı yokmuş gibi davranıyordu. Yoksa Berdan'ın bir sevdiği mi vardı?

Sık sık aynanın karşısına geçiyor, kendinde bir kusur, çirkinlik arıyordu Gülsarı. Her defasında bir kusurunu buluyor, haklı çıkıyordu kocası. Haklıydı! Böyle kusurlu bir kıza bakılır mıydı? Kahroluyordu Gülsarı. Keşke dengine kertselerdi beşiğini. Berdan güzeldi, yigitti. Gülsarı nasıl yıkanabilirdi onun ırmağında? O hak etmiyordu Berdan'ı. Böyle düşünerek içinin kuşklarını rahata erdirebiliyordu bir parça. Kusurluydu, o Berdan'ı hak etmiyordu. Ne farkı vardı şimdi bu evin, geldiği evden. Hiç olmazsa orda Berdan'ın hayalini kurarak daha da mutlu günleri olmuştu. Onun dönüş yolunu beklerken, çeyizini tamam ederken, birgün bu evden gideceğini, kendi evinde daha mutlu olacağını düşleyip içi huzur dolardı. Çok

defa düşünmüş, hayalini kurmuştu, Berdan'ın olacağı ilk geceyi ve de Berdan'la olacak bütün geceleri. Gelin görün ki, hiç biri hayallerine denk düşmemişti. Bu muydu evlenmek? Yine yalnızdı işte. Ne farkı vardı babasının evinden bu evin? Keşke hep hayallerinde kalsaydı evlilik de, Berdan'da. Gelin kınası çıkmadan daha, yeni kına yaktı ellerine, gözünün sürmelerini rastlıkla daha bir belirginleştirdi, burnuna kırmızı taşlı hızmasını taktı daha güzel görünmek için Berdan'a. Örüklerine, günde iki defa gül suyu sürdü güzel koksun diye. Fakat yine de derdine derman olmadı hiç biri. Bilmeyerekte olsa göz hapsine aldı kocasını. Neden mutlu olmuyor, neye kızıyor? Ah bir bulsaydı neden mutlu olduğunu, hep onu yapacak, belki böylelikle onu da sevecekti Berdan.

Sonunda buldu. Berdan'ın en sevdiği şeyi, kendini odaya kilitleyip saatlerce odadan dışarı çıkmayıydı. Böyle zamanlarda, birkaçkez anahtar deliğinden gazetlemişti Berdan'ı.

Tek başına odaya kapanıp, hep aynı resimlere bakıyordu. Kimin resimleriydi onlar? Yüreği daraldı, içine kara kara bulutlar çörelendi Gülsarı'nın. Sevdiği kızın mıydı yoksa? Bu düşünce deli etti onu. Kendini en yüksek kayalardan atmak, ateşlerde yakmak geçti o an içinden. Yine de cesaret edip, resimleri sakladığı yerden çıkarıp, bakamadı Gülsarı. Resimlerde göreceği kıza yenebileceğine cesaret edemiyordu. Resimlerdeki kızın, kendinden güçlü ve güzel olduğuna inanıyordu. Emindi! Öyle olmasa, sadece resimleriyle bile esir alabilir miydi Berdan'ı? Yanında elinin altında kanlı canlı kadın dururken, teslim alabilir miydi Berdan'ı, bu kadar güçlü ve güzel olmasa birkaç cansız suret.

Gün günden ölüyordu Gülsarı. O da küsmüştü artık. Her şeyden el etek çekti. Güneş boşuna doğuyor, günler boşuna geçiyordu. Hiçbir şey anlamlandıramıyordu aldığı nefesi. Bundan ötesi yok. Her geçen an "Belki!" sini kaybetmeye başladı. Sonunda teslim oldu. Artık kaybe-

decek bir şeyi olmadığını anladığı an, resimlere bakabilecek gücü buldu kendinde.

Evde kimse yokken, çekip çıkardı resimleri, Berdan'ın gizli kovuğundan. Bütün resimlere tek tek baktı. Yoktu!.. Beynin yarattığı hiçbir şey yoktu resimlerde. O kadar dikkatli bakmasına rağmen tek bir kadın bulamadı. Kartpostalı bunlar. İstanbul kartpostalları. Mutlu olması gerekirken, yüreği burkuldu. Kendi yerini alan resimlerin, kadın olmaması içini acıttı Gülsarı'nın. Acının yerini şaşkınlık, şaşkınlığın yerini düşünme aldı bir zaman sonra.

İstanbul!.. İstanbul!..

Berdan'ın yüreği İstanbul'da atıyordu. Berdan büyük bi sevdaya düşmüştü demek. Berdan bir avuç toprağa gönül düşürmüştü ve iflah olmazdı. Toprağın sevdasına hangi güç denkti? **Değil miydi, bir avuç toprak onca ölümlerin yazgısı olmuş? Baş edilmesi güç bir sevdadır bu.** Günlerce düşündü nasıl yenebileceğini o bir avuç toprak parçasını. Bulamadı. Onun kadar güçlü, onun kadar güzel, onun kadar kahçı olamazdı hiçbir insanoğlu.

Sonunda; "Ya beni de ortak et o resimlere ve hayallerine, ya da koyuver beni gideyim babamın evine." Diyebildi Berdan'a, korkarak, usulca. Kendini en çaresiz, en yaralı hissettiği bir anda. Sevdaya ortaklık olur muydu? Bu topraktı. Toprağın sevdasıydı. Olurdu! Olmalıydı! Ya kabullenmeli kumayı, ki o kuma gelmişti, ya da çekip gitmeliydi baba evine. Gidilir miydi? Neye sebep dönülecekti baba evine. Kim anlayabilecekti onun toprağa karşı verdiği bu savaş? Kim bilebilirdi Berdan'daki bu aşkın gücünü Gülsarı'dan başka?

Gülsarı'nın düşündüklerinin hiçbiri olamadı. Ortak etti onu Berdan sevdasına ve yarının resimlerini gösterip, yüreğindeki İstanbul'u anlatmaya başladı. Berdan'ın ağzından düşen her sözcük büyük bir sevdaya dairdi. Berdan mecnun olmuş, İstanbul Leyla!.. lakin, yüreğine

ve hayallerine ortak ettikçe, dokunmaya, öpmeye başlıyordu Gülsarı'yı sıcacık.

Gözleri ve ruhu açık sevişiyordu artık her gece. Anlattıkça, yeniden, yeniden keşfediyorlardı İstanbul'u, kendilerini, yataklarını evliliklerini.

Gülsarı'nın da akıyordu yüreğine yavaş, yavaş, damla, damla İstanbul. O da erinin sevdasına sevdalanmaya başlamıştı, kendi bile fark edemedi gizli gizli.

Bir vakit sonra resimler kafi gelmez oldu İstanbul'u yaşamaya, hayal kurmaya, içlerinde tutuşan kavuşma ateşini söndürmeye. İstanbul'a olan susuzluklarını dindirmeye.

Ekin'i satmak için indiğinde Adilcevaz'a Berdan, kırmızı bir oje, etek boyu dize kadar inen geometrik desenli sarı bir elbise, yeşil göz farı, ruj, koyu kırmızı allık almıştı Gülsarı'ya. İstanbul'da çokca duyduğu müziklerden oluşan bir kaset, metal olan çatal, kaşık ve yemek bıçağından ikişer adet, bir paket de peçete.

El ayak çekilip, derin uykuya daldıkları ev halkı, Berdan ile Gülsarı, İstanbul'a uyanıyor, İstanbul'u yaşıyorlardı, odalarında. Gece ortaklık ediyordu hayallerin gerçekleşmesine.

Gülsarı, geometrik desenli sentetik sarı elbisesini giyiyor, altına kırmızı renkte silip kilot, naylon çorap bacaklarına. Kınalarının üstüne kırmızı oje, sürmelerini mavi göz farıyla boyuyor, yanaklar allıkla kızartılıyor. Örüklerini çözüyor tek tek Berdan Gülsarı'nın. İstanbullu kadınların saçları gibi yapıyordu karısının saçlarını. Damatlık takım elbisesini giyip, kravatını taktı mıydı tam bir İstanbullu oluyordu. Sağdan soldan topladığı tahta atıklarından yaptığı masaya oturuyorlardı önce. Bir yudum şarap, ayrı kaplara konmuş yemekler, metal çatal, bıçak ve kaşıklar. Kaset çalarda bir müzik... İlk zamanlar şarap korkutmuştu Gülsarı'yı. Kendini kötü kadın gibi hissetmişti. Günahkar erkekleri baştan çıkararak bir orospu gibi. Fakat orospuluk, gizliden gizliye mutlu etmişti onu...

Orosu!.. ne tehlikeli bir sözcüktü. Bir ucu ölümdü bu sözcüğün. Kendi kendini de olsa, ölüme bu kadar yakın olmak, dışarıdaki onca insan için tehlike olmak, yüreğinde küçük heyecanlara yol açıyordu. Bilmediği garip bir duyguydu bu. Gündüz olunca bu duygulardan utanıyor ve kendinden nefret ediyordu.

Gece boyunca birbirlerine karşı beceribildiklerince kibar, nazik, lütfekar oluyorlardı. Önce yemekler yeniyor sonra, dans!.. Düşe kalka, birbirinin ayaklarına basarak da olsa uzun uzun dans ediyorlardı.

Yaptıkları her dans mutlaka yatakta bitiyordu. Her dokunuş birbirlerini baştan çıkarmaya yetiyordu. Daha dans bitmeden soymaya başlıyordu Berdan, Gülsarı'yı. Önceleri bundan çok utanıyordu Gülsarı. sonra İstanbul adeti böyle diye kabulleniyordu. Ayrıca bu çok da hoşuna gidiyordu Gülsarı'nın. Bir başkasının onu soyması, ışık altında vücudunu bir başkasına seyrettirmek, onun kendisine dokunurken yüzünün aldığı şekli izlemek, mutlu ediyordu Gülsarı'yı. Kadınlığının, erinin cinselliğinden çok güçlü olduğunu düşünüyordu ona. Koca yapılı, yağız Berdan, kendisinin çıplak bedeni altında eriyordu. Bacaklarının arası ve göğüsleri alt ediyordu yiğit Berdan'ı, diz çökertiyordu önünde.

Sevişiyorlar!. Her seferinde ilk defa sevişiyorlarmış gibi. Berdan, İstanbullu bir hanımefendiyle, Gülsarı, İstanbullu bir beyefendiyle.

Adilcevaz'ın uzak bir köyünde her gece el ayak çekilince, iki kişi tarafından İstanbul yaşanıyor/yaşatılıyordu. **Bir küçük damın, bir küçük odasında koca bir şehri, koca bir dünyayı yaşamak.**

Tan ağarmasıyla başlayan köy yaşamı, yatsı ezanından sonra İstanbul'un gecelerine dönüşüyordu. Bir insanın çifte yaşamı. Geceyi yaşayabilmek için katlanılması gereken koca bir gündüz azap verse de gecesi mutlu kılıyordu onları.

Berdan ile Gülsarı her sabah namazı öncesi gusül abdestlerini alıyor, Gülsarı üç eteğini, Berdan şalvarını

üstüne geçirip günlük hayata geri dönüyordu. Gülsarı, hamur açıyor, ekmeği yapıp, sofrayı kuruyordu. Sonrası bulaşık, temizlik... Gündelik yaşamın rutin koşturması. Belki de bu kadar çok sevmesi İstanbul'u ve geceleri, onu bu rutinlikten kurtaran başka bir yaşamın olması Eğer İstanbul, Berdan'la yaşadığı akşamlar gibiyse, aşık olmakta haksız da değildi eri.

Berdan ise, geceleri Gülsarı'sıyla gittiği İstanbul'dan, döndüğü her sabah, çifte gidecek atları hazırlıyor, ağa babasının o gün söyleyecekleri doğrultusunda yapacağı işleri bekliyordu. İki de yatsı ezanına kadar İstanbul'u unutupuyorlardı. İstanbul, ezan sesiyle çörekleniyordu yüreklerine. İstanbul'un önce camileri, sonra bütün binaları ışıklara bürünüyor bir bir. Odalarına gidebilmek için sabırsızlanıyorlardı. Onlar sabırsızlandıkça, ev halkı, sanki daha bir ağırdan alıyorlardı yatmayı. Sonunda herkes yattığında, odalarına, İstanbullarına kavuşuyorlardı.

Günler Gülsarı için bir oyun, Berdan içinse gittikçe artan bir özlem ateşiyle geçiyordu. Gülsarı'ya Berdan'ın anlattıkları, resimler ve geceleri oynanan oyunlar yetiyormuş gibi görünüyordu. Oysa Berdan, İstanbul'un suyunu içmiş, havasını solumuş, ekmeğini yemişti. İstanbul'un hakkı vardı onda ve ant içmişti. Her an her yerde geri çağırıyordu alacaklısını İstanbul. Hak istiyordu Berdan'dan, kursağından geçen suyunun.

Berdan'ın anlattıkları, kartpostallardaki resimler ve yaşanan geceler, zamanla Gülsarı'nın içini de acıtmaya başlamıştı. Hayalini kurdukları şehri hiçbir zaman göremeyecek olmanın acısı... bu yüzdendir, Berdan'dan daha fazla tutulmaya başlaması İstanbul'a. Çünkü O, hayallerinde yaşıyordu İstanbul'u ve de gerçekleşmesi imkansız hayallerdi bunlar. Bunu bilmek acı veriyordu.

Zamanla gecelerinde içi boşaldı, tat vermez oldu. Berdan daha çabuk sarhoş oluyor ve sızıyor, Gülsarı ise gözlerini daha fazla dikiyordu boş duvarlara, hayallerine

kavuşmak için. Artık eskisi gibi konuşmuyorlar, Berdan, içinin ateşini paylaşmıyordu Gülsarı'yla. Gülsarı'nın içinde yanan ateşin farkında bile değildi Berdan.

Ve sonunda para biriktirip İstanbul'a göçmeye karar verdiler. Gidip İstanbul'u ve hayallerini yaşamaya. İstanbul'lu olmaya.

Gittiklerinde, Berdan hemen bir işe girecek, hafta sonları karı koca pikniğe, sinemaya, hatta tiyatroya bile gideceklerdi.

Yapmaları gereken tek şey para biriktirmektir. Gülsarı koşarak mutfaktan sarı kapaklı cam bir kavanoz getirdi. Düşünde takılan tüm bilezik ve altınları kavanoz'un içine koydu, sıftahı benden bereketi Allah'tan diyerek... Kavanozun sarı kapağını sıkıca kapatıp, İstanbul kartpostallarının yanına konuldu geleceklerinin tohumlarını taşıyan sarı kapaklı kavanoz.

Sarı kapaklı kavanoz her geçen gün doluyor, Gülsarı'ya çok uzak olan hayaller, gerçeğe daha bir yakın düşüyordu. İstanbul'daki evleri, evlerinin perdeleri, masaları, yatakları süslüyordu artık Gülsarı'nın hayallerini. En çok da yatak odaları, en mahrem, en heyecan verici hayallerin kapısını aralıyordu.

Berdan'ın çıplak vücudu, dokunduğu yeri yakan dudakları, elleri, zamanlı zamansız aklına düşüyor, zevkten çıldırtıyordu Gülsarı'yı. Berdan'ı İstanbul ve İstanbul'daki yatak odalarını da daha bir seviyordu. Berdan'la sevişirken, Berdan'ı yıkarken ya da Berdan'ı çıplak yakaladığı her yerde, onu düşlerken, gözlerini kapayıp, İstanbul'u anlatmasını istiyordu ondan. Berdan'ın vücuduyla birlikte İstanbul'u okşuyordu elleri. Berdan'ın teni deniz oluyordu. Ilık, ılık; saçları, avuçlarının içine kokusunu birkazan envai çeşit İstanbul çiçekleri...

Ara sıra ince bir sızı geçiyordu yüreğinden. Acıtan, yüreğine korkuyu salan, bütün hayallerin gerçeğe dönüşmeme sızısı. Hemen kavanoza sarılıyor, içindeki paraları, altın ve bilezikleri göğsüne bastırarak yüreğine su serpi-

yordu. Paralar birikiyordu. İstanbul'a gidilecek ve hayaller gerçek olacaktı.

Düşündüğünde, kendini köyün kızlarından şanslı sayıyordu. İstanbul'da yaşayacaktı. Hem de teri İstanbul kokan, gülüşü İstanbul kadar sıcak, bakışı İstanbul kadar mağrur biriyle.

Acep İstanbul nasıl kokardı, gülüşü nasıldı, sevdiği ne nasıl bakardı? Berdan gibi olduğuna emindi.

Berdan ise sürekli Adilcevaz'a iniyor, İstanbul'a nasıl ve kaç gideceklerinin, oradaki ev fiyatlarının, buradan kaç parayla gitmeleri gerektiğinin hesaplarını yapıyordu. Tüm bunlardan fırsat kalınca da, aklına Gülsarı'yı düşünüyordu.

İstanbul ve Gülsarı!

Düşündüğünde içine huzur doluyordu. İstanbul'un denizini, gülsarı'nın mavi gözlerinde buluyor, mavi gözlerini çevreleyen uzun siyah kirpikler ve sürme İstanbul'un ormanı oluyordu. Önceleri Gülsarı'yı İstanbul kadar sevdi. Sonrasındaysa İstanbul'u Gülsarı kadar! İyi ki vardı Gülsarı. İyi ki ortak etmişti onu İstanbul'una, Güzel kızdı, güzel ve iyi kalpli! Nasıl da sarılmıştı erinin hayallerine? Nasıl da kabullenmişti kendisiyle birlikte İstanbul'unu da? Kadın dediğin böyle olmalıydı işte. Erini bütünüyle sarmalıydı. Güzel kızdı Gülsarı, İstanbul kızlarından bile güzel!

Sarı kapaklı kavanoz her geçen gün biraz daha doluyor, Berdan ile Gülsarı daha bir yaklaşıyorlardı İstanbul'larına. Geceleri, İstanbul oyunu yaşamıyordu artık. Yaptıkları tek şey, uzun uzun İstanbul üzerine konuşmak, kavanozdaki paraları bir daha, bir daha sayıp, birbirlerinin tenlerinde İstanbul'u bularak sevişmekti.

Ve nihayet beklenen günün adı konmuştu. Berdan Adilcevaz'dan Tatvan'a inmiş, üç gün sonra İstanbul'a gidecek trene iki bilet almıştı.

Berdan ile Gülsarı, o gece yatağa, aralarına aldıkları iki biletle yatmışlardı. Fakat her ikisini de uyku tutmu-

yordu. O iki bilet İstanbul'u yatağa taşımıştı. Her ikisi de konuşmuyor, konuşamıyordu. Konuşurlarsa büyü bozulacak, biletler yok olacaktı sanki. Gelecekleri, aynı yatağa baş koymuş, ortalarında yatıyordu.

Berdan ve Gülsarı'nın elleri biletler de buluştu. Ve gece yarısından çok sonra derin bir uykuya daldılar.

Sabah'ın erken saatinde başladılar eşyaları toparlamaya. Evdekiler de koşturarak yardım ediyorlardı eşyaların toparlanmasına. Babanın da ananın da gönlü rahattı, Berdan'ın söylediği yalana inanmışlıklarından. Komutanı çok sevmiş ki Berdan'ı, haber yollamış ta Adilcevaz'a; "İş buldum, gelsin."

Öğleden sonra yola koyulacaklardı. Önce Adilcevaz, sonra Tatvan! Berdan arkadaşlarıyla helalleşmek için dışarı çıktı.

Yüreğini ilk, yolluk yapmak için çıktığı ceviz ağacının en üst noktasından doğduğu toprakları onca zaman sonra yeniden bu kadar yükseklikten gördüğü ana yakaladı şüphe.

Ne yapıyordu? Kim için, ne içindi yaptıkları? İlk kez soruyordu bu soruları kendine. Yaptığı İstanbul'a gitmekti, bu doğrudu. Fakat kim için? Kendi için mi? İçindeki bu özlem kimindi? İnsan görmediği, dokunmadığı, sokaklarında kaybolmadığını özler miydi? Kimindi bu özlem? Kim için gidiyordu şimdi? Tüm soruların yanıtı neden kendinden çok Berdan'a çıkıyordu?

.....(eksik)

Öğleye doğru, köyün kahvesinde otururken duydu Berdan, Gülsarı'nın öldüğünü. Gülsarı, yolluk yapmak için ceviz ağacına çıkmış, ağacın en tepesindeki cevizleri toplarken, ağacın dalı ortadan ikiye ayrılmıştı. Daha yere düştüğünde, ölmüştü Gülsarı. sessiz ve gürültüsüz. Tıpkı yaşadığı gibi. Ağıtlar ve iniltiler bir anda bütün bir köyü sarmıştı kara bir bulut gibi. Ölü bekletilmeye gelmezdi. Hele bu yaz sıcakında! Kokardı. Ölümün o çürümüş

kokusu bütün köyü esir alırdı. Cenaze ikindi namazına yetiştirilmeliydi. Koca bir kazanın altına odunlar çabuk çabuk koyulup, su ısıtmaya başlandı. Köyün yaşlı kadınları tarafından tertemiz yıkandı çabuk çabuk Gülsarı.

Berdan hiç ağlamadı. Yüzünde üzüntünün izi yoktu. Berdan'ın yüzü ne renk, ne de sır veriyordu. Bir tek şey düşünüyordu Berdan; ölüm bu kadar sinsi, ani zamansız, kolay ve ucuz muydu?.. Tüm bir yaşam, onca hayal bu kadar basit bitebilir miydi?

Ölünün defni bittikten sonra, uzun süre mezarın başında oturdu. Ona İstanbul'u anlattı uzun uzun, son bir kez daha. Bu sefer, şehvet yoktu sözcüklerinde. Belki de bu yüzden, en çok da camileri anlattı. Cebinden çıkardığı biletleri, Gülsarı'nın başının bulunduğu tarafı işaretlemek için konulan iki taşın arasına yerleştirip, köyün dışına doğru yürümeye başladı.

Her yanı tere batmış vaziyette uyandığında, saat gecenin birini geçiyordu. Etrafta tek bir ses yok. Hocanın dualar okuyan sesinden de, ağlayıp ağıtlar yakan kadınların inlemelerinden de, helva için kavrulan unun kokusundan da eser yoktu. Onu gecenin birinde uyandıran rüyasını hatırladı bölük pörçük.

Gülsarı, "Git!" diyordu rüyasında. "İstanbul'a git! Ben gelemiyorum sen git!" Kabus uyutmadı Berdan'ı. Git diyordu. Onsuz nasıl gidecekti? Yoldaşsız yol nasıl biterdi? Korkuyordu, yoldaşsız yollarda kaybolmaktan korkuyordu. Yüreği istemiyordu onsuz hiçbir yere gitmeyi.

Berdan yataktan çıkıp, üstünü giyindi. Gizli yerden kavanozu çıkarıp, zorlayarak ceketin iç cebine yerleştirip, Gülsarı'nın yazmasını, elbisesini alarak evden çıktı.

Mezardan Gülsarı'nın cesedini çıkarıp, elbiselerini giydirdiğinde gün sabaha kavuşmak üzereydi. Uzun bir süre uğraştı, Gülsarı'nın kaçık kalan gözlerinin içine girmiş toprağı çıkarmak için. Gözlerinin maviliği solmuştu Gülsarı'nın. Gözlerinin içini öptü ilk defa öpüymüş-

çasına tutkulu, heyecanlı. İki taşın arasına sıkıştırdığı biletleri cebine, Gülsarı'nın bedenini sırtına yerleştirip, mezarlığı ve köyü terk etti.

Sırtında Gülsarı'nın ölüsüyle Adilcevaz'a vardığında güneş tam tepedeydi. Bilmediği sokaklardan, tanımadığı insanları arasından geçti, Tatvan'a gidecek minibüslere binebilmek için. Her adım atışta tanıdık biriyle karşılaşmamak için dua etti. En büyük korkusu köyden birinin mezarlığa gidip, olanları görünce peşlerine takılmalarıydı. Bir gölge gibi sessizce geçtiler Adilcevaz'dan.

Tatvan'daki otelin sahibine, karısının çok hasta olduğunu anlattı bire bin katarak. Ölmek üzere olduğunu, Ankara'ya götürdüğünü.

Odaya çıktıklarında, Gülsarı'yı yatağa yatırıp, aralarına da biletleri koyarak uzun bir uykuya dalmadan önce, ferî sönmüş İstanbul gözlerinden öptü Gülsarı'nın. Toprak kokuyordu saçları! Toprak ve ölüm! Eli yavaşça Gülsarı'nın göğüslerine kaydı. Buz gibiydi. Onu azdıran memeleri taş gibi sertti. Yine de bırakmadı memeleri. Avuçlarının içindeki ölü memelerle uykuya daldı.

Yol boyunca hiç kalkmadı Gülsarı'nın yanından. Yüzünü bir yaşmakla örtüp omzuna yasladı Gülsarı'nın başını. Kimse fark edemezdi Gülsarı'nın öldüğünü. Karşısında bir bayan oturuyordu. Kucağında tuttuğu deri kaplı defteri sıkı sıkı tutan hiç de buralara benzemeyen bir kadın. Kadının onları fark edecek hali yoktu. Gözleri çok uzaklara götürmüş gibiydi onu. Rahatladı... Gülsarı daha bir sıkı sarıldı.

Gecenin bir yarısı "Xazeellll!" diye bağırarak bir sesle uyandı Berdan. İstanbul'dan dönerken ona hak veren o yaşlı adamı gördü. Koşarak geliyordu kompartımanın bir ucundan. Adam geldi tam Berdan'ın karşısında durdu. Göz göze geldiler. Gülümsedi. Berdan karşılık vermedi. "Xazeeeellll!" diye bağırarak çekip gitti adam.

Tren; Ankara Garı'na girdiğinde, kompartımanda bulunan diğer yolcular, Gülsarı'nın hasta değil de, ölü

olduğuna kesinlikle inanmaya başlamışlardı. Gülsarı'nın derisinin yeşille mor arası bir renge dönüşmeye başlaması ve etrafa kötü bir koku'nun yayılması yolcuların bu düşüncesini daha da kuvvettendiriyordu.

Berdan, çabucak Gülsarı'nın cesedini sırtlanıp, erkekler tuvaletine girdi. Cebine zorla sıkıştırdığı kavanozu çıkarıp, içindeki paraları pantolonunun ceplerine yerleştirdi. Askerlik yaptığı zamanlarda işportacıdan aldığı çakısını çıkarıp, Gülsarı'nın İstanbul gözlerini oyarak kavanoza koyup, hızla garı terk etti. Berdan ve Gülsarı'nın gözleri, yolun bundan sonraki kısmını otobüsle kat ettiler.

Yedi aylık ayrılıktan sonra, gece'nin on birinde yeniden kavuşmuştu İstanbul'una Berdan, cebindeki kavanozda Gülsarı'nın gözleriyle.

Otobüsten inince derin bir soluk aldı. Kendine en yakın banka oturdu. Bir sigara yakıp yavaşça sarı kapaklı kavanoz'u çıkardı.

"İşte, İstanbul burası Gülsarı'm! Burası da İstanbul'un göbeği; Taksim!.. Işıkları görüyor musun, ne kadar da çok, ne kadar renkli? 'İpki sana anlattığım gibi değil mi? Caddelere bak ne kadar kalabalık!"

Sustu! Önce bir iki damla yaş aktı gözlerinden sonra hıçkırık hıçkırık ağlamaya başladı. Ölümcül yaralar almış yabancı hayvanlar gibi böğürüyordu. Gülsarı, şimdi ölmüştü. İstanbul ölmüştü. Berdan ölmüştü.

Kalktı, parkın içlerine doğru gitti. Gözüne kestirdiği büyük bir ağacın toprağını kazıp, dualarla sarı kapaklı kavanoz'u gömdü. Gözyaşlarını durduramıyordu. Yaşam bir su olmuş gözlerinden akıyordu. Gülsarı'yı İstanbul kadar, İstanbul'u Gülsarı kadar sevmişti. Şimdi seven de, sevilenler de ölmüştü.

Ağlayarak parktan çıkıp, İstiklal Caddesinin karanlık kalabalığı arasında kayboldu. Artık sevdahısının konyundaydı; biraz Gülsarı, biraz Berdan, biraz yarım biraz tam.

İbrahim DEMİREL

KAL-FA KOMPLEKS

Özgürlüklerin hazzı mı hazmı kolay kılar, yoksa hazımsızlıkların kabulü mü hazmı hacimli kılar? Ne olduğunu bilsen bile teorinin pratiğe eyvallah etmediği gerçeği içine kusmak... Bence anlamlı sandığın hacimsiz birkaç anlamlı söz seni kendine getirebiliyorsa, hacmine su katılmış ey düşüncesiz düşünür. Bunu bir daha düşün ama her dakika dile getirme. Dile düşenin beyne yükselişi salt olabilir mi ki? Saltın ne olduğunu hissedebilir mi?

İrkilebilir mi, tüylerin diken diken olabilir mi havayı soluduğunda? Hava seni duygulandırabilir mi, su gibi hissedebilir misin? Zerre kadar küçük ve hücre kadar öz olabilir misin (= Ve evren kadar büyük... Her varlığın içinde ve her varlığın dışında olabilir misin? Kal getirdiğinin farkında mısın? Kalfa seni... Kalfa olmaktan korkma küçük kalfa. Kalfalığın makama etkisi olmayabilir ama kalfanın kendisine karşı olan devrimini başarıyla gerçekleştiren içindeki hakir güç...

Başkaları tarafından beğenilmek, önemsenmek çoğu insanın arzusudur.... Böyle bir toplumsal yapı içinde değer verilen ve saygı duyulan bir insan olmak, insanların etrafına pozitif enerji vermesini de sağlar. Bu tür insanların hata yapma riski az olduğu gibi içinde bulunduğu topluma zarar verme ihtimalleri de düşüktür. Toplumu oluşturan bireyler olarak birbirimizle bu yönde kuracağımız iletişim sadece bizleri değil içinde olduğumuz toplumu da değerli ve saygın yapar...

Eğer birey karşılıklı pozitif iletişimden haz alamıyorsa, diğer bireyler de bu olumsuzluğu giderecek çabalar yerine paylaşım sevincini ona yaşatmadan bireyi dışlıyor, onu aşağılıyor, ona değer vermiyorsa, işte o vakit birey, kendini farklı şekillerle ifade etme yolları arar. Etrafındaki insanlara değer vermez, onların sözlerine, önerilerine kulak asmaz. Kendi düşüncelerini 'tek doğru' imiş gibi

görür... Bu düşüncelerin vereceği zararları hesaplayamaz ölçüde karışık duygular yaşar... Yüksek sesle konuşur, kendini ancak bu şekilde kabul ettireceğini düşünür. Ama toplumun kendisini kabul etmek yerine, kendisinden vazgeçmek üzere olduğunu hesaplayamaz. Bu arayış içindeki bireyin topluma, toplumsal birlik ve bütünlüğe, dayanışmaya da zarar vermesi kaçınılmaz olur.

Halk arasında bu durumun adı aşağılık kompleksidir.

Bir de bunun tersi var...

Toplumdan ve yakın çevresinden gördüğü ilginin yanı sıra şişirilmiş olmanın sonucunda bir arada yaşadığı insanların düşüncelerini, duygularını, ihtiyaçlarını düşünmeden yine her söylediğinin, her yaptığının 'doğru' olduğunu sanan insanlar....Bu tür insanlar sürekli 'başarılı imiş' gibi gösterildiğinden şımarırlar...Kendilerinin toplumdaki diğer bireylerden üstün, yetenekli, başarılı görürler....Bunun adı 'kibir'dir. İnsanlara tepeden bakmak, içinden çıktığı toplumun mayasını beğenmemek 'kanlarında' vardır.

İşte bu tür kişiliklerin ortada cirit attığı durumda tepkisiz kalmak da toplumsal anlamdaki ruhi bozukluğumuzun ne ölçüde olduğunu da göstermektedir..

Memed DEĞİRMENCİ

BEN BİR KASIM AYIYIM

Havada Negatif bir Definasyon
Evler küçülmüş, toprağa daha yapışık hale gelmiş.
Meşe ağacı Tomruklarını saklıyor
Derelerdeki sulara bir gürültü, bir bağırıtı
Hatice o gün Bebeğini kaybetmişti
Nevroz Toprağın altında boynunu bükmüş
sonucu bekliyor.

Ben bir yıldırım ayıyım,
adım Kasım
burada bir yaşlı adam gördüm ki adam mı adam.

Cesareti adeta bir ateş
gözleri
sözleri
bir karşı çıkış mı çıkış
yürüyüşü bu işe bir baş koyuş
gözleri keskin
sözleri görüyor bin yıllık Destanı
Elleri,
belirsizlik mi bilemiyorum
ama
ayakları toprağı vuruyor
vurdukça kalbimde Tahtlar kuruyor.

Haydar SALHOŞI

SEVDAMSIN

Sevdam yücelerde bana çok uzak
Her şiir yazanda titrerim ancak
Gözlerim nemlidir değildir kurak
Görmediysen dön bana geri bak

Sevdama yas tuttum ağlar oldum
Tükendi mecalim sarardım soldum
İçime sakladım demedim lal oldum
Gelen vurdu giden vurdu daraldım

Çok oyun oynandı sevdam üstüne
Dediler satın bir sigaralık tütüne
Layık kaldılar bozuk olan sütüne
Bakın ortada dikilen kara büstüne

Ne vicdan kaldı ne şeref ne haya
Bu zulmete dayanmaz erir kaya
Yaktılar dağları topladılar ovaya
Çok az kişi geri dönebildi yuvaya

Nedeni bellidir oynanan bir oyun
Toplayın olanları da kenara koyun
Yemeden içmeden bununla doyun
Var ise vicdanın gel doğruya soyun

Sevdam bekle elbet diner bu acı
Vurulan anam babam kardeş bacı
Doktorsan aç arşivleri dağıt ilacı
Kabeye gitmiş kadar dürüst ol hacı

Nerede beni yakan, nerede o suçlu
Kapatma ağzını değilsin ki oruçlu
Sade bana değil herkesinsin borçlu
Öyle bir mesele ki bu bak çok uçlu

Hiç sordun mu mazgirt kerti neresi
Azıcık eşe gelir kokusuyla kan sesi
Kemiklerle doludur hala ilanlı deresi
Asılsız yalanlarla ettiniz suçlu ülkesi

Sevdamda yaşanan o olaylar neydi
Ne sallandı ki yani sizlere ne değdi
Osmanlıdan kalan çirkin hediyeydi
Kimler katil olanı görüp sonra sevdi

Daha ne deyim her yanı toplu mezar
Her andıkça ismini yaralarım sızılar
Karıştıran var sevdam yazılar yazar
Yalan üstüne utanmaz yalanlar koyar

Fuat KAPLAN

DÜŞBEYAZIM MAHRUCAN III

(Yüzüne mülteci, yollarına rezil rüsva olduğum kadına)

Mayıstı ve herkes yanaklarından süzülen iki damla suyla içindeki kara kalem bir kederi büyütüyordu. Ben cebimde bir tutam hüznle yürürken sana, kalbim senden atıyordu Mahrucan. Önce yüzümde bir yer açtım sana. Sonra kirpiklerinden ömrüme açılan yolda yürüdüm. Seni doğurabilecek bir ırmak aradım durdum günlerce... Dolunayın yüzünü suya düşürdüğü akşamlar seni aldım yanıma. Sonra oturdum kıyısına yüreği ellerinde bir kızın. Sevmelerimi anlattım, üşüyen yanlarımı gösterdim ona... Ve ömrümdeki elli çarpı işaretinde nasıl yer değiştirdiğini zamanın. Dağlarına sığındığım bir kent ırmaklarında ömrümün özetini çıkarttım sana Mahrucan. Yağmurun ıslattığı tenimle çıktım ve çocukluğumun kentinde uzun bir akşamla seni yürüdüm. Sen rüzgâra karşı yürürken üstüme sinen kokunu ezberledim. Gözlerinin gönlümü teslim aldığı gün ince bir telaş sardı sol yanıma. Çünkü sen ebemkuşağının altından geçerken çocukluğumun şımarık yanıydın Mahrucan...

Mayıstı ve ben boynumda bir hüzn kolyesiyle sana geliyordum. Sana gelirken pervasız sevdalardan geçiyordum. Yokluğunda her şey senden önceki haline döndü... Gözlerine bir ıslık gibi düşen şiir adına ne kadar ses ve sözcük varsa toplayıp sana geliyordum. Sana gelirken yağmurların nehirlerle aktığı bir sapsarı mevsimden geçiyordum. Yüreğimin uçurumlarından kan sızıyordu Mahrucan. Ne anlatılır, ne yazılı bir şey... Sana dair o ince telaşlarımı alarak yanıma, içimde bıraktığın uçurum boşluklarına dönüyordum. Döndüm. Dönerken gözlerini gökyüzüm, uçurumları yurdum ve seni kadınımdı Mahrucan... Dudak uçlarıma adını, kaslarımın arasındaki boşluğa senli düş ve niyetlerimi yerleştirdim. Gözlerini yüzüne sar ve gel. Yokluğunda insan yüzünün yamacına düşüyor bu coğrafyada.

Oysa sözcüklere sığmayan bir şarkı dolandığında dilime, gözlerine ünlem düşürürdüm ben. Tutsam ellerini, öpebilsem yanaklarından seni, çoğalırım belki çoğalırım Mahrucan. O zamanda kentler savrulur, gözüm görmez senden ötesini. Seni gönlüme tarih düştüğümden beri ask adına hep sustum. Konuşmadım hiç... Çünkü ben seni aykırı mevsimlere sevmeyi denedim. Yanına ilişip gülmeyi öğrendim, dokundum sana. Bazen de pencere boşluklarında ufka dalıp, boşluklara bıraktım kendimi. Yıkımları göze alabilecek kadar sevdim seni Mahrucan. Sırf bu yüzden gözlerimin buğusuna yazdım seni. Ve yaşadıklarımı ikiye böldüm. Kalmakla gitmek arasında karsıma çıkan ince bir telaştın. Ya ben seni tanımasaydım ve herkes gibi bilseydim aşkı... Bir bakışınla teslim aldın yüreğimi. Bu yüzdendir ki bana aşkı soran herkese seni gösterdim Mahrucan.

Yalnızlığımın yanına seni koyup, çiçek zamanı mevsimlerde parçalanıp senle çoğaldım. Hüznlerimin onca çokluğuna karşı sevinçlerimi anlattım sana. Var olmayı seni tanıyarak sevdim. Sularla birlikte yüreğimin ırmaklarına yaptığım tüm yolculuklarda, seni yanıma aldım. O gün bugündür seni ömür yanımda belleyip, yüreğini bir narzar boncuğu gibi göğsümde taşıdım durdum Mahrucan.

İ. Sabır KARAYAZILI

DUDAKLARIMDAKİ KÜSKÜNLÜK

Geceden beri çok şey getirip götürdüm kafamdan. Gelişen ve değişen bir dünyaya dair mi dünden beri yaşadıklarımız. Kimileri çok sevindi, kimileri derin üzüntülere kapıldı. Bir yöne kilitlenen için elbette kaybetmek çok zordur. Neyi değişen, neyi dönüşen, neyi ilerleyendi ülkemizde onu düşündüm. Sözelimi ülke başbakanının ağzından çok duyduk “ Sen Alevisin, korkma açıkla” sözünü. Doğrusu yıllar içinde bir başbakan bunu ilk yapıyordu. Belki daha öncekiler de yapıyorlardı; ama ulu-orta dillendirmiyorlardı, farkı da bundaydı. Bu anlamda başbakanı çok cesur buluyorum. Böylece kimlikler açığa da çıkmış mı oluyor? Çok çektik kimliğimizden dolayı. Kürt olmak ayrı bir sorun Alevi olmak ayrı bir konuydu Dersimliler için. Son tahlilde (!) buna solculuğu da ekleyin, yani ne yana dönsen bir duvardı bakan yüzümüze. “Korkma açıkla” doğru muydu?

Oysa biz korku dağlarından iniyorduk ovalara. Vurula vurula, kırıla kırıla, azala azala... Çoğunluk bilmez azalanın halinden; çünkü her yol onun, her dil ona döner. Ya Dersim denilen bir yerde yaşıyorsanız. Ya nehirlerin kan aktığı zamanlardan geliyorsa hikâyeleriniz! Kolay değil, sözcüklerin üstüne basa basa söylemek bunu. Hele hele allı pullu sözcüklerin çoğu listende düşmüşse, hele hele çarkın dişlileri hep seni ağzına alıyorsa, hele hele her arşivden sana pay çıkarılıyorsa kolay değil “korkma söyle” demesi. Ya bizim meydanlardan ta Mısır’a kadar diline dolanan o sözcük hala öcü gibi bir yerlerde duruyorsa! Kolay değil Aleviyim, demek.

Yaşadığım yerlerden tutun da, devam ettiğim kurumlara kadar hep bu sözcüğün ne kadar zor bir sözcük olduğunu düşündüm yıllar içinde. Biliyorum bunu. Nazımiye’de çalıştığım yıllarda yatılı öğretmenliği yaptığım zamanlardan... O çocuklara” sizin yeriniz burası değil”, diyen idarecilerden, taciz, tecavüz ve sarkıntılığa uğrayan çocuklardan... Yalanı yok açılan davalar, üstü ka-

patılan davalar ve sürgünler tanığıdır bunun. Sahi dünya neden bu kadar daralıyor? Neden insanlar birkaç sözcüğe onca kilitlenip duruyorlar? Vakit akşamüstü... Sonbahar hüznü sokaklardan çekilmiş değil daha.

Aydın insanın işi cesur olmaktan geçer. Onun bedelini bilen kuşanmalı aydınlığa. Dünyanın birçok yerinde aydınlar ağır bedeller ödüyorlar. Bizde ise aydınların büyük bir bölümü sistemle flört ettiğinde cesur olmak sözcüğü onların lügatinden düşmüştür. Zordur. Kıyıları boyu yürümeyen, nehirlerin engebeli yerlerinden geçmeyenler nasıl bilirler hayatın içinden geçmenin ne olduğunu? Sığınmacıdır çoğu. Etek altı olmuştur. Oradan çıkıp yerli yerine oturmak cesaret işidir. Sonra keyifler yerindeyken, şöyle rahat yaşama şansı bulmuşken değil mi hani! İnsan bir kez girdimi etek altına, yerli yerine geçmek zordur. Dünya ne yana dönüyor, aşağılarda neler oluyor, kim aç, kim tok onu ilgilendirmez olur. Zamana tutsaktır artık. Kim kelle istiyorsa, ona karşı sessizdir, kim zaman içinde güçlüyse, onunla hemfikiridir. O meşhur türkü geliyor dilimin ucuna “ üç beş kişi kaldı türkü söyleyen” Peki bu satırları dizen nasıl? Kuşatılmış zamanlardan geldim. Sokaklar ağır kokulu, sokaklarda cinnet var. En çok bizim sokaklardakiler boğazına dayıyor bıçakları, en çok bizim sokaklardakiler kayalardan atıyorlar kendilerini, en çok bizim sokaktakiler sulara veriyor bedenlerini. Küçük bir şehre göre çok değil mi? “ Haydi korkma söyle?”

Korkudan tapınaklar örülmüştür ve o tapınaklara en çok gidenlerdeniz. Yüzyıllar içinde değişe değişe, dönüşe dönüşe gelmişiz bu güne. Koltukların dayanılmaz hafifliğinden kalkamayanlar, önüne konulan metinlerden başını kaldıramayanlar kimlerin gözünü görebilir ki? İnce bir hesapla çıkarsın yola. Ordan bu kadar oy, burdan bu kadar bilmem ne, der dururken sessizlerin çığılığı mı duyulur.

Kimilerinin gelişleri suların saman altından akışı kadar sinsidir. Dilleri tatlı, dilleri bal biliniz; ama işin içine girdikleri zaman hiç de öyle olmadıkları ortaya çıkar. Bir zaman sonra onun da tutsak olduğu görülünce garip bir keder düşer sevenlerinin yüzüne. Bir insan zaman içinde tutsak kalmışsa, önüne konulan metinlerle giderse ne denebilir ona? Biraz daha düşünmek gerekmez mi üzerinde?

Son zamanlarda aklıma şu "vicdan" sözü takılır oldu. İnsan önce vicdan taşımali, insan önce kendini bilmeli, insan önce insanlığı kendi içinde istemeli, zaman zaman kendisini başkasının yerine koymali, hiç olmazsa iğnenin ucundan acıyı azıcık da olsa hissetmeli. "Ey Ferat Ferat" diyen Şıwan'ın o türküsünü dinlemeli en azından. Kan sızıyordu dağlardan duyuyorduk, kan döküldü yollarda okuyorduk, kan sokaklara düşünce gördük onu. Artık hem duyuyor, hem görüyoruz. Peki niye demez mi insan? Yaprak bile nedensiz kımıldamazken, biz hiç sormayacak mıyız kendimize. Ve heybetli sözcüklere sarılarak bin mislini istedik kıyımların. İşte burada durulmalı ve yeniden düşünölmeli, biraz da tebessümle almali insan çenesini elleri arasına. Kamboçya'yı düşünmeli, insan kemiklerinden katlarla örölen müzeleri görmeli ve sonra kanın gözyaşının kime faydası olduğunu düşünmeli. İşte asıl insanlık orada kendini gösterir. Tetikleyip de tekleyen günlere dönerseniz, susturulmuş vicdanlara gömölürseniz kan ve gözyaşını büyütürsünüz. Hoş dünyayı parmakları arasında ezen egemeler için mazlumların kanının akmasının hiç mahsuru yoktur.

Ve geldik bu güne. Unutulan dilim küskün duruyor dudaklarımda, kılamlarım yüzünü korkak gösterip kaçıyor, sularım boğuluyor, yaşlılarım yarına bir söz ulaştırmak için çırpınıp gözleri bir uzak bir yakın düşüyor. Haydi korkma söyle!" Fareler gibi zehirlendiler" sesleri sizin de kulaklarınızda değil mi?

Bedri GÜNDOĞAN

SANA

Mevsim değişmiş ayaz zemheri kar
Bir başıma hayatı yaşıyorum
Çok oldu beni unutalı bahar
Gayrı ömrümde fırtınalar var

Sana göre ömrün her faslı bahar
Mayıs haziranın bir anlamı var
Yıkılası devran ömrümden çalar
Geçsin gitsin senden gelen kar

Alıştım dağların beyaz rengine
O anlamlı günler kaldı mazide
Gül menekşe sarınsın bedenine
Yorgunum bitkinim yarın elinde

Fırat KARACAGİL

ÖYLE SANIYORUM Kİ!

“Öyle sanıyorum ki giderek unutuyorum konuşmayı. Yazmaya başlayalı beri dudaklarımdan çıkan sesler içe taşınır oldu. Kötü müydü bu? Dilimden çok çektiğim kesindi. Hep bir şeylerin karşısında durduk, hep duvara karşı yürümekti bizdeki; karşıda durmak, diklenmek, ses vermek ve insanı anlamlı kılan idealler... İdeallerimiz ve onun ardında koşmak düşüncesi hiç bırakmadı bizi. Çünkü yarına beş vardı, el uzatsan tutacakmışçasına yakın gelirdi her şey bize. Oysa yanıldık. İdeallerimiz uğruna çektiğimiz acılar, sıkıntılar vebalimizdi, hiç keşkeye zamanımız kalmadı. Zaman insanı yordukça kaçak güreşir olduk. İçimiz yine orayı çektiyse de gücümüz yoktu, gidemez olduk. Eylül firarisiydik daha. Her satırda kendimizi gizledik bir taşınmaz gibi. Korkularımız ve kaygılarımız hazırda duruyordu. İnsanın içini ürperten bir zamandı.”

Korkulu bakışlarıyla durdu pencerede. Rüzgârda sallanan kavak ağaçlarına baktı. Bir aslanın yelelerini titretmesine benzer daldaki kıvıldıyordu yapraklar. Cebinden sigarasını çıkardı titrek elleriyle. Uzaklara daldırdı gözlerini, yakında olamı görmemek için. Üst üste çekti sigarasından, sonra kesik kesik bıraktı dumanını dışarıya. Buraya sürgün gelmişti; ağaçların yapraklarını yavaş yavaş dökmeye başladığı ekim sonlarında. Adı Cemal'di. Düz sarı saçları giderek alnından uzaklaşmış, alnı açılmaya başlamıştı. Sürgün nedenini açıklama gerekçelerini daha çok geçiştirerek anlatırdı. Biraz üstelenildiğinde “de boşver loo” deyip, ellerini ovuşturur, bakışlarıyla uzaklara giderdi yalnızca. İki çocuğundan söz ederdi arada bir; onların hasretlerinin büyüdüğü zamanlarda elleri yine sigara paketine kayar, cebinden çıkarttığı paketten bir sigara çıkarır, küçük sevimli çakmağıyla sigarasını yaktıktan sonra, ondan derin bir nefes çeker, ciğerlerini dumanla doldurur, gıdım gıdım dışarı salar, kızgınlıkla elindeki küçük çakmağını masanın üstüne fırlatırdı.

Keyifli zamanlarında, duvarın bir köşesine astığı beyaz torbadaki çiğ köftelik bulgurunu küçük leğene dökerdi. Gülerek başlardı çiğköfteyi yoğurmaya. Bazen keyfinin derecesi artar, dudaklarından bir hoyrat yükselir, değerdi odanın duvarlarına. Acı ve hasret gözlerinin dalgınlığından düşerken odaya: Hele şu yetmişliği de koyalım sofraya derdi. Geceyi aydınlatan idare lambasından gölgeler düşerdi duvarlara. Yüzyıllar içinden gelirdi gurbet, yeni yıllara yol açardı.

Sabahtı, küçük odanın tek penceresinden dışarı bakıyordu Cemal. Bahar olunca Cihet'in dağı taşı insanı kendine çekerdi. Hele ceviz ağaçlarının yaydığı o keskin kokuya doyamazdı insan.

Ellerinin titremesi giderek artıyordu odada. Zeynep yanına yaklaştı, omzundan kavradı onu; ellerini, tuttuğu omzunda gezdirerek:

- Korkma buradayım ben, dedi.

Kadının elleri omzunda dururken utandı, kendine gelir gibi oldu biraz. Bu kaygıların hep kendisiyle olacağını biliyordu. Her onları gördüğünde içinin, bir başka olacağını, yükünün ağırlaşacağını, bir hastalık gibi bedenini saracağını da biliyordu. İçinden “biz ve onlar ve hayat hep olacak” diye geçirdiğinde çıplak gerçeği de görüyordu. Onca bilişine karşın yine de içindeki kuşku-lara yenilişine üzülüyordu. İmdadına yetişmişti ya, onu dinlemek, onun dediklerini yapmak zorunda hissediyordu kendini. Zeynep'in elleri omzundayken pencereden uzaklaştı, geçip odanın bir köşesindeki koltuğa gömüldü. Hala elindeki sigaraya sığınmıyordu. Kireçle badanalanmış odayı süzdü uzun uzun, sonra odanın tek penceresinden süzülen ışığa baktı. Son bir yudum daha çekti sigarasından ellerinin titremesini bastırmak üzere.

Zeynep'in bakışları onun üstündeydi ve onun bu halini bildiği için bir bardak su getirip verdi. Suyu içip bardağı kadına verirken, kadın onun titrek ellerini tuttu bu kez, parmaklarını ovdu ve bir çocuğun başını sever gibi ellerini başında gezdirip saçlarını okşadı. Sanki sakinleşir gibi oldu bu ilgiden. Kadın pencereye doğru gitti, az önce Cemal'in durduğu yerde durdu ve yağmur sularıyla kirlenmiş küçük pencerenin camından dışarıya baktı. Neden sonra güldü. Gittiler, dedi sesini yükselterek. Gittiler mi, diye karşıladı Cemal O'nun sesini. Gittiler, diye yanıtladı Zeynep. Ve bil ki dedi kadın, onların ayakları bir daha buraya düşmeyecek; ama sen bu incinmelerinden, sen bu kuşkularından kurtula bilmek için çabalamalısın, dedi bir çocuğu tembihler gibi. Güldü Cemal. Böyle kapalı zamanlarda, böylesi dar ortamlarda yokluyordu onun bedenini. Öyleyse çıkmalıydı dışarıya, dışarı onu bekliyordu. Onların boşalttığı bahçeyi bir baştan bir başa adımlamalıydı, her şey daha iyi olacaktı. Cemal, kendini yenmeye kararlı bir adamın duyarlılığıyla çıktı dışarı. İlk çeşmenin yanındaki gül ağacına baktı. Bu yıl biraz daha serpilmişlerdi güller. Yediveren pembe güller, diyerek yürüdü, çeşmenin yanından bahçeye doğru adımlarını atarken. Kavak ağaçlarının sıra sıra dizilerek gittiği dere kenarına doğru yol aldı; tam derenin kıyısında durdu. Karşı tepeye baktı, çayırlar içinde boy veren çiçeklere... Baharın sevimli yüzüne... İlk kez içi ferahladı. Dakikalarca baktı tepeye, sonra ayakları dibinde akan derenin

suyuna daldı. Dere boyunca giden söğütleri süzdü bir vakit. İki katlı evin merdiven basamaklarından inen kediyeye kaydığı gözleri. Bakışları bir yerden çıkıp başka yerlere doğru gidiyordu. Su ne büyük lütuftu; ki içine güven veriyordu aktıkça; sanki akışıyla birlikte kaygılarını da alıp götürüyordu onun. Bu korkuları bir bırakabilse, bir dağın ardına atabilse, içini vuran bu kasırgadan bir kurtulabilse... Başını tam çevirecekti ki omzunda o eli hissetti yine. Bir dağa sırtını dayamak gibiydi el ona. Rahatladın mı, dedi kadın. Kadının yüzüne baktı, yüzünün sevecenliğine... Esmem yüzünde serpilbenlere... Benimle niye bu kadar ilgileniyor ki, dedi içinden. Kadın sanki onun bu sorusunu anlamış gibi:

- Hepimiz aynı zamanlardan geçiyor, aynı acılarla yükleniyoruz aşağı yukarı, dedi. Bu yaşananları dün gibi biliyordu. Az mı yürümüşü kırık camların üstünde, sonra kanayan ayakların arasına giren tuzlarla çıldırtan ağrılar içindeki duruşları... Bütün bunları biliyordu.

Hayat onlara bedelini ödetiyordu, yaşadıkları sevinçli günlere karşılık. Cemal, kadının omzundaki elini sevdi dostça. Bir o, bu sıkışık zamanlarda yanlarındaydı, bunu gözleri dolarak hissediyordu. İyi ki yolu buraya düşmüştü, iyi ki birbirlerini bulmuşlardı. Yoksa bu dere de, sıkıştıkları bu evde, sohbetsiz kalmak daha da zorlaştıracaktı hayatlarını. Cemal bu düşüncelerle yoğrulurken

kadını kısa bir gülümseme tuttu. Hayatının eksik yanlarında buldum sizi, dedi. O da bu ortamı özlemişti. Yalnız başına köy evlerine sıkışan gençliği... Bozkır köylerinde dolaşmaları, oradan oraya sürülüşlerinin ardından, gelip sığındığı bu dere... Hele gecelerin derinliğine karşı direnen söyleşiler için bir başka güzelliği olmuştu onlarda.

Dereye karşı durmuş akan suya bakarlarken: Hayat bizi bu dereye hapsetti işte, dedi kadın gülümseyerek. Hi-iç hüznün sırası değildi, bunu anlamıştı. Her kuşatılmışlığın içinden bir çıkışın olduğunu da biliyordu kadın. Nerden çıktıysa çıktı işte bu söz ağzından. Cemal'in gözleri uzaklara gitti yine. Omzunda duran elin dostluğuna bıraktı kendini uzaklara bakarken. Hüseyin'de gelmiş, biliyor musun, dedi ani bir çıkışla. Kadın, onun bu ansız çıkışının karşısında güldü. Zernişan da geldi dün akşam, dedi. Cemal'in gözleri biraz daha açıldı. Gözleri gülünce daha bir hoş oluyordu. Şimdi bir sigara da onun için mi yakayım, dedi kahkaha dolusu. Kadın yeniden omzunu okşadı Cemal'in;

- Onun adını duyunca çok mutlu oluyorsun bakıyorum, dedi.

- Benim ellerime elleri, bir de gözlerime gözleri değince içimdeki tüm buzlar çözülüyor, çok görme bana, dedi.

- Ya uzaklarda seni bekleyen kadın, ya iki çocuğuna kol kanat gerip evin tüm sorumluluğunu üstlenen gençlik?

Cemal yeniden suya baktı, yüzündeki gülümseme düştü, uzun süre dalgınlıktı; gözleri bir noktada kaldı, sonra başını sudan yeni çıkaran bir yüzücü gibi sallayıp kendine geldi. Elimde değil, diye bildi üzgün bir ifadeyle.

Kendi memleketinde iki kadını çok erkek vardı, hani evlense ayıplanacak bir hali de yoktu; ama Zeynep'in söylediği son sözler... Cemal gözlerini yine yukarıdaki dağlara kaldırdı. Kurtuluşum yok, diye geçirdi içinden. Sonra onunla konuşmasını unutarak, sanki hiçbir şey olmamış gibi;

Haydi, ben evime gidiyorum, dedi ve ağır ağır yürüyerek yola düştü kadın. O giderken Cemal'in gözleri ardında kaldı. Çıkmaza düşmüştü, olacak iş değildi, yanlıştıydı. Son kez yüzünü akan suya çevirdi. Suyu baktı baktı... Dalgınlığının yoğunluğu altında ezildiğini biliyordu. Kadın yol aldıktan sonra o da aynen kadının dediği gibi "evime" gideyim bari diyebilirdi kendi kendine.

Dışarıdaki bahar ılıkılığıyla eve doğru yürüdü. Yine evin önünde, çeşmenin yanındaki pembe yediveren güllere baktı. Evin kapısını açıp dar koridordan içeri girince kendini hemencecik kerevette açık bekleyen yatağa attı, gözlerini kapatıp daldı. Dalışının ardından çok geçmemişti ki dışarıda bir kadın sesi duydu, kulak kabarttı, sanki Zernişan'ın sesi bu, dedi. Yattığı yerden kalkıp odanın tek penceresine doğru gitti. Pencerenin tülünü biraz çekti ortaya çıplak cam çıktı, pencere kolunu çevirip kanadı açtı, başını dışarıya uzattı. Zernişan kapının önünde bekliyordu. Kalbinin atışları hızlandı, öyle ki çarpan kalbinin atışlarından ürktü. Tedirgin adımlarla bulduğu ayakba-bıları alelacele ayağına geçirip dışarıya, kapı önüne, çıktı. Zernişan'la göz göze geldiler. Ne söyleyeceğini unuttu o an. Çok sonraları içeri gel, diyebilirdi kıza. Kız eşarabını düzeltti, sonra ürkek adımla içeri girdi. Küçük dar aralıktan geçip odaya girdi. İlk nem kokusu vurdu kızın burnuna, sonra bekâr odasındaki çamaşırların kokusu... Cemal, kumral saçlarını parmakları arasına alarak geriye doğru verdi, alını biraz daha açıldı. Kızın elini tutup yattığı yatağının üstüne doğru kendine çekti. Kız nazlandı. Titrek sesiyle daha çok da fisiltiliyle Zernişan, dedi Cemal. Zernişan korku ve fisiltili seslerle onun kollarının arasına bıraktı kendini.

Herkes kendini yaşıyordu çaktırmadan, bir gün kıyısına inceklerdi hayatın, işte o gün güzel olacaktı onlar için. Şimdi yalnızca kalbi yoran bir serzenişti o kadar. Kalbinin yenildiğini, bu yenilgiden kurtulmanın güç olduğunu biliyordu Cemal. Ayıp ve günah arasında kalmışlardı. Kalplerinin sesine gitmiş, duygular akli tutsak almıştı. İlk kapıda bir tıkırtı duydular, sonra irkilerek birbirinden ayrıldılar. İki çift korkulu göz birbirine bak-

tı. Kim bu, der gibi bakıyordu kız. Cemal üstündeki titrekliği atamamış, titrek bir yutkunuşla bizim arkadaşdır, bitişik odada kalıyor, şimdi çıkar, dedi. Ben çıkıyorum o zaman, dedi mahcup bir sesle kız. Biraz bekledi odanın kapısı kapanınca çıkıp gitti kız. Pul pul olan yüzünün sıcaklığına ellerini götürüp öyle yola verdi. Kapının önündeki çeşmenin yanında açan yediveren pembe güllere baktı, bir güller tanıktı onların buluşmasına. Çeşmenin yanındaki pembe güllerden kaçıyordu şimdi.

Kız gittikten sonra bitişik odaya az önce giren arkadaşını açıp hole çıktı. Kızgın bir ifadeyle kimsenin görmediğini sanıyorsun değil mi, dedi. Cemal'in yüzü kıpkırmızı oldu. Önce durdu, sonra: N'oldü ki, dedi yalvaran bir sesle. Arkadaşı bozuk bir gülmeyle: N'olacak ki gel benim odamdaki pencereden bahçeye bakalım bir, dedi. Söyleneni kayıtsızca yaptı Cemal. Pencereden bahçeye baktılar. Yandığının resmiydi gördüğü Cemal'in. Şimdi bunların ağzının boş durmayacağını biliyordu Cemal. Önce durdu, sonra arkadaşının yatağının bir köşesine geçip oturdu ve olanları anlatmaya başladı bir bir. Onu sevdiğini, kendini kaptırdığını anlattı. Senin içinde hiç sevdaya dair bir kıvılcık yok mu, Hasan, dedi. Hasan Cemal'in yüzüne bir tokatmış gibi baktı. Beyimizin bu köylük yerde keyfi gelmiyor, kendine eğlence arıyor, diye karşılıdı onu. Senin duygulardan haberin var mı peki, diyerek bağırdı. Sonra n'olacak ha! Söyler misin bana? Çekip gitmek için zaman kollayacaksın, bu dereden kurtulmanın yollarını arayacaksın. O zamana kadar köy şu dışarıda volta atan adamların ağzıyla konuşacak, yüzünü senden çevirerek bitirecek seni biliyor musun? Bırak bu ağzları Cemal, bırak bu ağzları" dedi

Cemal kendini anlatmaya çabaladıkça Hasan ona bakan gözlerini biraz daha karartıyordu. Yenikti Cemal, tamamen yenik. Sessizleşti, omuzları düştü, gözleri odanın kireçle beyazlanan duvarına takıldı öylece. Belki yarım saat orada kaldı o gözler. Uzun sessizliğin ardından, "Bedelindir, ödeyeceğim" dedi. Ayıpla günah arasında kalmıştı, yasakla gerçek arasında, bugün ile dün arasında... Yarının tadı da kaçacak, dünün izi üstlerinde kaldıkça.

Cemal YEŞİL

RIZALAR ŞEHİRİ

Rızalar şehrine uğradı yolum
Para pul işlemez pazar kurmuşlar
Alıp satıyorlar rızalık ile
Emeği en yüce değer bilmişler

Hanesine alır mihman ederler
Ne bir hesap ne bir hile güderler
Sofraları ortak yerler içerler
Senliği benliği nefsi geçmişler

Bekleyip durmuşlar zamanı vakti
Yakmışlar yıkılmışlar sarayı tahtı
Zalimin zulümün kararmış bahtı
Tahtını bahtını bir eylemişler

Kurulmuş haksıza halkın divanı
Hakkı ile bilir insan insanı
Muhabbete dönmüş müşkül meydanı
Hallerini hal eyleyip dermişler

Yalan dolan bir itibar bulamaz
Harami hazırdan sefa süremez
Buna niyet eden burda kalamaz
Haydi uğur ola yolcu demişler

Ne askeri nede ordusu yoktur
Karakolu yoktur polisi yoktur
Mahkemesi yoktur kadısı yoktur
Kapısına birer kilit vurmuşlar

İşleri rızalık olmuş hak olmuş
Gönüller arınmış pürü pak olmuş
Ayrı gayrı senlik yok olmuş
Her insana bir nazarda bakmışlar

MİHMANİden selam güneşe aya
Gel biz de kuralım böyle bir dünya
Ugramasın kutsal emekler zaya
Her hakkı haklısına vermişler

Hüseyin KAYAŞ

HİÇLİĞİN SENFONİSİ

Hiçbir şeyim. Küçük bir işçi gibi
Hiçbir şey gibi, sabırsızlıkla bekledim,
kitaplardan topluyorum her şeyi. yemek zilini.
Sırtıma yükleyip Isırdığım ilk elmayı tükürdüm.
çıldırincaya dek bağıryorum: Acı kaçmıştı beynime,
Hiçbir şeyim. sonra tüm bedenime.
Hiçbir şeysin. Anladım,
Hiçbir şey... emek çalışmak,
emek durmamak.

Çeyrek yüzyıl, Sıraya geçip
hiçbir şeysiz yaşadım. alınca emeğimi.
Hakkımı alanlara, Demek ki
ihanet edeceğim. hiçbir şeymiş çalışmak.

*Emiliano Zapata birilerini kurtarmış,
mavi gözlü dev'de.
Sıra,
hiçbir şeyin zabtında şimdi...

*Kürecik'te açar çiçek:
Kırmızısı benim:
Yarım düzine hüznün...
Yarısı ben.

Damıta damıta biriktirdiğim,
sevmelerin ardından,
acı verecekler.

Dünyanın üçü su:
biri ben.
Hiçbir şeymişim gibi geçmişim önünden.

Acısız
Yaşayamayacağım, bir daha.
Başımın önünde birileri duruyor.
Zehir yedirmeye,
ısrar ediyor.

Çekip vuracağım onu.
Hiçbir şey kalacak sonra...
Ağır bir şey vermişlerdi,
sırtıma.

Kırk merdiven taşıyıp
kırk birinde bakıyorum.
Yaşanmış boş yıl gibi
hiçbir şeymiş sırtımda ki.

* Emiliano Zapata (8 ağustos 1879 – 10 Nisan 1919): Emiliano Zapata Salazar 1910'da başlayan Meksika Devriminin lideri.

* Kürecik: Malatya iline bağlı Akçadağ ilçesinin bir nahiyesi.

ÜZGÜN AĞAÇ AĞIDI

"nehir uzun akarsa uzun olur seyir, göç uzun akar: gördüm"

Akın Yanardağ'ın haylidir kendi mecrasında kitapsız ama birbirini takip eden kolektif birikimlerden de damıtılarak sürdürdüğü şiir yolculuğu, "Üzgün Ağaç Ağidi" ismiyle kitap haline getirildi.

Daha isminden başlayarak bize doğanın bir parçası olduğumuzu hatırlatmayı meram edinen "Üzgün Ağaç Ağidi," naif dizeleriyle öncelikle doğanın, insanın, acının sesi ile özdeşleşmemize olanak sağlıyor. Yanardağ'ın Hozat'tan başlayan yolculuğu da üzgün bir ağıt aslında; "oturmuş bir yara ömrümü kemiriyor, gördüm" dediği yerden. Kitaptaki şiirleri okurken bu "görme" hali sık sık yokluyor okuyucuyu. İmgelerin, dizelerin derman olamadığı, kuşaktan kuşağa aktarılagelip kolektif bir sancıya dönüşen geçmişin kederi.. Akın Yanardağ; yanan ağacın, dağın, kendi sularına boğdurulan ırmağın, sürgünün, süsenin dilsiz acılarına uzanıyor. Orası zamanın bir sır gibi kendinde unuttuğu dilsiz acılar frezyası..

En nihayetinde ; "Niye demişim bilmiyorum ama demişim" diyor Yanardağ. "Üzgün Ağaç Ağidi" şiir ummanına bırakılmış bir ilk kitap olsa da, varlığını hissettiren usta bir şiir işçiliği. Taşın rızası"na kadar inen doğallığı, estetiği ve buna eşlik eden poetik tavır arayışıyla, şiire verdiği emek yine kendi şiirinde ete kemiğe bürünerek, üzgün ve mahçup dizelerinin içinde dolaştırıyor okuyucuyu..

Akın Yanardağ

üzgün ağaç ağidi

"nehir uzun akarsa uzun olur seyir, göç uzun akar: gördüm"

Akın yanardağ'ın haylidir kendi mecrasında kitapsız ama birbirini takip eden kolektif birikimlerden de damıtılarak sürdürdüğü şiir yolculuğu, "üzgün ağaç ağidi" ismiyle kitap haline getirildi.

Daha isminden başlayarak bize doğanın bir parçası olduğumuzu hatırlatmayı meram edinen "üzgün ağaç ağidi," naif dizeleriyle öncelikle doğanın, insanın, acının sesi ile özdeşleşmemize olanak sağlıyor. yanardağ'ın hozat'tan başlayan yolculuğu da üzgün bir ağıt aslında; "oturmuş bir yara ömrümü kemiriyor, gördüm" dediği yerden. Kitaptaki şiirleri okurken bu "görme" hali sık sık yokluyor okuyucuyu. İmgelerin, dizelerin derman olamadığı, kuşaktan kuşağa aktarılagelip kolektif bir sancıya dönüşen geçmişin kederi.. Akın yanardağ; yanan ağacın, dağın, kendi sularına boğdurulan ırmağın, sürgünün, süsenin dilsiz acılarına uzanıyor. Orası zamanın bir sır gibi kendinde unuttuğu dilsiz acılar frezyası..

Belki aşk bir iyileşme olabilir ama o da gözün ağlayan kerten kederi ile bu üzgün ağda dağ, üstelik seğir seğir ve his, ağıt değil, ekik bir yarı gibi kalır. Bir rüzgar gibi boğar için bir ömür boyu.

En nihayetinde ; "Niye demişim bilmiyorum ama demişim" diyor yanardağ. "Üzgün ağaç ağidi" şiir ummanına bırakılmış bir ilk kitap olsa da, varlığını hissettiren usta bir işçiliği. "Taşın rızası"na kadar inen doğallığı, estetiği ve buna eşlik eden poetik tavır arayışıyla, şiire verdiği emek yine kendi şiirinde ete kemiğe bürünerek, üzgün ve mahçup dizelerinin içinde dolaştırıyor okuyucuyu..

Akın Yanardağ

üzgün ağaç ağidi

Akın Yanardağ

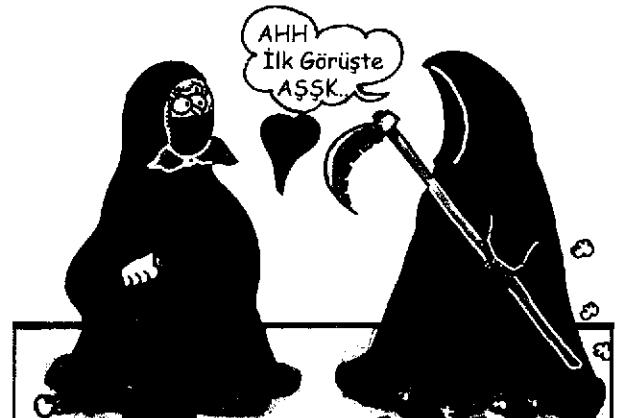
1982 yılında Dersim'in Hozat ilçesi Bilko köyünde doğdu. 1994 yılında devletin köy yakma operasyonları sonrası köyünden zorunlu göç etti. Akın Yanardağ "Üzgün Ağaç Ağidi" adlı şiir kitabı Belge Yayınlarından çıktı.

Yakınlık İçin

Ama şimdi bir akşam gibi olan yakınlığınızı
Yani nasıl olan ve hep mi olan yakınlığınızı
Eski evler eski yapılarla süren yakınlığınızı
Yerini yadırgayan ile zincirini koparan atınız
Hiçbir yere ait olmanın büyüttüğü çiçeğinizi
Sal altında kanlı o gömlekle olan yakınlığınızı
Yüzyıl sürmüş bu su kanallarıyla yakınlığınızı
Yani süren ve büyüyen yakınlığınızı
Ama unutulmaz yakınlığınızı
Eski yapılar eğilen göğümüzdür biraz da
Bir dağın eğimine doğru göz ucumuzla
Ve yani başını eğip gökten baktığın bu dağ
Görülen yerlerin yakınlığı ile benzerliğidir
Onaran bu yapıyı bu yüzyıllık su kanalları
-nı kımıldayan yaprağın toplandığı kırları
Bir mezar toplamına çevrilmiş ağzınızla
Yakınlığınızı..

GEVEZETÖR

Yazan-Çizen: Ozan AYTAS

travmalar

güldüğüm / gülmeniz değil / gülmelerinizin arkası
içtiğim / saflığınız değil / sefaletiniz ve kuraklığınız
kokladığım / yağmurteni değil / alınlardan dökülen emek
öldüğüm / ölümünüz değil / öldürdüğünüz değer yargıları
yandığım / madımak değil / yarasına tuz bastığımız topraklar
kaybettiğim / kayıplar değil / sahipsiz bıraktığınız yarınlar
yakardığım / kargış değil / dalından kopardığınız yürekler
geldiğim / gittiğiniz değil / gelmediğiniz yeni yaşamlar
korktuğum / top-tüfeng değil / terk edilen meydanlar
sevdiğim / sevdiğiniz değil / sevmediğiniz ötekiler

Ahmet Cemil